

**СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ
ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО
ЗА ПЕРИОД 2022–2028.**

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ: Општинска управа општине Источно Ново Сарајево

КООРДИНАЦИОНИ ТИМ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА:

Јован Катић, начелник општине Источно Ново Сарајево – председник тима;

Александра Миловић, начелник Одјељења за просторно уређење и стамбено-комуналне послове;

Вања Капор, начелник Одјељења за општу управу;

Славиша Влacho, начелник Одјељења за финансије и буџет;

Милош Пандуревић, начелник Одјељења за комуналну полицију;

Игор Ђокановић, начелник Одјељења за привреду и друштвене дјелатности;

Дејан Ромић, шеф Кабинета начелника општине;

Александра Матић Тадић, савјетник начелника;

Данка Берјан, самостални стручни сарадник

УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА

Александар Костовић, Бојан Јолић, Ђорђе Самарџија, Дејан Берјан, Љубиша Лаловић

КОМИСИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ ОПШТИНСКОГ РАЗВОЈА: Миљан Сладоје, Слађан Гуњак, Ведран Јованчић, Никола Ашанин, Александра Дамјановић, Ђорђе Пејић, Предраг Нешић, Александар Сладоје, Драган Влaчић, Стефан Игњатовић, Наташа Богдановић-Трифковић.

ЧЛАНОВИ ЛОКАЛНЕ ДИЈАЛОШКЕ платформе општине Источно Ново Сарајево

САДРЖАЈ

1 УВОД	9
1.1 ПРИСТУП ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	10
2 СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА	12
2.1 СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА.....	12
2.1.1 ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ	12
2.1.2 ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ПОТЕНЦИЈАЛИ	13
2.1.3 ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И КРЕТАЊА	14
2.1.3.1 Кретање становника	14
2.1.3.2 Миграције	16
2.1.4 АНАЛИЗА СТАЊА И ПРИВРЕДНА КРЕТАЊА У ЛОКАЛНОЈ ЕКОНОМИЈИ	19
2.1.4.1 Број привредних субјеката	20
2.1.4.2 Инвестиције у локалној привреди	20
2.1.4.3 Мјере за подстицање привредног развоја	22
2.1.5 ПОЉОПРИВРЕДА	24
2.1.6 ТУРИЗАМ И ТУРИСТИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА	25
2.1.7 ПРЕГЛЕД СТАЊА И ТРЖИШТЕ РАДА	28
2.1.7.1 Незапосленост	29
2.1.7.2 Просјечна плата	30
2.1.7.3 Пензионери	30
2.1.8 АНАЛИЗА СТАЊА И КРЕТАЊА У ОКВИРУ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА	32
2.1.8.1 Предшколско васпитање и образовање	32
2.1.8.2 Основно васпитање и образовање	32
2.1.8.3 Средње образовање и васпитање	34
2.1.8.4 Високошколско образовање	35
2.1.8.5 Спорт	38
2.1.8.6 Култура	40
2.1.8.7 Здравство	42
2.1.8.8 Социјална заштита	43
2.1.8.9 Рањиве групе	45
2.1.8.10 Социјално становање	46
2.1.8.11 Млади	46
2.1.8.12 Цивилно друштво	47
2.1.8.13 Цивилна заштита и сигурност грађана	49
2.1.9 ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ	51
2.1.9.1 Управљање простором и просторни планови	51
2.1.9.2 Становање	52

2.1.9.3 Јавни градски простори	52
2.1.10 СТАЊЕ ЈАВНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЈАВНИХ УСЛУГА	54
2.1.10.1 Стање путева и јавне расвјете	54
2.1.10.2 Водоснабдјевање	54
2.1.10.3 Отпадне воде	55
2.1.10.4 Електроснабдјевање	55
2.1.10.5 Топлификација и гасификација	56
2.1.10.6 Гробља	57
2.1.11 СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	59
2.1.11.1 Управљање отпадом	59
2.1.11.2 Загађеност ваздуха	59
2.1.11.3 Зелене површине	60
2.1.11.4 Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије	60
2.1.12 ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	61
2.1.12.1 Организационе јединице	61
2.1.13 БУЏЕТ	64
2.2 SWOT АНАЛИЗА И СТРАТЕШКО ФОКУСИРАЊЕ	67
2.2.1 СТРАТЕШКИ ФОКУСИ	69
2.3 ВИЗИЈА РАЗВОЈА	70
2.3.1 СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ СА ИНДИКАТОРИМА	70
3 ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ СА ИНДИКАТОРИМА	74
4 КЉУЧНИ СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ	77
5 ПРОВЈЕРА МЕЂУСОБНЕ УСКЛАЂЕНОСТИ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА	82
6 ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	85
7 ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈУ	
СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА	88
8 ПРИЛОЗИ	89
8.1 САЖЕТИ ПРЕГЛЕД СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА	89
8.2 ДЕТАЉАН ПРЕГЛЕД МЈЕРА	97

Попис слика у тексту:

Слика 1. Географски положај општине Источно Ново Сарајево у БиХ.....	12
--	----

Попис табела у тексту:

Табела 1. Удаљеност од значајних центара	13
Табела 2. Процјена броја становника по полу	15
Табела 3. Природни прираштај	16
Табела 4. Миграциони салдо	17
Табела 5. Број регистрованих пословних субјеката по годинама	20
Табела 6. Удио Општине у пословним резултатима града Источно Сарајево	20
Табела 7 Број предузетничких радњи за 2019. и 2020. годину	20
Табела 8. Удио Града Источно Сарајево у пословним резултатима Републике Српске.	21
Табела 9. Удио општина Града Источно Сарајево у спољнотрговинској размјени.....	21
Табела 10. Удио инвестиција у општини ИНС	22
Табела 11. Број долазака и ноћења туриста	26
Табела 12. Број запослених по полу.....	28
Табела 13. Број запослених по Подручјима дјелатности према КД у 2020.....	28
Табела 14. Број незапослених по полу.....	29
Табела 15. Просјечна нето и бруто плата	30
Табела 16. Број пензионера на општини.....	30
Табела 17. Приказ просјечних пензија у Републици Српској.....	30
Табела 18. Број дјецe у предшколским установама	32
Табела 19. Број основношколске дјецe	33
Табела 20. Преглед броја ученика по школским годинама	34
Табела 21. Број уписаних ученика у 2020/2021. години по смјеровима.....	34
Табела 22. Факултети на територији општине ИНС	35
Табела 23. Преглед издвајања за стипендије	36
Табела 24. Спортски клубови у општини	38
Табела 25. Листа манифестација које организује или подржава Општина.....	41
Табела 26. Здравствене организације у приватном власништву	42
Табела 27. Малољетна лица – корисници социјалне заштите.....	43
Табела 28. Пунољетна лица – корисници социјалне заштите.....	43
Табела 29. Поређење броја завршених и продатих нових станова у општини Источно Ново Сарајево и другим општинама/градовима у РС	52
Табела 30. Средства Јавног позива за заједнице етажних власника.....	52
Табела 31. Дужина цјевовода по материјалу и старости	54
Табела 32. Приходи за период 2018–2021. године	62
Табела 33. Пројекција прихода за период 2022–2028. године	64
Табела 34. Расходи за период 2018–2021. године	64
Табела 35. Пројекција расхода за период 2022–2028. године.....	65
Табела 36. Индикатори (утицаја) реализације стратешких циљева.....	66
Табела 37. Стратешки циљеви са приоритетима	73
Табела 38. Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима	74

Попис графикана у тексту:

Графикон 1. Број становника од 1948. до 2013. године	15
Графикон 2. Процјена броја становника	15
Графикон 3. Процјене према старосним групама	16
Графикон 4. Миграциони салдо у Граду Источно Сарајево	17
Графикон 5. Квалификациона структура незапослених	26
Графикон 6. Број уписане дјеце у ОШ и процјена на крају планског периода 2028. године	39
Графикон 7. Преглед уписа студената према сједишту установе	33
Графикон 8. Преглед параметара загађења ваздуха са мјерача, локација Трг Србије..	59
Графикон 9. Полна структура запослених	62
Графикон 10. Приходи у протекле 4 године (плаво) и пројекција прихода до краја планског периода 2028. године (црвено)	65

ОСНОВНИ ПОЈМОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ:

- АПИФ** – Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге
- БиХ** – Босна и Херцеговина
- ЕУ** – Европска унија
- ИНС** – Источно Ново Сарајево
- ИПА** – (IPA – енг. Instrument for Pre-Accession Assistance) – Инструмент претприступне помоћи у процесу приступања ЕУ
- ВКВ** – Висококвалификовани
- ВСС** – Висока стручна спрема
- ВШС** – Виша стручна спрема
- КВ** – Квалификовани
- ЛЕАП** – Локални еколошки акциони план Општине Источно Ново Сарајево
- м.н.в.** – метара надморске висине
- М-17** – Магистрални пут М17
- °С** – Целзијус
- МВТЕО** – Министарство спољне трговине и економских односа БиХ
- НКВ** – Неквалификовани
- ПК/НСС** – Полуквалификовани/Нижа стручна спрема
- Р-446** – Регионали пут 446
- РС** – Република Српска
- ССС** – Средња стручна спрема
- ha** – хектар
- mb** – милибара
- SWOT** – Анализа снага, слабости, прилика и пријетњи (енгл. Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)
- ЛДП** – Локална дијалогска платформа
- ИС** – Источно Сарајево
- КПОР** – Комисије за планирање општинског развоја и представника јавног, приватног и невладиног сектора
- ТВСЈ** – Територијална ватрогасно-спасилачка јединица
- IFC** – International Finance Corporation
- МиПРО** – Методологија за интегрисано планирање локалног развоја
- СДГ** – енгл. Sustainable Development Goals
- IFC** – Међународна финансијска корпорација
- УИС** – Универзитет у Источном Сарајеву
- КП** – Комунално предузеће
- СРЦ** – Спортско рекреативни центар

1 УВОД

Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник РС”, број 63/21) (у даљем тексту: Закон) и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској успостављен је нови нормативно-правни оквир и методологија развојног планирања и управљања развојем у Републици Српској и јединицама локалне самоуправе. До усвајања поменутог нормативно-правног оквира, стратешко планирање у Општини Источно Ново Сарајево рађено је на принципима планирања усклађеним са МИПРО методологијом.

Стратегија развоја општине Источно Ново Сарајево за период 2022–2028. године представља кључни стратешки развојни документ којим су дефинисани развојни правци за наредни седмогодишњи период. Стратегија информисе свеукупну јавност о развојном путу општине Источно Ново Сарајево и представља основу за израду секторских стратегија јединица локалне самоуправе и спроведбених докумената, креира подлогу за праћење напретка, те охрабрује сарадњу са различитим друштвеним и економским партнерима.

Њеном реализацијом треба да се омогући наставак развоја општине усмјерен ка економском расту, унапређењу пословног амбијента, афирмацији јавног простора, унапређењу идентитета и високих стандарда квалитета живота свих грађана и грађанки, са фокусом на отвореност заједнице која пружа једнаке прилике свима.

Стратегијом Општине Источно Ново Сарајево утврђени су циљеви и приоритети развоја, мјере њиховог остваривања, кључни пројекти, индикативни финансијски план и оквир за provedбу, његово праћење, извјештавање и вредновање. У дугорочној перспективи, стратешким интервенцијама реализоваће се жељене социо-економске промјене дефинисане визијом Стратегије.

Приликом израде стратешког документа посебно се водило рачуна о усклађености са стратегијама и политикама на вишим нивоима власти, и то, прије свега, са стратешким и просторно-планским документима Републике Српске, али и са другим секторским стратегијама у Републици Српској и Босни и Херцеговини. Такође, Стратегија је усклађена са процесом европских интеграција и Глобалним циљевима одрживог развоја (енг. Sustainable Development Goals – СДГ) дефинисаним у нацрту Оквира за циљеве одрживог развоја (енг. Агенда 2030) Босне и Херцеговине.

Руководство Општине Источно Ново Сарајево се захваљује свим сарадницима и представницима локалне заједнице на помоћи и сугестијама у току израде Стратегије развоја општине Источно Ново Сарајево чиме су у великој мјери утицали на њену свеобухватност и квалитет.

1.2 ПРИСТУП ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Активности на изради Стратегије развоја општине Источно Ново Сарајево за период 2022–2028. године, започете су у фебруару 2021. године усвајањем Одлуке о приступу изради Стратегије развоја општине Источно Ново Сарајево за период 2021–2030. године. Иако је првобитно планирана израда Стратегије за период од 10 година, новим Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Сл. Гласник РС 63/21), те пратећом Уредбом о спроведбеним документима у Републици Српској (Сл. Гласник РС 8/22), јасно је прописано да је максималан период за израду стратегије 7 година. С тим у вези је Стратегија развоја Општине Источно Ново Сарајево прилагођена периоду од 7 година, те је и методолошки приступ промијењен у односу на планирани како би се ускладио са новим Законом.

У свом практичном обликовању, Стратегија је настала као резултат заједничког рада општинског тима, који је именовано начелник Општине, тима који је у свој рад укључио представнике шире заједнице и све релевантне актере живота у локалној заједници.

При креирању овог документа коришћена је стандардизована Методологија интегрисаног планирања локалног развоја (МиПРО) према препоруци ентитетских влада и Савеза општина и градова. Након усвајања Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбе о стратешким документима, прикупљени подаци, као и сам Нацрт Стратегије, прилагођени су прописаним процесним корацима и структури помоћу Приручника за практичаре из јавног сектора за Израду стратешких докумената у РС и обука које организује Министарство управе и локалне самоуправе РС. Методологија рада коришћена при изради Стратегије је следећа:

- усвајање одлуке о изради Стратегије развоја Општине Источно Ново Сарајево од стране Скупштине општине Источно Ново Сарајево;
- именовање радног тима Општине;
- одређивање формата и садржаја стратешког плана;
- сагледавање ситуације, прикупљање података и информација на терену;
- одржавање састанака са представницима јавног, привредног сектора и председницима мјесних заједница;
- одржавање састанка са Комисијом за планирање општинског развоја;
- одржавање тематске локалне дијалогске платформе и прикупљање приједлога од стране чланова ЛДП Општине Источно Ново Сарајево.
- одржавање састанака са директорима јавних комуналних предузећа;
- дефинисање визије, односно жељеног стања;
- израда стратешке платформе која је обухватала: формулисање визије и стратешких фокуса, израду ситуационе анализе, дефинисање стратешких циљева, приоритета и мјера, идентификацију кључних пројеката, усклађености са стратешким документима, те израду оквирног финансијског плана и оквира за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратешког документа;
- Организоване јавне консултације Нацрта стратешког документа на веб-страници Општине, те достављање Нацрта надлежним институцијама у циљу прикупљања и разматрања приједлога и сугестија;
- Усвајање Стратегије развоја Општине Источно Ново Сарајево.

Сходно члану 4. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској приликом израде овог документа водило се рачуна о начелима система стратешког планирања и управљања развојем и то:

- начело хоризонталне и вертикалне усклађености и координација процеса стратешког планирања и управљања развојем између републичких органа управе и јединица локалне самоуправе,
- начело одговорности, ефикасности и ефикасности републичких органа управе и јединица локалне самоуправе у процесима стратешког планирања и управљања развојем,
- начело јавности, транспарентности и партнерства са представницима пословне и академске заједнице, невладиног сектора, других интересних група и грађана и медија, у одређивању развојних приоритета,
- начело социјалне укључености, равноправности полова и једнаких могућности,
- начело одрживог развоја.

Током цијелог процеса, због специфичности које је донијела пандемија КОВИД-19, организовање радних и консултативних састанака са широм јавношћу реализоване су у складу са важећим епидемиолошким мјерама.

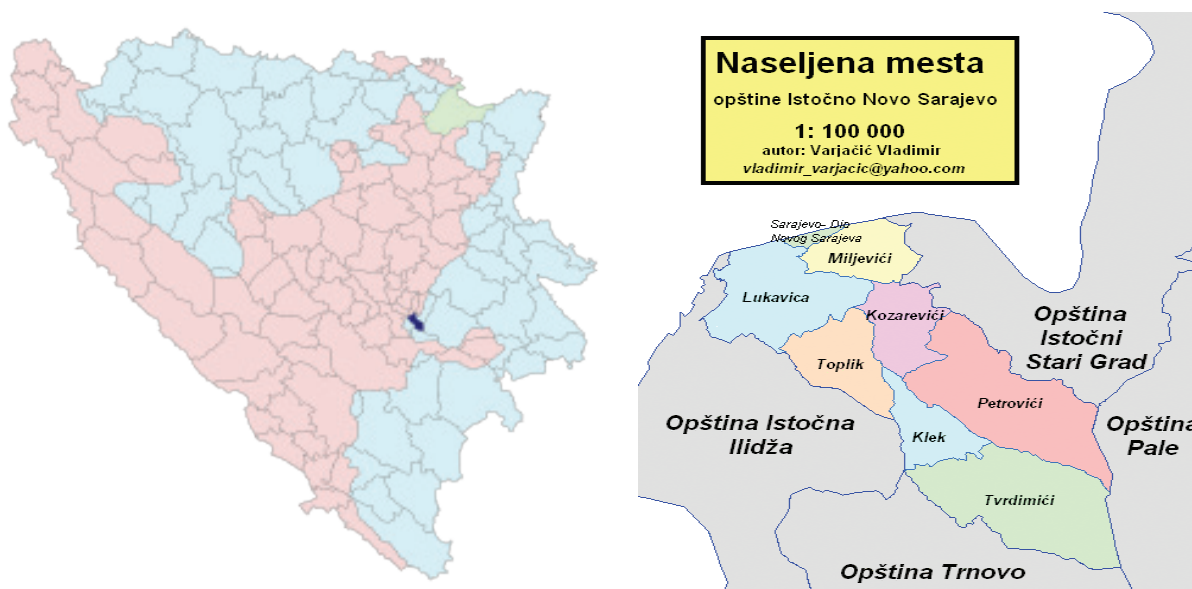
Такође, при изради стратешке платформе коришћени су и сви расположиви званични документи, стручни и научни радови, као и анализе, студије и стратегије које су током посљедњих година у Републици Српској урадиле домаће и стране институције и органи-зације, појединци и експертски тимови. Такође, примијењена су корисна сазнања која су нађена у стратегијама, студијама и бројним анализама земаља из непосредног окружења, као и земаља чланица Европске уније. Нацрт Стратегије развоја Општине Источно Ново Сарајево је након јавних консултација достављен на усвајање Скупштини општине Источно Ново Сарајево.

2 СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА

2.1 СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

2.1.1 ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ

Општина Источно Ново Сарајево се налази у источном дијелу Републике Српске и централном дијелу Босне и Херцеговине. Смјештена је на југоисточном дијелу Сарајевског поља, од падинских дијелова Требевића и Јахорине, до равнице према насељима Добриња, Которац и Касиндо. Општина дијели југоисточни дио Сарајевског поља, који је Дејтонским споразумом припао Републици Српској. На истоку и на сјеверу граничи са општином Источни Стари Град, на сјевероистоку с општином Пале, на сјеверозападу са Кантоном Сарајево (Федерација БиХ), на западу и југу с општином Источна Илиџа југоисточним дијелом са општином Трново. Са површином од 38 km² она је територијално међу најмањим општинама у Републици Српској.

Слика 1. Географски положај општине Источно Ново Сарајево у БиХ

Општина Источно Ново Сарајево је територијална јединица локалне самоуправе и једна је од шест општина које улазе у састав Града Источно Сарајево. У складу са Законом и потребама везаним за функционисање општинске власти, Скупштина општине Источно Ново Сарајево донијела је одлуке о оснивању шест мјесних заједница. Мјесне заједнице покривају једно или више насељених мјеста и сачињавају административну, територијалну и економску цјелину. На подручју Општине дјелује шест мјесних заједница, са следећим називима: МЗ Лукавица, МЗ Лукавица-Центар, МЗ Топлик-Тилава, МЗ Враца, МЗ Миљевићи и МЗ Петровићи.

Општина Источно Ново Сарајево повезана је са главним административним центрима у окружењу путем друмског, ваздушног и жељезничког саобраћаја. Кроз територију општине пролази регионални пут Р446 Кула–Бистрица–Пале.

У кругу до 10 км се налазе аутобуске станице, жељезничке станице, међународни аеродром, магистрални путеви и аутопут А1. Најближе аутобуске станице са међународним линијама су: аутобуска станица у Источној Илиџи и аутобуска станица у Сарајеву. Најближа жељезничка станица је Централна жељезничка станица Сарајево, а најближа жељезничка

пруга је пруга Зеница–Сарајево–Мостар. Најближи аеродром је Међународни аеродром Сарајево (око 2.5 км од општинског центра).

Табела 1. Удаљеност од значајних центара

Удаљеност од кључних саобраћајница и лука		Удаљеност од главних центара у земљи и иностранству	
Аутопут 5Ц	10 км	Сарајево – Центар	5 км
Железнички терминал Сарајево	7 км	Мостар	139 км
Међународни аеродром Сарајево	2 км	Бања Лука	193 км
Међународни аеродром Тузла	125 км	Београд (СРБ)	305 км
Међународни аеродром Мостар	140 км	Нови Сад (СРБ)	293 км
Међународни аеродром Бања Лука	206 км	Подгорица (МНЕ)	311 км
Међународни аеродром Дубровник (HR)	250 км	Загреб (HR)	414 км
Међународни аеродром Београд (SRB)	308 км	Љубљана (СЛО)	519 км
Ријечна лука Брчко	183 км	Будимпешта (H)	562 км
Лука Плоче (HR)	197 км	Беч (A)	780 км
Лука Бар (MNE)	287 км		
Лука Сплит (HR)	294 км		

2.1.2 ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ПОТЕНЦИЈАЛИ

Генерално гледано може се рећи да је цјелокупно подручје општине планинског карактера, пошто се налази изнад 500 м.н.в, са просјечном надморском висином од 803 м.н.в. Подручје општине Источно Ново Сарајево је већином руралног карактера. Већи дио територије смјештен је на надморској висини изнад 600 м.н.в. гдје преовладавају равничарски и брежуљкасто-брдовити макрорељефни облици. Равничарски терени су долине ријеке Тилаве и Лукавичке ријеке. То су крајњи источни дијелови Сарајевског поља са котама терена 529,0 до 543,0 м.н.в. Равничарски терени су малих нагиба, до 5% и од 5–10%. Брежуљкасто-брдовити терен заступљен је на сјеверном и сјевероисточном дијелу територије, те на југу и југоистоку (брдо Павловац, висина 650 м). Идући према рубним насељима, брдовити терен на сјеверу и сјевероистоку везује се за падине Требевића и Јахорине (на истоку и југоистоку), па рељеф поприма карактеристике планинског са надморском висином од 1000 м и више.

Подручје општине карактерише претпланинска клима, са хладнијим зимама које трају дуже него у континенталној клими. Љета су топла, а релативно хладне зиме. Међутим, због израженијег термичког утицаја Јадранског мора, јесен је топлија од прољећа. Средња годишња температура је између 9–9,5°C, максимална температура не прелази 40°C, а минимална -30°C. Просјечне вриједности атмосферског притиска на подручју општине су 953 до 959 mb. Годишња количина падавина износи од 750–1000 mm и оне су распоређене неравномјерно. Сњежни покривач траје просјечно 1–2 мјесеца. Снежних падавина нема у периоду од маја до септембра мјесеца. Средњи број дана под снијегом је 46.

На територији општине налазе се разноврсни природни ресурси значајни за опстанак људи и развој простора као што су шуме и шумско земљиште, пољопривредно земљиште, изворишта питке воде, падински дијелови планина Јахорина и Требевић који су погодни за развој туризма.

Најзначајнији природни потенцијал чине водни ресурси. Доминантну улогу у хидрографском погледу на подручју општине Источно Ново Сарајево има извориште ријеке Тилава. Врело Тилава се налази на надморској висини од 585 м.н.м. То је типично крашко врело са великим варијацијама у протоку и квалитету воде. Вода са изворишта Тилава користи се за снабдијевање питком водом становништва доњег

дијела града Источно Сарајево, те је снабдијевање водом врло квалитетно, док се вода са малих изворишта користи за снабдијевање становништва у вишим зонама. Поред врела Тилаве хидрографску мрежу употпуњују Лукавички поток и већи број малих изворишта општине. Залеђе општине Источно Ново Сарајево чине падине околних планина, Требевића и Јахорине, које су богате природним ресурсима као што су дрвна грађа и хидроенергија. Овај аутентичан амбијент на надморској висини од 1100 до 1300 м, са богатом флором и фауном и конфигурацијом тла, погодан је за развој туризма и туристичке инфраструктуре.

Закључак: Сам положај Општине даје значајну предност овој локалној заједници у односу на друге општине у саставу града Источно Сарајево. Добра саобраћајна повезаност, близина главних центара политичког одлучивања утицала је на то да општина постане центар пословних и друштвених садржаја града Источно Сарајево. Клима је преишланинска, са хладнијим зимама које трају дуже него у континенталној клими. Природне поједице чине водни ресурси. Подручје општине је већином руралног карактера. Већи дио територије смјештен је на надморској висини изнад 600 м и је преовладавају раванчарски и брежуљкасто-брговићи макрорељефни облици. Будући просторни развој Општине требало би да буде у складу са конфигурацијом терена и рељефним карактеристикама. На сам геостратегијски положај општине највећи утицај имају близина града Сарајева и близина олимпијских планина.

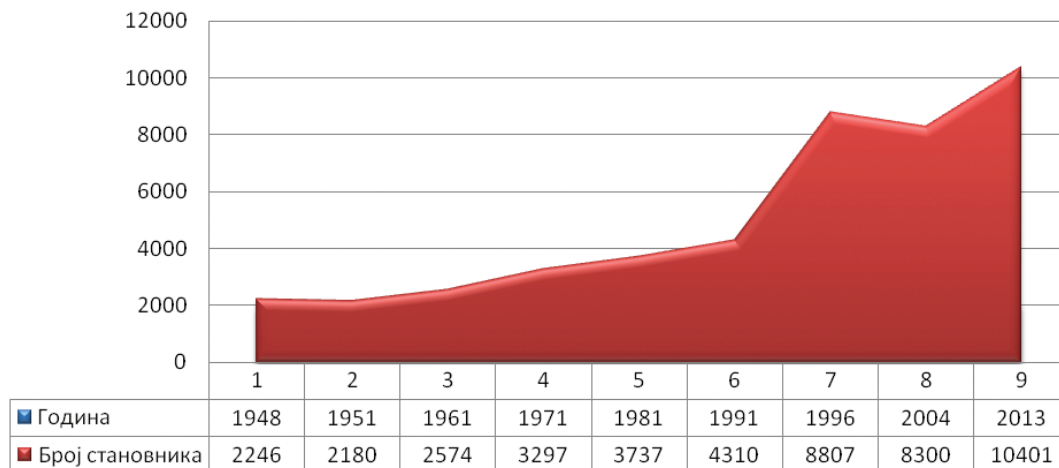
2.1.3 ДЕМОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ И КРЕТАЊА

2.1.3.1 Кретање становника

Социо-демографска структура становништва у насељима општине драстично се промијенила посљедњих неколико деценија. Детаљније анализе приказа демографске слике општине и кретања становника ранијих године није било могуће извести због чињенице да општина Источно Ново Сарајево у вријеме пописа 1991. године није ни постојала као самостални субјекат. Општина Источно Ново Сарајево је била приградско и рурално подручје градске општине Ново Сарајево. Према постојећим подацима број становника данашње општине Источно Ново Сарајево је готово континуирано растао од Другог свјетског рата до 1991. године. Попис домаћинстава из 1996. дао је податке о значајном повећању броја становника (за око 4500 становника), односно становништво општине се више него удвостручило у периоду 1991–1996. године, што је, прије свега, посљедица ратних миграција. Цјелокупно становништво пописано 1996. године није се задржало на подручју општине Источно Ново Сарајево, тако да је у периоду 1996–2004. примјетан мањи пад популације. Развојем и урбанизацијом општине долази до поновног раста броја становника, те се према прелиминарним резултатима пописа из 2013. године види да је број становника у односу на 1991. годину скоро три пута већи.

Према попису из 2013. године на подручју општине Источно Ново Сарајево живи 10.401 становник у 3819¹ домаћинстава. Становништво општине Источно Ново Сарајево је неравномјерно просторно распоређено. Највећи број становника концентрисан је у урбаном дијелу општине и то мјесним заједницама Центар и Лукавица (65%), док је остатак (35%) распоређен у преостале 4 мјесне заједнице које су више руралног карактера.

¹ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2020. година.

Графикон 1. Број становника од 1948. до 2013. године

Густина насељености на подручју општине износи 306,77 ст/км. Насупрот томе, густина насељености на подручју насеља Тврдимићи износи свега 4.43 ст/км, тако да југоисточни дио општине представља ријетко насељен простор.

Према процјенама Завода за статистику РС за 2020. годину у општини Источно Ново Сарајево живи 11.990 становника.²

Графикон 2. Процјена броја становника

Процијењен број становника у општини Источно Ново Сарајево у 2020. години износи 11.990. Посматрано по полу, 50,09% чине жене (6245), а 49,91% мушкарци (5256). У односу на претходне године, настављен је тренд раста броја становника у општини.

Табела 2. Процјена броја становника, по полу

Општина Источно Ново Сарајево					
Година	2016.	2017.	2018.	2019.	2020
Процјена укупног становништва	11123	11339	11540	11772	11990
Процјена броја мушкараца	5256	5340	5422	5520	5745
Процјена броја жена	5867	5999	6118	6252	6245

Просјечна старост становништва општина и градова у Републици Српској износи 42,44 што нас сврстава у простор дубоке демографске старости а у општини Источно Ново Сарајево 40,96.

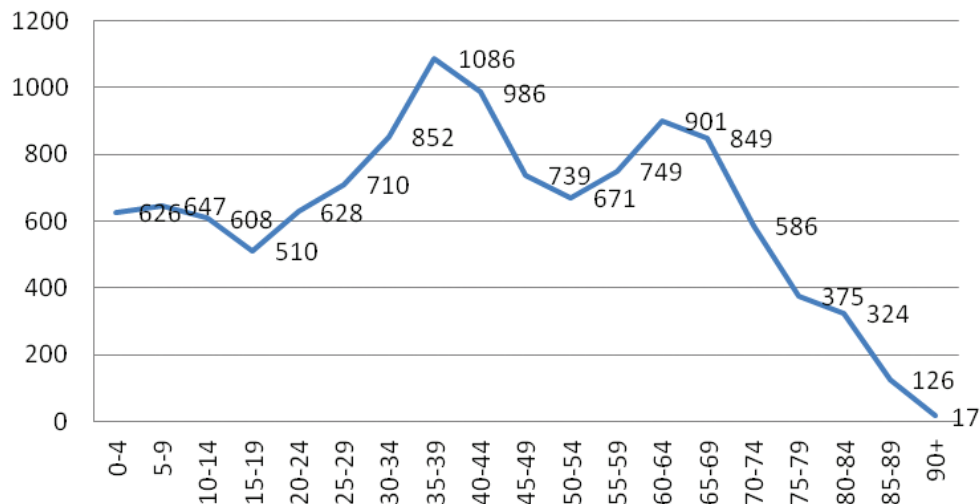
Као и у већини градова и општина у Републици Српској, становништво се не обнавља природним путем, односно стопа природног прираштаја је негативна. Прегледом расположивих података може се уочити да општина Источно Ново Сарајево показује позитиван тренд – иако је вриједност стопе и даље негативна.

² Статистика становништва, Годишње саопштење, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

Табела 3. Природни прираштај³

Општина Источно Ново Сарајево						
Година	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Природни прираштај	-1	0	-23	3	-34	-29

Процјене према старосним групама

Графикон 3. Процјене према старосним групама

Овдје је потребно навести још један врло битан податак који је основа за планирање и усмјеравање друштвено-економског развоја, те општу валоризацију простора а односи се на индекс демографских ресурса (ider). За општину Источно Ново Сарајево овај индекс износи 44,91⁴, а индекс образованости је 1.302,54 чиме нас сврстава на сами врх општина у Републици Српској према овим показатељима – тип Б (повољан демографски ресурс), док Република Српска има тип Д (слаб демографски ресурс).

2.1.3.2 Миграције

До 1991. године простор територије општине Источно Ново Сарајево је био подручје са трендом ка имиграцији. Након потписивања Дејтонског миривног споразума процјењује се да је у ово подручје, у периоду 1992–2013. дошло око 6100 нових становника а прегледом података из посљедњих година забиљежен је позитиван миграциони салдо у општини Источно Ново Сарајево. Порастом броја становника евидентно је да је у посљедњих двадесет пет година у општини Источно Ново Сарајево дошло до промјена домицилног становништва. Ова промјена је израженија на овом простору него у другим општинама које нису мијењале своје територијалне границе после 1991. године или организовано вршиле пријем избјеглица и расељених лица у току и после рата.

³ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2020. година

⁴ Извор: Пашалић, С. Лалић, Н. (2020), Демократски индикатори и демографска (гис) анализа, Педагошки факултет у Бијељини, Универзитет у Источном Сарајеву, Бијељина

Табела 4. Миграциони салдо⁵

Источно Ново Сарајево	Број досељених у општине Републике Српске				Број одсељених из општина Републике Српске				Миграциони салдо
	укупно	из ФБиХ	из БД	из других општина РС	укупно	у ФБиХ	у БД	у друге општине РС	
Година	1	2	3	4	5	6	7	8	9=1-5
2016.	143	117	2	294	154	43	1	110	259
2017.	341	114	3	224	147	22	-	125	194
2018.	387	125	3	250	148	29	-	119	230
2019.	411	130	2	279	148	39	2	107	263
2020.	475	142	-	333	238	22	1	215	237
2021.	538	161	1	376	181	38	-	143	357

У 2021. години на подручје Општине Источно Ново Сарајево доселило се 161 лице из ФБиХ, и 376 лица са територије Републике Српске. У ФБиХ одселило се 38 лица, а у Брчко Дистрикт и друге општине Републике Српске 143 лица. Укупан миграциони салдо за 2021. годину је 357. Када се посматра миграциони салдо на нивоу града Источно Сарајево може се уочити да се највећи број лица досељава у Општину Источно Ново Сарајево. Поред укупне миграције, јако је битно поменути дневне миграције. Како редовна дневна или седмична миграција нема демографски учинак осим што на крају дијелом може прећи у коначну миграцију, њена предност се огледа у том што одржава у животу руралне просторе који се налазе у близини. Самим тим недостатак дневних миграција би довео до депопулације руралних крајева општине Источно Ново Сарајево. У долазећем периоду може се очекивати да тренд пораста броја становника буде настављен.

Миграциони салдо по општинама у Граду Источно Сарајево за 2021. годину

Графикон 4. Миграциони салдо у Граду Источно Сарајево

Посматрајући демографске и социоекономске индексе градова и општина у РС, општина Источно Ново Сарајево припада кластеру градова и општина са најбољом квантитативном и квалитативном димензијом⁶, који се истичу јаком имиграционом компонентом, демографском одрживости као и административним, индустријским и комерцијалним функцијама.

⁵ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2020. година.

⁶ Извор: Пашалић, С. Лалић, Н. (2020), Демократски индикатори и демографска (гис) анализа, Педагошки факултет у Бијељини, Универзитет у Источном Сарајеву, Бијељина.

Закључак: Општина Источно Ново Сарајево је локална самоуправа у РС која припада класи граду градова и општина са најбољом квантитативном и квалитативном димензијом која се исиче јаком имиграционом компонентом и демографском одрживошћу. Миграције настале послије Дејтонског споразума и организован пријем избјеглица и расељених лица, узроковали су промјену броја и структуре становништва. Промене су ишле у правцу миграција, прије свега, српског становништва из сарајевских општина а урбанизацијом локалне заједнице и миграцијом становништва из других општина РС и Федерације БИХ. Општина Источно Ново Сарајево има највећи миграциони салдо на нивоу града Источно Сарајево и међу 5 највећих у Републици Српској. Може се очекивати да тренд пораста броја становника буде настављен и у будућности што је само по себи велики изазов у планирању друштвеној и инфраструктурној развоја. У посљедње двије године се бележи негативна стопа natalитета која има вриједности близу нули. Ипак, општина захваљујући позитивном миграционом салду остварује стални прираст броја становника. Веома битан аспект за општину представљају и дневне миграције, као и привремена туристичка или пословна кретања у и изван општине. Сталне и дневне миграције доносе нове економске и друге вриједности у општину али и нове изазове који захтијевају одређивање посебних пројекција у будућем развоју општине. Демографска кретања ће у будућности имати пресудан утицај на развој и кретање општине.

2.1.4 АНАЛИЗА СТАЊА И ПРИВРЕДНА КРЕТАЊА У ЛОКАЛНОЈ ЕКОНОМИЈИ

Привредни развој у општини Источно Ново Сарајево, од самог настанка општине, условљен је низом фактора као што су: транзиција и приватизација, негативни ефекти глобалне рецесије, дуготрајно дезинвестирање и значајно технолошко заостајање за земљама у окружењу.

Подручје општине Источно Ново Сарајево некада је карактерисала доминација једне металопрерађивачке индустрије и машинска индустрија. Привредну структуру су чинили капацитети предузећа која су били у саставу Енергоинвест-а (РАОП, Аутоматика и ТАТ), затим капацитети УНИС Ласта, ФАМОС, ИРЦЕ, К-Инел. Посљедњих петнаест година је смањено учешће индустрије у укупној привредној структури. Данас привреду карактеришу пораст учешћа и значаја терцијарног сектора, посебно трговине, угоститељство и финансијске услуга, чији је динамичан раст резултат релативно брзе и успјешне интеграције у међународне системе и стандарде. Такође, током претходних десетак година, сједиште значајних органа јавне управе Републике Српске и БиХ смјештено је у општину Источно Ново Сарајево.

Са урбанизацијом општине Источно Ново Сарајево, дошло је до трансформације локалне привреде. Пословно окружење у општини Источно Ново Сарајево карактерише континуиран раст броја МСП и развој нових сектора као што су: електроника и електротехника, те лака индустрија. Развила се боља сарадња општине са привредом, као и добра међуопштинска сарадња, те транспарентна и стимулативна политика локалних власти.

Привредна дјелатност је концентрисана око кључних сектора, који заједно чине окосницу локалне економије, а то су:

- Трговина на велико и мало;
- Грађевина;
- Терцијарни услужни сектор (занатство и угоститељство);
- Информатичко комуникационе технологије.

Највећи број привредних субјеката у општини Источно Ново Сарајево је из терцијарног сектора из домена услуга. Трговински сектор је веома присутан, јер општина има одличну локацију за освајање сарајевског тржишта и регионалних тржишта за трговачке дистрибутере. Значајан број трговинских ланаца има своје објекте на локацији Источног Сарајева. Пресудни фактори за развој трговине су: одлична комуникацијска повезаност, близина сарајевског тржишта као највећег тржишта у БиХ, ниже цијене земљишта и осталих накнада. Ове предности Општине Источно Ново Сарајево дају одличну прилику за развој и других услужних дјелатности које се константно развијају.

На подручју општине Источно Ново Сарајево је у периоду 2016–2020. године саграђено више од 1500 станова колективног становања, а тренд градње је настављен до данас, захваљујући чему је грађевински сектор, заједно са пратећим дјелатностима, постао стратешки привредни сектор у овој општини.

Кључни развојни фактори над којима Општина има контролу јесу правила пословног окружења, просторно и урбанистичко планирање и комуналне услуге. Како би унаприједила дугорочну одрживост локалне економије, општина је пажњу усмјерила на диверзификацију сектора МСП. Поред доминантних малих трговина, занатских радњи и угоститељских објеката, дошло је до раста предузећа у новим секторима, као што су иформатичка индустрија, електроника, електротехника и лака индустрија. То су сектори који ће временом допринијети да се попуни празнина настала смањењем обима велике металопрерађивачке индустрије, а све у складу са модерним пословним токовима.

У складу са капацитетима подручја општине Источно Ново Сарајево преференцијални сектори су: прерађивачка индустрија (сектори лаког метала, машински, електротехнички и остали производни сектори), услуге инжењеринга из области информационих технологија, техничке услуге намијењене локалним предузећима и урбаним резиденцијалним подручјима, ИТ сектор.

2.1.4.1 Број привредних субјеката

Мала и средња предузећа представљају један од основних генератора развоја општине и главни су извор запошљавања у реалном сектору. Значајна карактеристика општине Источно Ново Сарајево је да постоји јак тренд развоја услужног сектора. Иновативност, континуитет раста, те подстицање развоја предузетника посљедњих година довело је до развоја услужне дјелатности, већег броја запошљавања радника и генерисања прихода.

Према доступним подацима, крајем 2020. године на подручју општине Источно Ново Сарајево регистровано је укупно 717 привредних субјеката и тај број је већи за 6,37% у односу на 2019. годину. Када је ријеч о структури предузећа доминирају мала предузећа до 10 запослених. Према подацима Привредне коморе Источно Сарајево, на крају 2020. године на општини су пословале 194 компаније. Прегледом доступних података примјетан је благи пад броја компанија у посљедње три године као и укупног броја запослених. Са друге стране и поред благог пада броја компанија у посматраном периоду примјетан је пораст укупног прихода и прихода од извоза.

Табела 5. Број регистрованих пословних субјеката по годинама⁷

Година	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број пословних субјеката у Источном Новом Сарајеву	552	588	633	674	717

Табела 6. Удио Општине у пословним резултатима града Источно Сарајево⁸

Општи подаци	Општина Источно Ново Сарајево		
	2018.	2019.	2020.
Број компанија	218	206	194
Укупан број запослених	2189	2117	1852
Просјечан број запослених	10	10	10
Укупан приход од продаје (КМ)	158.810.491	165.182.869	163.676.396
Просјечан приход од продаје (КМ)	728.488	801.859	843.693
Приход од извоза (КМ)	13.762.419	16.857.002	23.475.562
Укупна добит	21.185.645	37.373.718	27.838.627
Број компанија са до 500.000 прихода	170	157	146
Број компанија са до 5.000.000 прихода	42	44	44
Број компанија са преко 5.000.000 прихода	6	5	4

У Општинском регистру привредних субјеката регистрована су предузећа из области пољопривреде, прерађивачке индустрије, трговине, туризма, саобраћаја, здравства, и занатства.

Табела 7. Број предузетничких радњи за 2019. и 2020. годину⁹

Година	ТР	СР	ЗР	УР	Остало 10	УКУПНО
2019.	77	36	125	111	52	401
2020.	82	45	138	106	53	424
2021.	85	68	138	108	53	452

⁷ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

⁸ Извор Привредна комора Источно Сарајево

⁹ Општински регистар

¹⁰ Под осталим налазе се подаци за такси превознике, аутопревознике, превоз за потребе радње, ванлинијски превоз, остале радње (ауто школе, сервиси, салони и сл.).

У 2021. години на подручју општине Источно Ново Сарајево регистроване су 452 предузетничке радње, што је 6,6% више у односу на претходну годину. Посљедних година присутан је пораст предузетничких радњи. Наиме, тај пораст броја новоотворених радњи износи око 6% на годишњем нивоу, а резултат је добре интервенције Општинске управе путем подстицаја и пословних могућности које су се стварале у оквиру локалног економског простора.

У циљу бољег увида у структуру економских показатеља општина које административно припадају граду Источно Сарајево, у наставку је приказан удио прихода, расхода, губитака, добити и броја радника у укупним резултатима пословања привреде на подручју Источног Сарајева. У наставку су приказани упоредни подаци учешћа основних финансијских резултата пословања привреде подручја Источно Сарајево према вриједностима на нивоу РС.

Табела 8. Удио Града Источно Сарајево у пословним резултатима Републике Српске за 2020. годину¹¹

	Република Српска	Подручје Источног Сарајево	Учешће подручја Источног Сарајева у РС (%)
Укупан приход	21.112.835.455	1.318.419.840	6,2
Укупан расход	19.414.514.032	1.248.224.052	6,4
Нето добит	1.869.806.522	90.191.169	4,8
Нето губитак	333.959.049	28.950.716	8,7
Број прив. друштава	10204	897	8,8

Када је ријеч о спољнотрговинској размјени подручје Источног Сарајева, у којем се налази општина ИНС, у 2019. години имало је извоз мањи за 10,4% него у претходној години, као и мањи увоз за 43,1%. Покривеност извоза увозом износила је 42,09%. У спољнотрговинској размјени Републике Српске подручје Источно Сарајева има јако мали удио у увозу од 3,87% и извозу од 2,1 %.

Табела 9. Удио општина Града Источно Сарајево у спољнотрговинској размјени у 2020. години¹²

Општина	Број становника	Увоз	Учешће у увозу %		Извоз	Учешће у извозу %		Покривеност
			регија	РС		регија	РС	
И. Н. Сарајево	11.477	9.042	4,85	0,19	8.161	8,35	0,23	90,25
И. Илића	15.233	135.399	72,67	2,9	8.695	8,9	0,24	6,42
И. Стари Град	1.175	1.356	0,73	0,03	2.059	2,11	0,06	151,88
Соколац	12.607	3.851	2,07	0,08	17.854	18,28	0,50	463,56
Вишеград	11.774	6.893	3,70	0,15	8.520	8,72	0,24	123,60
Хан Пијесак	3.844	172	0,09	0,00	6.094	6,24	0,17	3549,48
Чајниче	5.449	317	0,17	0,01	3.915	4,01	0,11	1234,12
Ново Горажде	3.391	22	0,01	0,00	943	0,97	0,03	4334,44
Рудо	8.834	1.728	0,93	0,04	4.001	4,10	0,11	231,60
Пале	22.282	12.024	6,45	0,26	24.231	24,81	0,68	201,51
Рогатица	11.603	14.943	8,02	0,32	13.123	13,43	0,37	87,82
Трново	2.192	576	0,31	0,01	90	0,09	0,00	15,53
Укупно рег. И. С.	109.861	186.322	100,00	3,99	97.684	100,00	2,74	52,43
Укупно РС		4.671.994		100,00	3.560.144		100,00	76,20

¹¹ Извор Привредна комора Источно Сарајево

¹² Извор Привредна комора Источно Сарајево

2.1.4.2 Инвестиције у локалној привреди

Посматрајући вриједност инвестиција реализованих на подручју општине у периоду 2016–2020. године уочава се највећа вриједност у 2018. години.

Табела 10. Удио инвестиција у општини ИНС¹³

Град/општина	Остварене инвестиције хиљ у КМ				
	2016	2017	2018	2019	2020
Источна Илица	6379	8946	11419	67973	6874
Источни Стари Град	776	1108	626	1501	1917
Источно Ново Сарајево	19405	15013	22538	18629	22148
Пале	24961	25526	42106	58938	53502
Соколац	21683	22501	24022	31719	28458
Трново	173	216	755	760	1018

Са аспекта карактера изградње, изградња нових капацитета у 2020. години чини више од 82,41%. Са техничке структуре највеће учешће имају инвестиције у грађевинске објекте и просторе и то у износу од 57,38%.

Најзначајније инвестиције су остварене у изградњи јавних, спортских и здравствених инфраструктурних објеката али и пословних објеката. Због утицаја пандемије КОВИД-19 у посљедње двије године заинтересованост инвеститора у улагање на територији општине је у стагнацији.

Ако се сагледају привредне карактеристике и проценат инвестиција у општинама и градовима у Републици Српској, чињенице указују на то да постоје значајне разлике у нивоу развијености сјеверног дијела Републике Српске, прије свега Бање Луке у односу на источни дио Републике Српске. Без обзира на добар геостратешки положај општине и предности, као што су близина највећег мјеста инвестиционих улагања у БиХ, привредни раст општине почео је континуирано расти после 2016. године. У општини Источно Ново Сарајево просторним плановима обухваћен је већи дио општине, тако да осим „greenfiled“ и „brownfiled“ локација које су у власништву општине на располагању је и одређен број локација које су у приватном власништву. Највећи полет за инвестиционе активности посљедњих година узроковала је чињеница да је већи дио земљишта у власништву општине, међутим тај ресурс је постао ограничен и у наредном периоду примат ће преузети приватне локације. У ранијем периоду, уређењем просторно планске документације, односно доношењем нових и циљаних измјена регулационих планова започето је неколико инвестиција. Бројни инвеститори, како мање тако и веће компаније, у претходном периоду су инвестирале у сектор грађевинарства, али започете су инвестиције и у другим дјелатности.

Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне послове води евиденцију доступних „greenfiled“ и „brownfiled“ потенцијалних локација. Када је ријеч о будућим инвестицијама, велики потенцијал огледа се у „brownfiled“ локацијама у приватном власништву, те је у наредном периоду потребно преузети кораке ка ревитализацији ових локација са надлежним институцијама и власницима.

2.1.4.3 Мјере за подстицање привредног развоја

Са циљем побољшања укупног пословног амбијента, привредног развоја и привлачења домаћих и страних инвеститора Општинска управа креирала је низ активности и мјера.

¹³ Публикација „Градови и општине Републике Српске“, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

Мјере које општина спороводи на годишњем нивоу за развој привреде можемо дијелити на директне финансијске подстицаје и индиректне финансијске подстицаје. Директни финансијски подстицаји су вршени путем директне финансијске подршке за подстицај привреди. Директне стимулативне мјере које су се до сада примјењивале су:

- Мјере за запошљавање и samozapošljavanje;
- Мјере за отварање новог предузећа или предузетничке радње;
- Мјере за финансирање набавке основних и обртних средстава.

Поред ових стимулативних мјера подстицајна средства су се исплаћивала и кроз мјере према којима су се средства усмјеравала као помоћ привредним субјектима:

- Директна помоћ за субјекте погођене епидемијом;
- Директна помоћ за одржавање текуће ликвидности;
- Ослобађање од плаћања одређених накнада и такси према општини;
- Ослобађање плаћања одређених комуналних услуга.

Општинска управа у континуитету учествује у информисању и помоћи привредним субјектима за подстицајне мјере које привредни субјекти могу остварити посредством Владе Републике Српске. Такође, управа у континуитету учествује у информисању и помоћи привредним субјектима за подстицајне мјере које привредни субјекти могу добити кроз међународне пројекте путем различитих међународних развојних агенција и сличних међународних грантова за помоћ и подстицај привредном сектору.

Општина посебну пажњу посвећује инвестиционој активности. Општински пакет подстицаја за инвеститоре укључује: грантове за отварање нових радних мјеста, грантове за микро инвестиције у производњу и пољопривреду, могућност плаћања на рате накнаде на име ренте и уређења градског грађевинског земљишта, услуге подршке инвеститорима, смањење плаћања ренте и уређења за производна предузећа.

У погледу промоције инвестиција, општина Источно Ново Сарајево блиско сарађује са развојним агенцијама на локалном и републичком нивоу, као и агенцијама на међународном нивоу. Такође, Општина је постала чланица Сарадничке мреже са Министарством привреде и предузетништва, с циљем унапрјеђења сервиса и постинвестиционе подршке инвеститорима у Источном Новом Сарајеву. Путем мреже је створена спона између привреде и Владе Републике Српске.

Као вид унапрјеђења сарадње са привредним сектором и ради бољег дијалога између општине и привредника формиран је Привредни савјет који окупља најзначајније привреднике из наше општине и бави се унапрјеђењем привредног амбијента. У дијелу сарадње између јавног и приватног сектора везано за потенцијал који постоји, ангажовањем дијаспоре нису преузети конкретни кораци. Она је тренутно изражена само у повећању потрошње у љетњем периоду.

Општина Источно Ново Сарајево пружа подршку иновативним почетницима кроз Акцелератор програм који спроводи Развојна агенција Републике Српске у сарадњи са Економским факултетом Пале, Заводом за запошљавање Републике Српске, Градском развојном агенцијом Источно Сарајево. Програм има за циљ пружање финансијске али и друге видове подршке најбољим пословним идејама.

Када је ријеч о побољшању укупног пословног амбијента, Општина Источно Ново Сарајево је у сарадњи са Међународном финансијском корпорацијом (IFC), чланицом групације Свјетске банке, реализовала пројекат регулаторне реформе чиме је поједноставила административне поступке, снизила трошкове, те привредницима и грађанима омогућила бржи и лакши приступ општинским услугама. Кроз тај пројекат општина и даље систематски прати кретање инвестиција на својој територији.

2.1.5 ПОЉОПРИВРЕДА

Све анализе развојних потенцијала Општине, како у садашњем тако и у наредном периоду, пољопривредну производњу као развојни потенцијал стављају на посебно мјесто. Такав однос се темељи на чињеници да је општина Источно Ново Сарајево у највећем проценту руралног типа, затим на постојећим агроколошким условима, навикама становништва и на досадашњим резултатима постигнутим у овој области.

Пољопривредна производња на подручју општине Источно Ново Сарајево, дугорочно посматрано, заостаје у односу на реалне могућности које су одређене расположивим агроколошким и другим условима. Данашње стање пољопривредног сектора карактерише: разноликост производње по гранама, све старија доб становништа које се бави пољопривредом док младо становништво избјегава ту дјелатност, уситњена газдинства, велика миграција становништва из руралних подручја, слаба едукација пољопривредних произвођача, неповољна посједовна структура сеоских газдинстава садржаних у више одвојених парцела са тенденцијом даљег уситњавања посједа итд.

Територија општине на основу природних карактеристика може се подијелити на три дијела:

планински дио – погодан за узгој стоке, производњу млијека и млијечних прерађевина и производњу кромпира;

падински – брежуљкасти дио – погодан за воћарство и повртларство као и за узгој стоке и производњу конзумних јаја и бројлера;

равничарско-брежуљкасти дио – погодан за све пољопривредне дјелатности повртларство, ратарство, воћарство и друге дјелатности.

Према подацима Одјељења за привреду и друштвене дјелатности на територији општине око 400 домаћинстава се бави пољопривредом, у највећем проценту за обезбјеђивање сопствених потреба. Газдинства у брдско-планинском подручју имају већу просјечну величину посједа, у односу на газдинства у нижим предјелима која су повољнија за пољопривредну производњу.

Тржишни вишкови руралних домаћинстава с обзиром на ограничене потенцијале веома су мали. Продајом пољопривредних производа највише се баве пољопривредна газдинства, којима је пољопривреда главни извор прихода.

Према показатељима Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) на подручју општине Источно Ново Сарајево било је регистровано 87 носилаца пољопривредних газдинстава (84 некомерцијална и 4 комерцијална) и 8 компанија чија је дјелатност пољопривреда. Најзастуљенија пољопривредна активност је повртларство и воћарство, а највећи приходи се остварују у перадарству.

Општина је у смислу подстицања пољопривредне производње водила активну улогу. Сваке године се из буџета издваја у просјеку око 100.000 КМ за различите мјере. Мјере које су дефинисане Правилником за подстицање пољопривредне производње су:

- грантови за младе и младе брачне парове;
- грантови за воћарство;
- грантови за пластеничку производњу;
- грантови за садни материјал и сјемена;
- грантови за механизацију.

Резултат активности је значајан раст пољопривредне производње, посебно у повртларству гдје постоји евидентирано 170 произвођача који се баве пластеничком производњом. За подизање укупне пољопривредне производње и квалитета производа неопходно је реализовати пројекте који ће реструктурисати досадашњу, традиционалну

пољопривредну производњу у модерну и специјалистичку производњу, те створити услове за пласман пољопривредних производа кроз партнерство између произвођача, прерађивача и трговаца и крајњих купаца.

2.1.6 ТУРИЗАМ И ТУРИСТИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

На локалном нивоу туризам даје одређени тон свеукупном развоју локалне заједнице и његов утицај на привреду је вишеструк. Туризам подстиче степен развоја других привредних дјелатности које учествују у формирању туристичке понуде, повезује доста услуга и професија, у разним економским активностима, подстиче отварање нових радних мјеста има велику улогу у очувању културних, историјских и других вриједности.

Општина Источно Ново Сарајево нераскидиво припада једном простору који има значајне туристичке потенцијале, који се огледају у природним љепотама планина Требевић и Јахорина, које чине залеђе ове општине, постојећим туристичким капацитетима и добром саобраћајној и другој инфраструктури.

Најзначајнији фактори који утичу на развој туризма општине су:

- Близина олимпијских планина – Јахорине, Требевића, али и Бјелашнице и Игмана;
- Близина културно-историјског језгра Града Сарајева;
- Близина аеродрома и путне комункације;
- Развој туристичке дестинације Тврдивићи.

Главни носилац туристичких активности је Туристичка организација у саставу Града Источно Сарајево. Поред активности туристичке организације, Општина Источно Ново Сарајево у свом развојном концепту посветила је значајну пажњу развоју овог сектора кроз развој постојећих и нових облика туристичке понуде, те стварање препознатљивог туристичког простора на Сарајевско-романијској регији али и шире.

У оквиру културно-историјских добара разликују се градитељско наслеђе, споменици културе и археолошка добра. Иако је простор општине био у саставу Римске империје, антички археолошки локалитети нису заступљени. Претеча данашњег простора општине чинила је средњовјековна знаменита варош Врхбосна која је била у саставу средњовјековне државе.¹⁴

Одлукама о просторном уређењу и другим правним актима градитељско наслеђе општине чине: Православна црква Светог великомученика Ђорђа, Православна црква Свете Ангелине Српске, Православна црква Светог Варнаве Хвостанског, Спомен костурница Миљевићи.

Листу споменика и спомен-обиљежја од великог значаја за јединицу локалне самоуправе утврђује општински/градски орган управе надлежан за послове борачко-инвалидске заштите у сарадњи са Борачком организацијом Републике Српске, Републичком организацијом породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила РС и Савезом удружења бораца НОР-а Републике Српске.

Општина Источно Ново Сарајево располаже значајним спортским, угоститељским објектима, излетиштем Тврдивићи и ловиштем Требевић који комплетирају туристичку понуду. Од спортских објеката који су на располагању свим спортистима општине, спортистима и спортским екипама из региона у циљу припрема и организација међународних такмичења, издваја се фудбалски терен ФК „Славија” и новоизграђена спортска дворана.

Спортско-рекреациони центар „Тврдивићи” има велики потенцијал који се испољава кроз погодно природно окружење (флора и фауна и крашки облици рељефа), изузетно

¹⁴ На простору општине, тачније на локалитету Павловац сахрањен је велики кнез Павао Радиновић, властелин из породице Павловић чији су посједи обухватили широку територију средњовјековне Босне.

повољну надморску висину од 1000 м.н.в и културно-историјско наслеђе планинског села. У посљедње вријеме има повећану посјету и нуди различите спортске и угости-тељске садржаје.

Локалне заједнице са којима граничи општина Источно Ново Сарајево богате су занимљивом историјом, архитектуром, културно-историјским знаменитостима и природним богатством. У кругу од 30-ак километара налазе се бројне туристичке дестинације од којих се издваја Јахорина, као носилац туристичке понуде и представља једно од најатрактивнијих скијалишта у југоисточној Европи. Поред Јахорине, захваљујући богатству природних ресурса паралелно су се развијали и други локалитети који својом понудом развијају и нуде излетничку и планинарску традицију као и богату гастро понуду у склопу етно туризма (Требевић, Излетиште Брус, Равна Планина). С друге стране, на само 8 км од општине налази се центар највећег града у БиХ и препознатљива туристичка дестинација.

Када је ријеч о смјештајним капацитетима на територији општине егзистира један хотел са четири звјездице, смјештајног капацитета од 200 кревета, као и пар мотела који посјетиоцима нуде услуге преноћишта. Током 2022. године планирано је отварање још једног хотела чиме ће се повећати смјештајни капацитети.

Према расположивим подацима о броју долазака и ноћења број домаћих и страних туриста варира и биљежи стагнацију због широке понуде смјештајних капацитета у околним општинама.

Табела 11. Број долазака и ноћења туриста¹⁵

Година	Доласци			Ноћења		
	домаћи туристи	страни туристи	укупно	домаћи туристи	страни туристи	укупно
2015.	1 969	1 982	3 951	3 000	3 402	6 402
2016.	2 238	3 777	6 015	4 253	5 868	10 121
2017.	1 838	3 327	5 165	3 953	5 912	9 865
2018.	2 053	1 983	4 036	3 247	3 035	6 282
2019.	2 443	2 326	4 769		3 630	7 051
2020.	2 061	447	2 508	2 937	784	3 721

Због чињенице да је на подручју општине још увијек у процесу регулисање питања регистрације смјештајних капацитета који се пружају кроз услугу изнајмљивања стана на дан, процјене су да је овај број много већи, али није званично пријављен.

Поред смјештајних капацитета јако је битна развијеност туристичке инфраструктуре и супраструктуре. Тренутне инвестиције у области сектора туризма су ниске. Прве веће инвестиције су биле изградња забавног парка на Требевићу („Sunnyland“), изградња хотела и изградња излетишта на Тврдимихима. Креирање пропратних садржаја, увођење додатних услуга и промоција укупне туристичке понуде су активности које општинска управа у сарадњи са адекватним партнерима планира тек реализовати.

Источно Ново Сарајево је одавно центар бројних културних, забавно-рекреативних и спортских манифестација, али је потребно унаприједити и осмислити програмске садржаје који би могли значајно да допринесу препознатљивости општине као мјеста у коме се може искусити креативан и садржајан одмор. Због свог положаја (близине аеродрома и добре саобраћајне повезаност) али и значаја који има у источном дијелу Републике Српске, општина би требало да буде готово незаобилазна дестинација туриста који посјећују овај дио земље, па је стога неопходно осмислити садржаје који ће продужити задржавање туриста у општини.

¹⁵ Публикација „Градови и општине Републике Српске“, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

Закључак: Узимајући у обзир стање и кретање у привредном сектору, те ресурсе којима општина располаже, привредни и трговински сектор ће и даље бити основа будуће развоја, нарочито у смислу квалитетној и трајној осмјеравања остварених прихода. Међутим, одређени показатељи спољнотрговинске размјене (покривеност увоза извозом) знајно су недовољнији, у односу на ниво Републике Српске. У посљедње вријеме долази до великој раста услужној сектору као и предузећа која раде у информатичкој дјелатности.

Праћећи трендове развоја намеће се потреба осмјеравања локалне привреде ка другим растућим привредним гранама и даљњем развоју унутар класера и кроз увођење иновација. Како би се одржао тренд раста предузетничких радњи, потребно је наставити развој предузетништва кроз подстицаје са акцентом на развој женској предузетништва.

Поред наведеној, потребно је уложити додатне напоре у креирању повољној пословној амбијенци, развоју и развијању ефикасних механизма финансијске и нефинансијске подршке.

Када је ријеч о повећању удјела инвестиција потребно је проширити активност на привлачење домаћих и страних инвестиција. Повољан географски положај општине Источно Ново Сарајево је компаративна предност и добра основа за привредни развој. У будућности убрзанији привредни раст и веће стопе запошљавања искључиво ће зависити од модела привредној раста осмјереној на гране прерађивачке индустрије високе додатне вриједности. Надаље, потребно је наставити са активношћима које су осмјерене ка изградњи стимулативне пословне инфраструктуре, промоцији општине као поузданој партнера за инвестирање и активној инвестиционој подршци.

Велики потенцијал, али и камен спотицања локалне привреде, чине локације великих предузећа која су била носиоци развоја, а данас, након приватизација и вишегодишње реструктурирања још увијек нису у функцији и у отрази су за страним инвеститорима (Енергоинвести, Аутомашика, ТаТ). Ревитализација ових локација била би нови генератор развоја не само општине него и цијелој града, Источној Сарајева.

Општина има добре предпоставке за развој пољопривреде. Кретања на нивоу општине имају различите трендове по различитим гранама пољопривреде, гдје долази до опоравка сектора повртарства, раста перадарства и пчеларства а стајнирања сектора воћарства и великој пада сектора сточарства. Различити фактори утичу на ова кретања и нису исти за све гране пољопривреде. Потребно је идентификовати проблеме у гранама које бљеже раст и повећати подршку гранама како у самом износу подстицајних средстава, тако и у уружању континуиране подршке и бољем осмјерењу самих средстава. Такође, неопходно је створити услове за пласман пољопривредних производа кроз партнерства између произвођача, прерађивача и трговаца и крајњих купаца и у одређеном смислу пронаћи превознице и синергичке ефекте са развојем туризма.

Поред наведеној, општина представља добру базу за развој туризма збој низа фактора као што су: близина олимпијских планина, културно-историјској језира Града Сарајева, аеродрома и унутарне комуникације и туристичке дестинације Тврдићи.

Како би се побољшала туристичка инфраструктура и суинфраструктура, у наредном периоду потребно је приступити планском привлачењу домаћих и страних инвестиција.

Поред postoјећих ресурса и наведених предности развој туризма општине би могао да се шири и додатно развија у облику адријанској, излетничкој, руралној, ловној, спортивно-рекреацијској, јасној и етно туризмом.

Општина би требало да на прави начин каналише приватни туризам, захваљујући овим поре бројаним факторима и осмјери развој својих туристичких потенцијала и онуде у складу са приливима туриста и наведеним факторима. Доказ за то је, прије свега, туристичка дјелатност која се прилађава овим факторима и расту туризма уопште.

Потребно је додатно се увезати са скијашким центрима у близини, а такође и планинарским потенцијалима из непосредне околине, затим се увезати и са туристичким центрима из регије. У сарадњи са туристичком организацијом града Источно Сарајево организирати промоцију сјајних капацитета.

Посебну пажњу треба посветити развоју Тврдића што подразумева низ мањих активности и осмјерити развој центра у складу са унутарним туристичким потенцијалима уз очување postoјеће еколошкој и културној наслеђа.

2.1.7 ПРЕГЛЕД СТАЊА И ТРЖИШТЕ РАДА

Структура запослених одражава карактеристике структуре привредних активности. Стагнирање индустријске дјелатности дуго је представљало неповољну карактеристику структурних промјена. Некадашња предузећа су запошљавала стотине радника док је данас, након завршеног процеса приватизације, тај број значајно мањи. На простору општине Ново Сарајево примјетан је константан број повећања запослених у периоду 2016–2020. године.

Према Заводу за статистику РС¹⁶ у 2020. години на подручју општине Источно Ново Сарајево било је запослено 4729 радника.

Табела 12. Број запослених по полу

Година	Запослени по полу				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Укупно	4301	4484	4523	4707	4729
мушки	2299	2402	2385	2492	2515
женски	2002	2082	2138	2215	2214

Највећи проценат учешћа у укупној структури запослених у привредним дјелатностима има трговина на велико и мало, те одржавање и грађевинарство.

На бази наведених података када је у питању запосленост, највећи број запослених је у јавном сектору и образовању, због сједишта бројних локалних, ентитетских и државних институција. Када је ријеч о привредном сектору, највећи проценат учешћа у укупној структури запослених у привредним дјелатностима имају трговине на велико и мало, дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство и грађевинарство. Анализирајући податке према запосленима по полу и по секторима, може се издвојити да је навећи проценат жена запослен у јавном сектору, образовању и трговини на велико, а најмањи у сектору пољопривреде и пословање некретнинама.

Табела 13. Број запослених по Подручјима дјелатности према КД у 2020.¹⁷

Подручја дјелатности	Број запослених	Број жена
Пољопривреда, шумарство и риболов	9	4
Вађење руда и камена	0	0
Прерађивачка индустрија	300	102
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	109	32
Снабдијевање водом и канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	172	49
Грађевинарство	209	38
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	634	352
Саобраћај и складиштење	257	47
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	397	188
Информације и комуникације	254	124
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	131	91
Пословање некретнинама	40	17
Стручне, научне и техничке дјелатности	125	42
Административне и помоћне услужне дјелатности	86	27

¹⁶ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

¹⁷ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	937	375
Образовање	522	358
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	215	168
Умјетност, забава и рекреација	136	110
Остале услужне дјелатности	124	90

2.1.7.1 Незапосленост

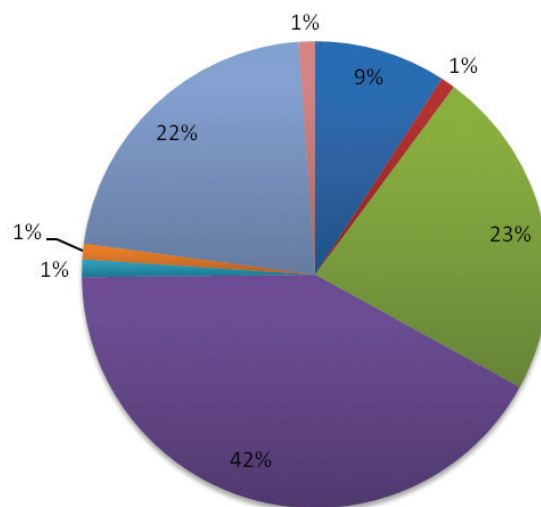
Тржиште рада на овим просторима карактерише, стопа незапослености, низак степен потражње, односно запошљавања у односу на исказану стопу незапослености, несклад између захтјева рада и расположивог кадровског потенцијала, односно тражилаца запослења (неусклађеност образовне структуре и тражилаца запослења), висок удио лица са средњом, вишом и високом стручном спремом у укупној понуди радне снаге, изражен суфицит појединих занимања већ дужи период, дефицитарност одређених занимања посебно у појединим општинама, висок удио тешко запосливих циљних група у укупном броју незапослених лица.

Табела 14. Број незапослених по полу

Година	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
укупно	1278	1303	1203	1131	1183
жене	677	723	692	677	697

Лица која траже посао према стручној спреми

■ НК радник ■ ПК-НСС радник ■ КВ радник ■ ССС ■ ВКВ ■ ВШС ■ ВСС ■ Магистри

Графикон 5. Квалификациона структура незапослених

Анализирајући квалификациону структуру евидентираних незапослених лица највеће учешће од 42% имају незапослена лица средње стручне спреме, затим слиједе незапослени квалификовани радници с учешћем од 23% и незапослени ВСС (180 и 240 ЕСТS) 22%.

Старосна доб пријављених на евиденцији Завода за запошљавање је од 18 до 65 година, а највећи број незапослених по старосној структури је у категорији од 45 до 65 година.

2.1.7.2 Просјечна плата

Просјечна нето плата запослених на подручју општине Источно Ново Сарајево у 2020. години износила је 1050,00 КМ, док је просјечна мјесечна нето плата на нивоу Републике Српске у 2020. години износила 956,00 КМ. Просјечна мјесечна бруто плата запослених на подручју општине Источно Ново Сарајево у 2020. години износила је 1663,00 КМ, а на нивоу Републике Српске 1485,00 КМ.

Табела 15. Просјечна нето и бруто плата

Година	Просјечна бруто плата у општини ИНС у КМ	Просјечна бруто плата у РС (КМ)	Просјечна нето плата у општини ИНС (КМ)	Просјечна нето плата у РС (КМ)
2015.	1452	1340	887	831
2016.	1477	1344	906	836
2017.	1471	1331	904	831
2018.	1491	1358	926	857
2019.	1537	1407	971	906
2020.	1663	1485	1050	956

Када се узме преглед десетогодишњег периода и посљедње анализе, просјечна нето плата за општину Источно Ново Сарајево износила је 822,00 КМ, те је за период од десет година просјечна плата повећана за 228,00 КМ.

2.1.7.3 Пензионери

Према расположивим подацима, од укупног броја становника у 2020. години на подручју општине Источно Ново Сарајево регистрован је 2791 пензионер. У структури пензија, класификованих по врсти пензије, доминантно је учешће корисника права на старосну пензију и то у проценту од 56,7% у односу на кориснике породичних (32,65%) и инвалидских (10,65%) пензија.

Табела 16. Број пензионера на општини

Град/општина	Корисници права на пензију – стање 31. децембра 2020.					
	укупно	према полу		према врсти пензије		
		мушки	женски	старосне пензије	инвалидске пензије	породичне пензије
Источно Ново Сарајево	2791	1196	683	1584	295	912

Према висини пензија, просјечна старосна пензија износи 480,26 КМ, инвалидска пензија 386,77 КМ а породична 373,01 КМ. У поређењу са већим градским центрима и просјечним износима пензија на републичком нивоу, износ просјечних пензије у Општини Источно Ново Сарајево је највећи.

Табела 17. Приказ просјечних пензија у градовима у Републици Српској

Град/општина	Просјечна пензија, КМ			
	укупно	старосне пензије	инвалидске пензије	породичне пензије
Источно Ново Сарајево	435.33	480.26	386.77	373.01
Град Источно Сарајево	422.02	466.49	369.96	357.18
Град Бања Лука	422.15	463.27	365.81	342.28
Град Бијељина	387.57	428.52	351.68	321.48
Република Српска	371.09	373.51	327.29	299.25

У структури пензионера према врсти пензија за децембар 2020. године доминантно је учешће корисника права на старосну пензију 59,01% у односу на кориснике породичних 27,24% и инвалидских 13,75%.

Закључак: Са становишта запослености и тржишта рада, крепања на нивоу општине повољнија су, у односу на ниво Републике Српске, зато што општина има мањи проценат и број незапослених у укупној радној снази у односу на друге општине Републике Српске. У односу на просјечне мјесечне бруто и нето плаће на нивоу Републике Српске, исти показатељи су виши за подручје општина Источно Ново Сарајево. Ако погледамо квалификациону структуру незапослених, видимо да највећи број незапослених чине КВ особе и особе са ССС, а од укупног броја незапослених 58,9% чине жене. Број висококвалификоване незапослене радне снаге требало би да буде фокус заједнице, а креирањем програма за запошљавање и промоцијом послоједних очекује се да се трендови пораста броја запослених наставе и у наредном периоду. Присустан дисбаланс у вези са потребама које имају послодавци и понуде радне снаге потребно је покушати премостити дружењем подршке сарадњи привредног сектора и образовања. Такође, неопходна је квалитетна стручна радна снага и боља политика у смислу утицаја на образовање и формирање квалитетније радне снаге. Посебну пажњу треба посветити младима, али и старијој популацији 50+, која долази из бивших већих фабричких система и теже је запослити. Кључна питања су пораст квалитетних радних мјеста кроз раст инвестиција и припојавање радне снаге новим крепањима и технологији.

Поред чињенице да је просјечна пензија у општини виша у односу на друге локалне заједнице и то да је број запослених већи у односу на број пензионера, ипак нужно је наставити са приоритетима у наредном развојном периоду и интервенцијама које ће довести до повећања броја запослених. Тренутни пораст броја пензионера је промјенлив, па наведени однос свакако није одржив у наредном периоду.

2.1.8 АНАЛИЗА СТАЊА И КРЕТАЊА У ОКВИРУ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

Образовни систем у Републици Српској је у надлежности Републике Српске, односно ресорног министарства. На територији општине организовано је предшколско, основношколско, средњошколско и универзитетско образовање.

2.1.8.1 Предшколско васпитање и образовање

Предшколско васпитање и образовање је, у складу са Законом о предшколском васпитању и образовању у Републици Српској у надлежности локалне самоуправе, која има прописану обавезу да обезбјеђује услове за боравак дјеце у предшколским установама. Систем предшколског васпитања и образовања се реализује у три предшколске установе: ПУ Дјечији вртић „Патријарх Павле“, ПУ Дјечији вртић „Вратите нам осмијех“ и ПУ Дјечији вртић „Маца“.

На подручју Општине Источно Ново Сарајево до 2016. године није постојала јавна установа. Због недовољног броја вртића и пребукираности постојећих капацитета, Одлуком Скупштине општине Источно Ново Сарајево, основана је ПУ Дјечији вртић „Патријарх Павле“ и изграђен модеран објекат од посебног друштвеног интереса.

Укупна површина унутрашњег простора износи 795,48 м², а површина за непо-средно извођење активности са дјецом износи 427,18 м².

Ову установу похађа 180 дјеце сврстаних у 7 група. Број запослених васпитача је 15.

На подручју општине се налазе и двије приватне предшколске установе: ПУ „Вратите нам осмијех“ и ПУ Дјечији вртић „Маца“, у којима борави укупно 132 дјетета.

Број дјеце уписане у предшколске установе се у посљедњих пет година повећавао. У педагошкој 2018/2019. години, у три предшколске установе било је уписано 244 дјетета, што је 130,19% више него 2017/2018. године. Повећан број дјеце у предшколским установама постигнут је повећањем капацитета.

Табела 18. Број дјеце у предшколским установама¹⁸

Школска година	Број предшколских установа (вртића)	Број васпитних група	Број дјеце		
			укупно	мушки	женски
2014/2015.	2	5	98	5	48
2015/2016.	2	6	112	57	55
2016/2017.	2	6	106	52	54
2017/2018.	2	6	106	51	55
2018/2019.	3	12	244	127	117
2019/2020.	3	12	265	135	130

Поред повећања броја предшколских установа, постојећи капацитети за предшколско образовање и васпитање су и даље недовољни, јер број захтјева родитеља расте и све установе имају успостављене листе чекања. Стога је један од приоритетних задатака Општинске управе изградња још једне предшколске установе, како би се бар дјелимично задовољиле тренутне потребе.

2.1.8.2 Основно васпитање и образовање

На подручју општине ради једна основна школа која има и подручно одјељење у МЗ Топлик–Тилава и једна (паралелна) школа за основно музичко образовање.

¹⁸ Публикација „Градови и општине Републике Српске“, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

Објекат школе је изграђен 2003. године и наставни процес се одвија у условима који нису задовољавајући. Школа има салу за физичко васпитање која је у сталној функцији и отворено игралиште. Капацитет овог школског објекта је 650 ученика а тренутно (школска 2020/2021. година) је уписано 1150 ученика.

Физички приступ образовању дјецe с посебним потребама је омогућен али се одвија отежано. Један од проблема представљају физичке баријере унутар свих школских објеката, посебно за потребе кабинетске наставе.

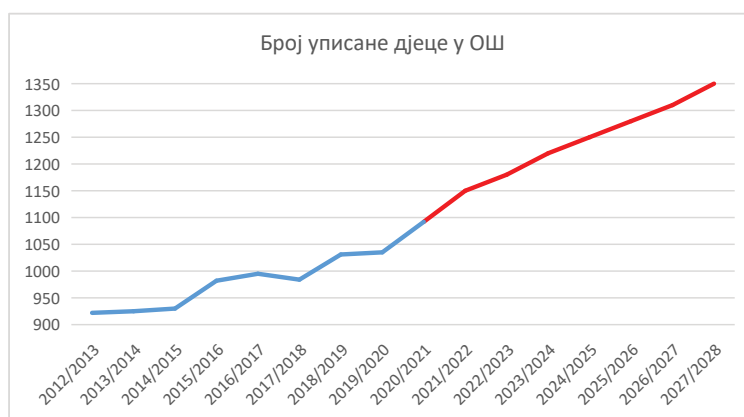
Основну школу „Свети Сава“ и њено подручно одјељење у МЗ Топлик-Тилава у школској 2018/2019. години похађао је 1031 ученик.

Табела 19. Број основношколске дјецe¹⁹

Школска година	Статистика – Основне школе				
	Број школа	ученици			наставно особље
		укупно	разреди I–V	разреди VI–IX	
2012/2013.	2	922	498	424	66
2013/2014.	2	925	473	452	65
2014/2015.	2	930	494	436	64
2015/2016.	2	982	544	438	64
2016/2017.	2	995	577	418	65
2017/2018.	2	984	585	399	68
2018/2019.	2	1031	626	405	71
2019/2020.	2	1035	625	410	71
2020/2021.	2	1092	623	469	71

Тренд кретања броја ученика у основним школама је стабилан. Демографски показатељи говоре о стабилном приливу дјецe у основне школе и у наредних пет година. Према садашњим процјенама тај број уписане дјецe би требало да се годишње повећава за око 3–4% чиме долазимо до броја од око 1350 уписаних ученика у ОШ на крају планског периода израде Стратегије, а то је 2028. година.

У складу са тим, Општинска управа је носилац активности иницијативе за изградњу још једне основне школе. У циљу реализације овог пројекта биће затражена финансијска подршка виших нивоа власти.

Графикон 6. Број уписане дјецe у ОШ и процјена на крају планског периода 2028. године

Поред основне школе, ученици паралелно имају могућност похађати Школу за основно музичко образовање. Централна школа смјештена је у општини Источно Ново Сарајево и у њој је запослено 35 радника. Настава је организована на 6 одсјека (шестогодишње образовање и соло пјевање, те ученике припремног разреда). У 2018/2019.

¹⁹ Публикација „Градови и општине Републике Српске“, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

години наставу је похађало 384 ученика и то 270 у централној школи и 114 у подручном одјељењу на Палама. Услови рада у подручном одјељењу су задовољавајући док Централни објект не испуњава услове за квалитетно одржавање наставе јер је ријеч о старом објекту који је дотрајао и којем је потребна адаптација гријања, санитарних чворова и учионица. Поред адаптације објекта школи је неопходна набавка нових инструмената. Школа већ дуги низ година успјешно сарађује са локалним и градским властима и ученици ове школе су репрезентативни примјер ове локалне заједнице јер својим учешћем на бројним домаћим такмичењима освајају награде.

2.1.8.3 Средње образовање и васпитање

На територији општине налазе се двије средње школе и то: Средња школа „28 јуни“²⁰ и Гимназија и средња стручна школа Источа Илиџа. Ове двије школе су смјештене у један објект и већ дуги низ година дијеле радни простор, па се континуирано сусрећу са проблемом недостатка простора за неометано обављање наставе. Средње образовање је у надлежности Министарства просвјете и културе Републике Српске, и реализује се у складу са плановима и програмима прописаним у складу са Законом о средњем образовању и васпитању.

Настава је организована у двије смјене. Број уписаних ученика је у благом порасту захваљујући менаџменту који ослушкује потребе ученика и родитеља уврштавајући у школски програм рада занимања која су интересантна тржишту рада.

Табела 20. Преглед броја ученика по школским годинама

Школска година	Средња школа „28 јуни“			
	број школа	број одјељења	ученици	наставно особље
2012/2013.	1	24	605	53
2013/2014.	1	23	553	50
2014/2015.	1	27	502	46
2015/2016.	1	22	493	46
2016/2017.	1	24	506	51
2017/2018.	1	24	461	47
2018/2019.	1	24	501	51
2019/2020.	1	25	524	51
2020/2021.	1	24	534	51

Табела 21. Број уписаних ученика у 2020/2021. години по смјеровима

Смјер	Број ученика	Занимање
Угоститељство и туризам	182	Туристички техничар
		Кулинарски и угоститељски техничар
Електротехника	175	Техничар рачунарства
		Аутоелектричар
		Техничар рачунарства и програмирања технологија
		Електричар
Машинство и обрада метала	56	Машински техничар за компјутерско конструисање
Саобраћај	87	Техничар друмског саобраћаја
Остале дјелатности	34	Козметички техничар
		Фризер

²⁰ www.ss28juni.ba

Школа има 22 формиране различите секције у чији рад су укључени ученици. Дружењем и активним радом ученици развијају своја интересовања и способности, креирају различите школске пројекте и постижу запажене резултате на такмичењима.

Када је ријеч о опремљености овог објекта он је на задовољавајућем нивоу али менаџмент школе кроз своје активности налази начин да континуирано ради на реконструкцији школског простора и замјени дотрајалог инвентара и наставних учила, односно набавци недостајућег инвентара и наставних помагала.

Град Источно Сарајево из буџета издваја средства за материјалне трошкове, а Општина Источно Ново Сарајево пружа финансијску подршку и подршку у реализацији пројеката и стипендирању практичне наставе ученика, те подржава остале школске пројекте у складу са могућностима. Уз финансијску подршку Општине Источно Ново Сарајево 2018. године реализован је пројекат „Адаптације школског тоалета“ у вриједности од 35.000,00 КМ и набавка опреме за кабинет информатике у вриједности од 7.000,00 КМ.

Уз подршку средстава других донатора школа је реализовала пројекат „Енергетска ефикасност“, путем којег су обезбијеђена средства за промјену фасаде и спољашње столарије на згради школе. Такође, кроз пројектне активности извршена је адаптација библиотеке, адаптација кабинета практичне наставе кулинарских техничара и набавка опреме.

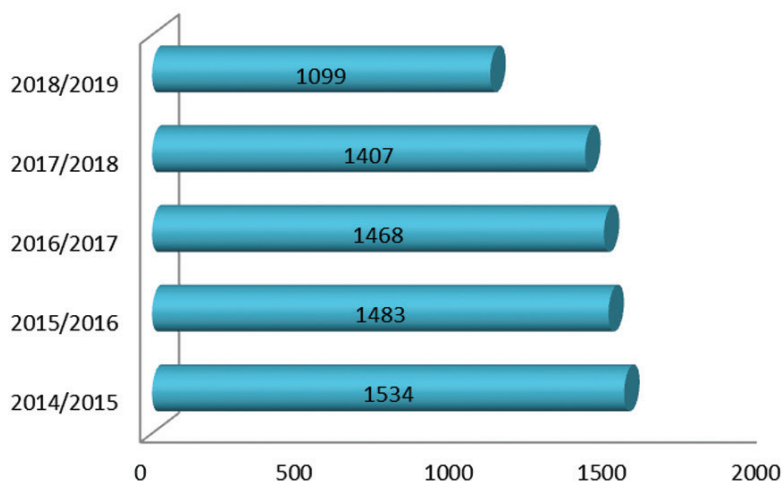
2.1.8.4 Високошколско образовање

Општина Источно Ново Сарајево је сједиште Универзитета у Источном Сарајеву. Универзитет је основан 14. септембра 1992. године одлуком Народне скупштине Републике Српске. Школовање кадрова на високошколским установама обавља се на петнаест факултета и двије академије умјетности који су смјештени у десет општина и градова. У Источном Ново Сарајеву налазе се укупно четири факултета и то: Електротехнички факултет, Машински факултет, Пољопривредни факултет и Музичка академија.

Табела 22. Факултети на територији општине ИНС

Назив факултета	Студијски програм
Електротехнички факултет	Аутоматика и електроника Електроенергетика Рачунарство и информатика
Машински факултет	Производно машинство Машинске конструкције и развој производа Енергетско процесно машинство
Пољопривредни факултет	Пољопривреда
Музичка академија	Вокално-инструментални Соло пјевач Пијаниста Акордеониста Виолиниста Виолиста Флаутиста Гитариста Музичко-педагошко теоријски

Сви ови факултети су смјештени у објекту Електротехничког факултета као и Ректорат Универзитета у Источном Сарајеву. Универзитет у Источном Сарајеву својим радом доприноси економском, социјалном и културном развоју не само општине Источно Ново Сарајево него и цијеле Републике Српске. Ова институција је чланица више мрежа, асоцијација, институција и организација на домаћем и међународном нивоу и има преко двадесет билатералних споразума, потписаних са универзитетима из земље и иностранства, који регулишу различите типове сарадње.

Графикон 7. Преглед уписа студената према сједишту установе

У протеклим годинама број уписаних студената на ова четири факултета се постепено смањује. Све већи број будућих студената се одлучује на студирање на приватним факултетима, сарајевском универзитету или одлазе у иностранство на студирање, посебно на факултете у Београду и Новом Саду, гдје остварују иста права као и студенти из Републике Србије.

С друге стране смјештајни капацитети у студентским домовима су недовољни. На територији општине дуги низ година ради ЈУ „Студентски центар у Лукавици“. Студентски центар је основан 1995. године одлуком Владе Републике Српске и налази се у саставу Министарства просвјете и културе Републике Српске.

Смјештајни капацитети Студентског центра налазе се на двије локације, са укупно 442 мјеста. У 2019. години, Влада Републике Српске је донијела одлуку о изградњи новог студентског дома у Источном Сарајеву. За реализацију овог пројекта планирана је реконструкција објекта који се налази у централном дијелу општине, у непосредној близини образовних, спортских и културних садржаја.

Општинска управа Источно Ново Сарајево је из буџета издвојила средстава која се односе на финансирање и израду пројектне документације, док ће Влада Републике Српске издвојити 7 милиона КМ за изградњу и опремање новог студентског дома за 220 студената. Уз објекат новог студентског центра у плану је изградња новог објекта Ректората и Музичке академије, чији је завршетак изградње планиран у наредне двије године.

Општина Источно Ново Сарајево сваке године додјељује стипендије студентима на основу Правилника о додјели студентских стипендија Општине Источно Ново Сарајево. Стипендије се додјељују по два основа: социјални статус и успјех. У академској 2020/2021. години, Општинска управа је додијелила 127 стипендија од по 120,00 КМ.

Табела 23. Преглед издвајања за стипендије

Година	Висина стипендије	Број студената	Укупно у КМ
2016/2017.	100,00	60	60.000,00
2017/2018.	100,00	75	75.000,00
2018/2019.	100,00	86	86.000,00
2019/2020.	120,00	95	114.000,00
2020/2021.	120,00	127	152.400,00

Закључак: Из прелиминарне анализе стања може се видјети да на територији општине постоји организовано предшколско васпитање, основно, средње и високо образовање. Када је у питању образовна инфраструктура важно је истаћи следеће: предшколско васпитање и образовање је организовано у једној јавној установи и двије приватне али је евидентан број дјеце која сваке године остају неуписана због попуњених капацитета, што додатно говори да је смјештајни капацитет државних, али и приватних установа далеко испод потребног. Основно образовање је суочено са сличним проблемом јер је тренутно у основну школу уписано више од 500 ученика од постојеће капацитета школе, те је потребно додатно проширити капацитете. Општина је са четири факултета и сједиштем Ректората универзитетски центар овог дијела Републике Српске, те је самим тим један од носилаца низа активности који се тичу побољшања како студентског стандарда, активним учешћем у изградњи Студентског дома, тако и развоја Универзитета кроз изградњу новог објекта Ректората. Из свега наведеног је јасно да је Општина посвећена развоју образовања као једном од кључних развоја Општине. Кључни специфични потенцијал представља постојање средње стручне школе и техничких факултета. То је огроман потенцијал који може да има велики ефекат на развој привреде и друштва у целини. У циљу јачања вертикалне повезнице у образовању неопходно је вршити социјалну промоцију и унаприједити моделе сарадње. Постоји и простор за развој приватне иницијативе који је донекле изражен у нашој средини у погледу образовања.

2.1.8.5 Спорт

Спорт у Републици Српској је дјелатност од општег интереса и она је уређена Законом о спорту РС. Општина Источно Ново Сарајево кроз надлежности дефинисане Статутом обезбјеђује услове за изградњу, одржавање и коришћење спортских и рекреативних објеката, обезбјеђује и усмјерава реализацију школских и студентских спортских такмичења, обезбјеђује посебне услове за повећање квантитета и квалитета рада са младим спортским талентима, обезбјеђује услове за развој и унапјеђивање аматерског спорта, обезбјеђује услове и издаје сагласност за организацију и одржавање спортских такмичења и манифестација од значаја за јединицу локалне самоуправе и друге надлежности у складу са законом.

У општини спорт егзистира кроз организоване спортске клубове, рекреативне и школске активности. Највећи број спортски активних омладиница је укључено у 19 спортских удружења која егзистирају посљедњих двадесет и више година. Ова спортска удружења окупљају преко 1000 активиста различите старосне доби.

Табела 24. Спортски клубови у општини

Р.Б.	Назив клуба	Број спортиста
1	Академија спорта „Славија“	124
2	Рукометни клуб „Славија“	43
3	Омладински кошаркашки клуб „Славија“	45
4	Шаховски клуб „Славија“	151
5	Атлетски клуб „Славија“	20
6	Карате клуб „Славија“	58
7	Џудо клуб „Славија“	59
8	Бију-ђица клуб „Славија“	75
9	Женски одбојкашки клуб „Славија“	133
10	Шаховски клуб инвалида „Хендикеп“	30
11	Џудо клуб „Рандори“	108
12	Клуб борилачких вјештина „Кобра“	49
13	Мачевалачки клуб „Романија“	6
14	Школа фудбала „Темпо“	120
15	СК Танго	69
16	Ски клуб „Авантурист“	13
17	Џудо клуб „Лунако“	66
18	Триатлон клуб Источно Сарајево	9
19	КМФ Танго	15

Највећи дио спортских удружења припада спортској породици „Славија“, кроз коју се негује спортска традиција ових простора, која датира још од двадесетих година прошлог вијека. Славија је најстарији клуб у Републици Српској. Формирана је 1908. године у Сарајеву и некада је била једно од највећих и најбогатијих спортских друштава. Због свог националног карактера, рад овог спортског клуба је био забрањен 1914. године. По завршетку рата обновљена Славија постаје један од најзначајних клубова у Краљевини када се поново, почетком Другог свјетског рата, забрањује њен рад. У периоду 1992–1996. године спортски радници тадашњег Српског Сарајева поново су обновили рад Славије. Данас Славија представља један од највећих симбола општине, Града Источног Сарајева и Источног дијела РС.

Када је ријеч о спортској инфраструктури може се рећи да је задовољавајућа, међутим квалитет постојеће спортске инфраструктуре дјелимично испуњава међународне стандарде за одржавање спортских догађаја на професионалном нивоу, посебно када је ријеч о дворанским спортовима.

На територији постоје двије спортске дворане и то: Спортска дворана „Славија“ и нова спортска дворана са 2100 сједећих мјеста.

Јавна установа СРЦ „Славија“ Источно Ново Сарајево, чији је оснивач Општина основана је 2004. године и управља спортском двораном у складу са законским прописима. Спортска дворана „Славија“ мањег је капацитета и по својим стандардима и опремљеношћу, дјелимично испуњава услове за одржавање тренинга и спортских манифестација. Општинска управа је 2017. године преузела кораке за завршетак радова на новом спортско-пословном објекту тако да ће се стављањем у функцију ове дворане створити услови како за рекреативно тако и за професионално бављење спортом и организовање спортских догађаја.

У власништву општине је и фудбалски стадион „Славија“ којим управља ФК „Славија“, као и помоћни терени које се налазе у непосредној близини.

Када говоримо о осталим спортским површинама намијењеним за рекреативно бављење спортом грађанима је на располагању 14 мултифункционалних спортских терена од којих су три са вјештачком травом. Средства за одржавање и управљање овим објектима се обезбјеђују кроз буџет општине.

Према исказаним потребама и захтјевима грађана интерес за спортским површинама је знатно већи него пријашњих година. Поред спортских терена, рекреативцима су на располагању:

- уређене стазе за трчање у Дечанској и Хиландарској улици и улици Ђ. Д. Михаиловића;
- обиљежене стазе за бициклизам у Дечанској и Хиландарској улици;
- одбојкашки терен у Парку великана;
- шаховска плоха у парку Гаврило Принцип;
- фитнес справе у парку Гаврило Принцип;
- фитнес справе у улици Ђ. Д. Михаиловића;
- фитнес справе у Београдској улици.

На територији општине постоје и три тениска терена изграђена у приватном власништву.

У наредном периоду планирана је изградња рекреативних простора који ће употпунити спортску инфраструктуру и то: спортско-рекреациона зона Тврдамићи и спортско-рекреациони парк у бившој касарни Чича, чија изградња је планирана за 2022. годину. По завршетку спортско-рекреационог парка у Чичи, планирани садржајни елементи ће задовољити потребе различитих група друштва које су окренуте ка промоцији здравих стилова живота и унапрјеђењу здравља.

Спортско-рекреациона зона Тврдамићи, иако је још у фази изградње, због изузетних пејзажних и природних карактеристика заузима значајно мјесто у животима рекреативаца, нарочито љубитеља бициклизма и планинарења.

Значајно је поменути да је Општинска управа у протеклим годинама све паркове опремила реквизитима и елементима за развијање моторичких способности код дјете.

Закључак: Општина у великој мјери има добро развијену спортску инфраструктуру. У спорти се у општини Источно Ново Сарајево улажу значајна средства, а потребно је увећати и ефекте улагања. Како би се овај сектор додатно унаприједио, потребно је додатно усмјеравање средстава кроз изградњу и побољшање планског улагања у спортску инфраструктуру и побољшање система расподеле средстава спортским клубовима према приоритетима који су базирани на спортским резултатима, масовности, учешћу младих, промоцији локалне заједнице и финансијској сигурности и одрживости спортских клубова и организација. У наредном периоду неопходно је повећати промоцију спорта међу дјецом и младима и обезбиједити бољу информисаност грађана о спортским дешавањима и раду клубова.

Такође, потребно је поштомјерно дјеловати на развој рекреативних клубова, планинарење, бициклизам, урбане спортове и повећати синергију између спорта, образовања, туризма и привреде општине.

2.1.8.6 Култура

На подручју општине Источно Ново Сарајево носилац културе и умјетности је Културни центар Источно Ново Сарајево. Поред ове јавне установе ту су још и Матична библиотека Источно Сарајево, Музичка академија Универзитета у Источном Сарајеву, Основна музичка школа, културно-умјетничка друштва и удружења грађана својим радом употпуњују културне садржаје не само општине него и Сарајевско-романијске регије.

Културни центар Источно Сарајево обухвата широк спектар дјелатности како би се задовољили различити интереси не само грађана општине Источно Ново Сарајево него и сусједних општина. Поред позоришне дјелатности бави се организацијом и реализацијом осталих културно-умјетничких садржаја. Културни центар располаже мултимедијалном салом са 200 мјеста.

Значајно мјесто у промоцији културе има Матична библиотека Источно Сарајево која представља најзначајнији библиотечко-информациони центар на Сарајевско-романијској регији. Ова библиотека располаже књижним фондом од 118.000 монографских публикација, од чега 42.000 стручних и научних књига, 8.000 књига на страним језицима и богатом референсном збирком коју чине енциклопедије, рјечници, лексикони, приручници, библиографије. Рад библиотеке је познат и по: Одјељењу за слијепе и слабовида лица Матичне библиотеке које је намијењено општем образовању, информисању и задовољавању културних потреба слијепих и слабовидних лица, организовању курсева страних језика и рачунара, кинеској читаоници за одржавање програма из културе и умјетности и упознавања са богатом кинеском културом и традицијом и огранку „Дјечија библиотека Источно Сарајево“ коју чини преко 15.000 наслова и 2.300 чланова. Дјечија библиотека током цијеле године организује бројне креативне и едукативне радионице које су намијењене дјеци од 3–14 година и бесплатне су.

За одржавање активности из подручја културе и умјетности користе се два амфитеатра: љетни амфитеатар у парку „Гаврило Принцип“ и амфитеатар „Бели Вук“, те новоизграђени Трг Србија који представља центар већине манифестација и мјесто на коме се шири креативно стваралаштво.

Градска галерија (бивша „Кућански“) је смјештена у репрезентативном објекту чијим завршетком ће се у пуном капацитету омогућити одржавање презентација опуса не само домаћих, него и страних умјетника као и промоција књига, концерата, књижевних вечери, научних трибина и других дешавања током цијеле године.

У 2018. години започета је изградња друге фазе позоришта у Источном Новом Сарајеву која обухвата изградњу још једне позоришне сцене капацитета 250 мјеста, помоћне вишенамјенске сале као и изградњу пратећих просторија намијењених умјетничким ансамблима и администрацији. Завршетком радова на овом објекту обликоваће се модеран мултифункционалан објекат културе у којем ће се моћи развијати драмски, камерни и музички театар, као и други културни програми.

Општина је домаћин и спонзор многим културним манифестацијама са дугогодишњом традицијом као што су Међународни фестивал малих сцена и монодраме, Међународни фестивал луткарских позоришта ЛУТ-Фест, манифестација “Огледало епског стваралаштва”, Фестивал документарног филма „Први кадар“, Киштра – фестивал занатског пива, Гитара фест, „Акордеон арт“ – међународни фестивал хармонике, Моторијада, „Арт ист“ Сарајево и др. С друге стране Општина је и организатор многих културних манифестација и догађаја као што су Спасовданске свечаности, Принципови дани, Зима у Источном Новом Сарајеву, Љето у Источном Новом Сарајеву, Конференција беба и Избор спортисте године који употпуњују културну понуду општине.

Табела 25. Листа манифестација које организује или подржава општина

Назив културне манифестације	Вријеме одржавања
Божићна академија	I квартал
Светосавске културне свечаности	I квартал
Избор спортисте године	I квартал
Васкршње културне свечаности	II квартал
Акордеон арт – фестивал хармонике	II квартал
Спасовданске свечаности	II квартал
Принципови дани	II квартал
Конференција беба	II квартал
Љето у Источном Новом Сарајеву	III квартал
Гитара Фест	III квартал
„Лут-фест“, међународни фестивал луткарских позоришта за дјecu	III квартал
Фестивал Први кадар	III квартал
Међународни фестивал малих сцена – монодрама Српске	IV квартал
Зима у Источном Сарајеву	IV квартал

Закључак: Култура, осим улоге јавног добра, чини важну друштвену категорију. Неопходно је усмјерити средства на пројекте у области културе по приоритетима, одредити значајне инфраструктурне пројекте и значајне фестивале те обезбиједити континуиране одржавања. Постојећим манифестацијама дати што већи умјетнички и културни карактер, те повећати синергију културних дешавања са друштвом, образовањем и туризмом. Повећати промоцију културних дешавања и бољу информисаност грађана, али и организациону структуру постојећих услова које се баве културом. Освјетити организационе структуре културних услова и манифестација новим људима из локалне заједнице који имају знање и стручност у пољу културе.

2.1.8.7 Здравство

Услуге примарне здравствене заштите на подручју Општине Источно Ново Сарајево пружа Дом здравља Источно Сарајево за око 26.000 осигураних лица. Ова здравствена установа својим услугама покрива двије општине (Источно Ново Сарајево и Источна Илица). Дом здравља има 15 тимова породичне медицине који пружају услуге здравствене заштите свим категорија становништва и запошљава 30 љекара и специјалиста. Највећи проценат запосленог особља спада у медицинско особље. Узимајући у обзир стандарде здравствене заштите, Дом здравља располаже довољним бројем љекара и стоматолога на укупан број становника.

Пружање услуга примарне здравствене заштите организовано је у централном објекту Дома здравља и у још три подручне амбуланте са локацијом у насељима Лукавица, Миљевићи и Топлик-Тилава.

Услуге секундарне и терцијарне здравствене заштите становницима општине пружају се у ЈЗУ болница „Србија“ која се налази у сусједној општини Источна Илица.

Опремљеност Дома здравља Источно Сарајево медицинском и другом опремом је задовољавајућа. У 2018. године завршени су радови проширења и доградње Дома здравља. Као један од оснивача Општина Источно Ново Сарајево је из буџета издвојила средства за изградњу додатних 1.000 m² простора за медицинско и немедицинско особље, а највећу корист имају пацијенти. Јачањем просторних капацитета Дома здравља створиле су се могућности за пружање проширених услуга из области здравства. Сада, осим службе Хитне помоћи која је засебна цјелина, додатне капацитете добили су апотека, педијатрија и дјечија стоматологија, Центар за рехабилитацију, Центар за ментално здравље. Од 2018. године са радом је почео и Завод за медицину рада и спорта Републике Српске који раније није постојао.

Поред овога на подручју општине у приватном сектору се налази знатан број здравствених установа које допуњују услуге области здравства.

Табела 26. Здравствене организације у приватном власништву²¹

Здравствене установе	Број
Стоматолошка ординација	7
Апотека	13
Гинеколошка ординација	1
Амбуланта породичне медицине	1
Поликлиника	1
Дијагностички центар	1
Амбуланта за ментално здравље	1
Лабораторија из области хематологије	1

Закључак: Здравствена заштитна на подручју општине је на задовољавајућем нивоу. Са изазовима данашњице и узимајући у обзир читав низ прејрека са којима се сусреће, Дом здравља успијева задовољити здравствене потребе становништва. Највећи изазов представља појава вируса КОВИД-19 чије је присуство указало на низ потреба у овом сејмену. Пандемија је указала на потребу набавке заштитних средстава и опреме за дијагностику, али и потребу реорганизације пословања у ширењу оболелих и стајуса уослених здравствених радника. Такође, у стратешком периоду потребно је јачати капацитете Дома здравља и подручних амбуланти у кадровском, техничком и организационом смислу. Омогућити ослањање пацијената на групе могућности као што су приватне установе, волонтерски сервис, удружења која се баве рањивим групама и дефинисати приоритетне пројекте који ће омогућити јачање сектора здравства.

²¹ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

2.1.8.8 Социјална заштита

Општина Источно Ново Сарајево као главни носилац социјалне заштите грађана, планира и обезбјеђује средства за социјалну заштиту. Центар је основан Одлуком о формирању Центра за социјални рад Скупштине општине Ново Сарајево 14. новембра 1992. године и данас функционише као јавна установа. Центар има за циљ пружање услуге социјалног рада у оквиру породично-правне, социјалне и дјечије заштите, а у складу са законима. Центар за социјални рад редовно врши исплату новчаних средстава за права из Закона о социјалној заштити која су утврђена рјешењем о признатом праву.

Поред Општине, финансирање права из области социјалне и дјечије заштите обезбјеђују и организационе јединице чији је оснивач Република Српска, а своје сједиште имају на територији општине и то: Министарство здравља и социјалне заштите РС и Јавни фонд за дјечију заштиту РС. Социјалном заштитом се бави и значајну улогу има и Центар за ментално здравље који пружа своју помоћ у оквиру Дома здравља Источно Сарајево.

Табела 27. Малољетна лица – корисници социјалне заштите²²

Година	Укупно	Угрожени породичном ситуацијом	Лица са сметњама у психичком и физичком развоју	Лица друштвено неприхватљивог понашања	Психички болесна лица	Лица у стању различитих социјално заштитних потреба	Без специфичне категорије (остали)
2016.	155	91	31	6	-	27	-
2017.	182	97	41	9	-	35	-
2018.	181	100	43	6	-	32	-
2019.	214	101	57	18	-	38	-
2020.	217	113	54	7	-	43	-

Табела 28. Пунољетна лица – корисници социјалне заштите

Година	Укупно	Угрожени породичном ситуацијом	Лица са сметњама у психичком и физичком развоју	Лица друштвено неприхватљивог понашања	Психички болесна лица	Лица у стању различитих социјално заштитних потреба	Без специфичне категорије (остали)
2016.	1141	-	45	35	36	835	59
2017.	1267	-	64	43	43	901	75
2018.	1217	2	57	39	43	885	65
2019.	1151	-	69	43	46	811	67
2020.	1118	2	77	49	48	763	67

Према расположивим подацима Завода за статистику Републике Српске број корисника социјалне заштите на територији Општине је промјенљив из године у годину. Посматрајући 2020. годину може се уочити благи пад укупног броја лица у стању различитих социјално-заштитних потреба.

Општинска управа прати социјалне потребе грађана, породица и појединих угрожених група, те у сагласности са њима креира политике проширене социјалне заштите на свом подручју. У складу са тим Општинска управа обезбјеђује додатна права у виду једнократне помоћи грађанима, стипендије, подршке породиљама, борачкој популацији и социјално угроженим лицима.

Правилником о правима, кориштењу и додјели једнократне помоћи становницима општине Источно Ново Сарајево дефинисани су корисници, критеријуми и поступак

²² Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

остваривања права, као и друга питања од значаја за стицање права на једнократну новчану помоћ у износу од 100,00 до 300,00 КМ. Број корисника годишње је промјенљив и у просјеку око 200 лица су корисници неке врсте једнократне помоћи. Услијед недостатка јединствених база врло је специфично установити стварну потребу корисника и структуру социјално искључених особа.

Поред Правилника о правима, кориштењу и додјели једнократне помоћи становницима у циљу подстицања рађања, Општина је усвојила и Правилник о расподјели средстава за подршку пронаталитетној политици. У складу са средствима у буџету овом политиком пружа се подршка за суфинансирање трошкова једне процедуре асистираних репродукције (вантјелесне оплодње), за свако новорођено дијете и за све мајке које имају 4 или више дјеце од којих је најмање двоје малољетно.

Улога организација цивилног друштва у пружању услуга социјалне заштите је значајна и присутна. Ове организације својим радом дају огроман допринос у заједничком наступању у остваривању одређених права или подршке лицима која се налазе у стању социјалне потребе.

Закључак: Општина има велике изазове у погледу социјалне заштите и нема адекватну системску подршку за потребе које се испољавају међу становништвом. Управљање социјалном заштитом мора полазити од потреба корисника и могућности пружања услуга како институционално иако и сарађују са другим релевантним актерима. Прије свега потребно је подстићи боље увезивање и међусобну сарадњу између Центра за социјални рад, Центра за ментално здравље, образовних установа са тржиштем рада и организацијама цивилног друштва и дефинисањем активности у правцу превенције социјалне искључености.

У циљу остваривања ефикасније услуге социјалне заштите, унутар постојећих програма потребно је креирање базе података и социјалне карте путем којих ће се дефинисати бољи и обухватнији критеријуми ради усмјеравања и директније дјеловања ка крајњим корисницима.

2.1.8.9 Рањиве групе

Степен достигнутих слобода и развијеног демократског друштва не огледа се у положају већине, већ у обиму права која у том друштву остварују рањиве групе, односно маргинализовани појединци друштва. У Општини Источно Ново Сарајево постоји неколико категорија рањивих група. Посебну бригу потребно је пружити особама с посебним потребама, женама, особама са инвалидитетом, младима и особама у стању социјалне потребе по разним основама. Општинска управа настоји пружити подршку и креирати моделе сарадње како би препознала потребе ових рањивих категорија становника.

Особе с инвалидитетом чине социјално најосјетљивију групу становништва која је стално у опасности од дискриминације по различитим основама. Положај особа са инвалидитетом у Републици Српској и БиХ регулисан је законским прописима. Према општинској евиденцији 256 особа са инвалидитетом припада категорији ратних војних инвалида. Општинска управа обавља послове Министарства рада и борачко-инвалидске заштите, који су Законом пренесени и повјерени општини, као и послове из надлежности јединице локалне самоуправе, који су дефинисани актима Скупштине општине и начелника општине. Поред овог броја постоји одређен број лица који не спадају у категорију ратних војних инвалида а остварују право на новчану надокнаду по основу инвалидитета. До стварног стања заступљености лица са инвалидитетом могуће је посредно доћи кроз број корисника појединих права и бенефиција које остварују у различитим системима друштвеног дјеловања.

Када је ријеч о положају жена у општини Источно Ново Сарајево, према процјенама од укупног броја становника 52,09% су жене. Број жена доби од 15 и више година припада 85,33%. Према процјенама родни јаз је видљив на тржишту рада и у образовању. Жене су мање заступљене међу запосленим лицима. Од укупног броја запослених на територији општине 46,81% су жене, док се на евиденцији Бироа за запошљавање налази 58,92%. У односу на претходне године тај проценат је у малом паду. Када је ријеч о образовању, родни јаз је мањи међу млађим генерацијама и иде у корист жена, док је међу старијим генерацијама одраслих родни јаз испољен у корист мушкараца. Жена је знатно мање као корисника пензија. Око 24,47% од укупног броја пензионера чине жене. Претпоставка је да је највећи проценат у групи корисника породичних пензија, што има утицаја на већу осјетљивост жена од ризика сиромаштва.

Када је ријеч о повећаном ризику од сиромаштва најугроженија група жена у том смислу су самохране мајке или жене које су хранитељи домаћинства о којима не постоје адекватни извори података. Општинска управа програмима настоји оснажити положај жена у локалној заједници кроз подстицање женског предузетништва, програмом подршке мајкама са четворо и више дјеце и учествовањем у пројектима који проводе активности које ће обезбиједити приступ ресурсима и остваривању права жена.

Родитељи дјеце са посебним потребама у великој мјери зависе од помоћи у виду издавања за дјечији додатак и туђу његу и заштиту. Без обзира на материјални статус, ове породице требају системску подршку кроз едуковано особље, доступност асистената и намјенске просторе гдје ће фокус активности бити стављен на подршку и рад са особама са потешкоћама у развоју.

2.1.8.10 Социјално становање

У Републици Српској, све до доношења Закона о социјалном становању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 54/19), нису биле уређене законске норме и системске мјере за уређење ове области. Скупштина општине Источно Ново Сарајево је усвојила све акте прописане Законом о социјалном становању и донијела Стратегију развоја социјалног становања општине Источно Ново Сарајево. Након што су, прије двадесет година, изграђени први стамбени објекти у општини за потребе избјеглих и расељених лица која су чинила већи дио популације, потражња за стамбеним објектима је у сталном порасту. Један од изазова са којима се Општина дуго суочава је и трајно збрињавање избјеглих и интерно расељених лица и других рањивих категорија. Општинска управа у сарадњи са релевантним републичким и међународним институцијама, континуирано спроводи програме за стамбено збрињавање породица и затварање неформалних колективних центара. На територији општине Источно Ново Сарајево средствима Владе Републике Српске и донаторским средствима изграђено је 116 стамбених јединица у којима живе лица из алтернативног смјештаја. Општина Источно Ново Сарајево је укључена у пројекте Затварање колективних центара и алтернативног смјештаја пружањем јавних стамбених рјешења (ЦЕБ 2) и Регионални стамбени програм (РСП). У мјесној заједници Лукавица, у току је изградња три више-породична стамбена објекта и то:

- 23 стамбене јединице, у склопу пројекта „Затварање колективних центара и алтернативних смјештаја путем осигурања јавних стамбених рјешења – ЦЕБ II” с циљем затварања колективних центара и алтернативног смјештаја у БиХ.
- 15 стамбених јединица, у оквиру Регионалног програма стамбеног збрињавања, потпројекат БХ6.
- 6 стамбених јединица, у оквиру Регионалног програма стамбеног збрињавања, потпројекат БХ3.

За успјешну реализацију ових пројеката Општинска управа је створила предуслове и обезбиједила земљиште, потребну пројектну и техничку документацију и неопходне инфраструктурне прикључке. У циљу унапрјеђења положаја и квалитета живота грађана током 2019. и 2020. године из буџета Општине издвојена су средства за реконструкцију фасаде и кровова на старим зградама. До сада је извршена реконструкција двије ламеле у улици Цара Лазара у укупној вриједности од 90.000,00 КМ. Реконструкцијом ламела утицало се на квалитет живота и укљученост етажних заједнице у којима станује махом популација која је имала статус избјеглица и расељених лица.

Према процјенама Министарства за расељена лица, на подручју општине тренутно борави 453 интерно расељених, од чега је највећи број расељењих лица из општина које припадају Кантону Сарајево.

2.1.8.11 Млади

Локална заједница активно ради на побољшању квалитета живота и унапрјеђењу положаја младих узраста од 15 до 30 година и то у оним областима у којима су интереси младих највише заступљени.

Када је ријеч о потребама спортских колектива који окупљају највећи број младих, задњих година су унапријеђени укупни спортски капацитети, изграђена је бицикличка стаза, те подржани многи спортски догађаји. Проширен је број културних манифестација како би се подстакло континуитет и цјелогодишња културна понуда а Општинска управа новчаним средствима помаже учешће младих у музичким и забавним активностима.

Када је ријеч о развијању вјештина и компетенција, средствима из буџета се подржавају пројекти који доприносе стицању праксе међу младима у локалним фирмама и установама, активности које доприносе развијању предузетничког духа, те запошљаваће младих кроз стицање пројекте преквалификације.

Кроз механизме и пројекте које општина спроводи уз помоћ међународних организација настоји се подстаћи активност младих у заједници и у процесима доношења одлука. Дијалог младих и власти Општине Источно Ново Сарајево се реализује у сарадњи и уз подршку МАКЕРС пројекта, којег проводи Развојни програм Уједињених нација (УНДП) у БиХ гдје се учешће младих подстиће кроз учешће у локалним дијалогским платформама.

Развој Омладинске политике на подручју општине започео је 2006. године формирањем Омладинског савјета ИНС. Омладински савјет ИНС основан је у складу са Законом о омладинском удруживању Републике Српске, а Омладинском политиком за период 2014–2018. године дефинисани су основни циљеви и правци развоја у омладинском сектору. Рад Омладинског савјета имао је кратак прекид изазван неадекватним простором за рад, новчаним средствима и смјеном генерација. Општинска управа настоји пронаћи адекватно рјешење како би се рад ове организације наставио. Активирањем Омладинског савјета приступило би се креирању новог документа Омладинске политике општине ИНС са програмским приступом дјеловањима према младима и стварним потребама. Данас, на територији општине дјелују четири организације које се баве питањима младих, као и три организације у склопу факултета које се баве правима студената и побољшањем њиховог положаја.

2.1.8.12 Цивилно друштво

Цивилно друштво је саставни дио модерног демократског друштва. Оснажено цивилно друштво представља пресудну компоненту у сваком демократском систему. Под организацијама цивилног друштва подразумијевају се удружења, организације, фондације и задужбине основане ради остваривања општекорисних (јавних) циљева и интереса, сагласно прописима којима се уређује њихово оснивање и дјеловање. На подручју Општине Источно Ново Сарајево цивилни сектор је остварио значајан ниво развоја у оквиру којег су се издвојила удружења која су својим радом и активностима значајно утицала на задовољавање потреба и квалитет живота грађана. Ова удружења имају значајну улогу и могу се посматрати као партнери Општинске управе и других јавних установа у сервисирању и задовољавању потреба и пружању услуга грађанима на локалном нивоу и шире.

Облици сарадње Општинске управе са организацијама цивилног друштва, огледају се кроз успостављање партнерства, обезбјеђивање простора за рад, пружање финансијске и нематеријалне подршке за реализацију пројеката, пружање подршке у успостављању дијалога и креирању програмских садржаја.

Према процјени Општинске управе на територији општине регистровано је преко 60 удружења од којих нису сва једнако активна. Један број удружења стагнирао је у погледу реализације програмских активности или у претходном периоду нису остваривали сарадњу са Општинском управом. С друге стране, због развијене друштвене инфраструктуре, велики број удружења сусједних општина своје програмске активности реализују на територији општине и остварују сарадњу са локалном заједницом. Скупштина општине Источно Ново Сарајево усвојила је Одлуку о утврђивању статуса удружења од интереса за Општину Источно Ново Сарајево којом су 4 удружења добила статус од интереса за локалну заједницу.

У буџету Општине Источно Ново Сарајево се налази седам (7) организација цивилног друштва. Средства планирана за пројекте и активности удружења се додјељују путем Јавног позива и распоређују се у складу са планским документима и донесеним правилницима. Средства која се планирају у буџету Општине Источно Ново Сарајево као грантови за удружења грађана нису намијењена само за програме и пројекте удружења, него се из грантова финансирају и одређене услуге које представљају законску обавезу финансирања од стране јединице локалне самоуправе.

Поред овога Општинска управа пружа подршку раду цивилним организацијама кроз уступање простора и опреме. Сви просторни капацитети који би могли одговарати потребама рада цивилних друштава су уступљени и у њима је свој рад организовало 11 удружења.

Закључак: Свака дискриминација са собом носи ризик од социјалне искључености, па је уклањање свих облика дискриминације кроз обезбјеђивање једнаких могућности за све, суштина социјалног укључивања посебно особа које се налазе на маргинама друштва. Једнак присуство животног у заједници, адекватном стиновању, здравственој заштити, прилици рада, јавним услугама, само су неке од области у којима се могу остваривати циљеви социјалног укључивања.

Центар за социјални рад је носилац социјалне сигурности рањивих група. Својим програмима настоји утицати на смањење пораста малолетничке деликвенције и родитељског насиља. С друге стране, општинска управа својим програмима и сарађом са невладиним сектором треба да обезбједи додатни вид помоћи и збрињавања социјално уgroженог становништва и особа у стању потреба како би утицала на смањење социјалне искључености.

Укључивање организација цивилног друштва у сферу пружања услуга социјалне заштите може значајно да допринесе увођењу веће броја различитих социјалних програма, уз смањење трошкова и побољшање квалитета услуга. Организације са својим капацитетима и ангажовањем волонтера spremne су да пруже адекватну подршку свима али највише оним групама корисника које заједница није успјела ни да идентификује.

Да би се ојачао невладин сектор и остварило овакво функционисање у заједници потребно је креирати предуслове у погледу техничких услова пословања, извора финансирања рада организација цивилног друштва и подршке у јачању њихових капацитета.

Посебан акценат ставити на подизање капацитета који се баве омладинским активизмом како би се побољшао положај младих и повећало њихово учешће у друштву.

2.1.8.13 Цивилна заштита и сигурност грађана

Просторне, климатске и географске карактеристике општине условљавају појаве различитих облика угрожавања становништва, материјалних добара и животне средине. Када се посматра постојеће стање и појава елементарних непогода и других несрећа може се констатовати да се број потенцијалних облика угрожавања становништва и материјалних добара јавља у зависности од климатских и других појава. Најзначајнији облици и профили опасности на овом подручју су пожари, земљотреси, поплаве које су бујичног карактера, сњежне падавине у погледу њихове учесталости, посљедица и трајања, појаве епидемија већих размјера и појава зараних болести код животиња и биљака. Сваки од ових профила опасности има и специфичне утицаје и посљедице које зависе од интензитета и обима захваћености.

Општина Источно Ново Сарајево спада у сеизмички релативно активну зону, гдје највећа опасност долази из епицентралних подручја изван граница општине. Територија општине није у већој мјери угрожена поплавама. Водотоци општине Источно Ново Сарајево због конфигурације терена, благе промјене надморске висине и њиховим пропусним карактеристикама немају рушилачки карактер повећаног интензитета. Значајније поплаве су се десиле 2003, 2014. и 2021. године због вишедневних падавина и наглог топљења сњежног покривача. Посљедњих година, услед климатских промјена, учестале су елементарне непогоде узроковане сњежним падавинама (1999/2000. и 2012. године) и сушним периодима (2007, 2013. и 2021. године). На списку несрећа које угрожавају ово подручје појава пожара заузима високо мјесто, нарочито је изражена опасност од избијања шумских пожара. Најчешћи узроци пожара су несавјесно понашање појединаца и паљење корова. Због специфичности сложености уређења Града Источно Сарајево, у чијем саставу је општина Источно Ново Сарајево, територијална ватрогасно-спасилачка јединица (ТВСЈ) чини посебну унутрашњу организациону јединицу Градске управе. ТВСЈ обавља послове заштите материјалних добара од пожара и других елементарних непогода на подручју Града Источно Сарајево, односно на подручју свих општина у саставу града. Организована је у три ватрогасна одјељења у општинама: Пале, Соколац, Источна Илица и испостава у општини Трново и опремљена је средствима и опремом за гашење пожара.

Јединица локалне самоуправе има централно мјесто и улогу у систему заштите и спасавања. У складу са Законом о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама (Службени гласник РС бр. 121/12), Општинска управа је израдила Процјену угрожености од елементарних непогода и других несрећа на подручју општине Источно Ново Сарајево. Поред локалне заједнице општинска организација Црвени крст чини значајну карику у систему пружања помоћи угроженим, изнемоглим и незбринутим грађанима и организовања активиста. На територији општине Источно Ново Сарајево налази се сједиште Републичке управе цивилне заштите Републике Српске, што додатно повећава степен сигурности становништва овог подручја.

Спремност локалне заједнице да се адекватно супротстави свим појавама у директној вези је са достигнутим нивоом стучног мониторинга свих потенцијалних опасности и правовременог предвиђања, могућих посљедица са једне стране и степеном материјално-техничке оспособљености, обучености и међусобне сарадње свих расположивих институција, привредних субјеката и појединаца који су задужени за спасавање на подручју општине.

Најбољи примјер значаја међусобне сарадње је пандемија изазвана вирусом КОВИД-19 која је донијела бројне глобалне изазове који, нажалост, нису заобишли ни општину Источно Ново Сарајево. Општинска управа је у сарадњи са надлежним институцијама, здравственим установама, јавним предузећима, привредницима, полицијом,

цивилним удружењима и грађанима успјешно organizovala и управљала кризом од почетка пандемије. Успостављен је кризни штаб, те organizovana дезинфекција свих јавних објеката, стубишта и улаза, успостављен карантин, извршена набавка медицинске заштитне опреме, омогућен приступ информацијама, обезбијеђен пријевоз болесних особа, помагање и обилазак особа у самоизолацији, подјеле помоћи социјално угроженим породицама, те додатно ангажовање на превентивним активностима са циљем борбе против ширења корона вируса.

Стање безбједности на подручју Општине Источно Ново Сарајево оперативно покрива Полицијска управа Источно Сарајево, те је сигурност грађана Општине Источно Ново Сарајево на задовољавајућем нивоу. Форум за безбједност општине Источно Ново Сарајево функционише од 2013. године и представља неформално, мултидисциплинарно тијело састављено од представника: Општинске управе, полиције, образовања, здравства, Центра за социјални рад, цивилне заштите и др. Кроз рад Форума идентификовани су различити проблеми у заједници на којима је рађено, као што су: саобраћајна безбједност, безбједност учесника у саобраћају, јавни ред и мир, малољетничка деликвенција, вршњачко насиље, насиље у породици, криминалитет, проблем паса луталица, безбједност грађана и њихове имовине на подручју општине, изградња недостајуће расвјете на безбједносно занимљивим мјестима, видео надзор општине, епидемиолошка ситуација и материјално јачање институција за заштиту и спасавање грађана.

Закључак: У области јавне сигурности и безбједности се може рећи да је овај аспект услуга на задовољавајућем нивоу. Лична и имовинска сигурност грађана је на задовољавајућем нивоу. Када је ријеч о опасности од природних непогода потребно је предузети мјере које ће на одговарајући начин спријечити штетне посљедице. Због специфичности у погледу надлежности службе цивилне заштите потребно је ојачати сарадњу са другим носиоцима који се баве њиховим сигурности на подручју општине и града, те заједнички развијати планове приправности у случају непогода. Када је ријеч о безбједности грађана и информисаности неопходно је структуру Форума за безбједност ојачати председницима Републичке управе цивилне заштите чије се сједиште налази на општини, те све релевантне акције које се баве њиховим безбједности узнати са процедурама које постоје како би се превентивно могло дјеловати. Општинска управа и Полицијска управа Источно Сарајево заједно ће радити на пројектима проширења система видео-надзора на подручју ове локалне заједнице, с циљем боље контроле и повећања безбједности грађана.

2.1.9 ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ

2.1.9.1 Управљање простором и просторни планови

Основни просторно-плански документ вишег ранга који обухвата цјелокупну територију града Источно Сарајево, па тако и општине Источно Ново Сарајево јесте Просторни план града Источно Сарајево до 2015. године који је донесен септембра 2008. године.

Стање у погледу израде урбанистичке документације је задовољавајуће. Послије 1991. године је израђен један урбанистички план који највећим дијелом обухвата урбано подручје општине – Урбанистички план дијела општина Српско Ново Сарајево и Српска Илиџа из 2001. године. Поред наведеног практично комплетно подручје у 1. зони је покривено важећим регулационим плановима и то:

- измјена Регулационог плана „Центар I“;
- измјена Регулационог плана „Чича“;
- измјена дијела Регулационог плана „Центар I“ – секција А и секција Б;
- измјена дијела Регулационог плана „Центар I“ – секција Ц, Д, Е, Ф и Г;
- Регулациони план „Центар II“;
- Регулациони план „Центар III“;
- измјене дијела Регулационог плана „Центар III“;
- Регулациони план „Браћеш“;
- Регулациони план „Васковића ливаде“ на дијелу општине Источно Ново Сарајево;
- Измјена дијела „Регулационог плана дијела подручја општина Српско Ново Сарајево – Лукавица и Српска Илиџа – просторна цјелина „Чича“ и дијела „Регулационог плана дијела подручја општина Српско Ново Сарајево – Лукавица и Српска Илиџа – просторна цјелина „Јелав“;
- измјена и допуна дијела регулационог плана дијела подручја општине Српско Ново Сарајево и Српска Илиџа – просторна цјелина „Јелав“;
- Регулациони план дијела подручја општина Српско Ново Сарајево – Лукавица и Српска Илиџа;
- Урбанистички пројекат за рекреациону зону и викенд-насеље „Тврдивићи“.

Поред регулационих планова у наредном периоду као стратешки пројекат намеће се израда новог Урбанистичког плана општине, као полазне тачка синхронизованог развоја општине у будућности. Велики инфраструктурни пројекти представљају основ за развој динамичне и препознатљиве општине али и за одржавање изграђених структура. Дио капиталних пројеката који се односе на унапрјеђење комуналне инфраструктуре реализује Општинска управа док је дио капиталних пројеката, који се реализују на територији општине, у надлежности Републике Српске и Града Источно Сарајево, па је неопходно ускладити планску документацију, посебно дио који се односи на саобраћај и јавне објекте.

Такође, ажурност планске документације и ефикасност у њеном спровођењу представљају предуслов за ефикасну изградњу и квалитетну и поуздану понуду инвеститорима који желе да инвестирају у Општину Источно Ново Сарајево.

С друге стране, како би локална заједница могла да успјешно реализује пројекте подржане европским фондовима, неопходно је циљеве свог развоја ускладити са заједничким европским тековинама и циљевима урбаног развоја, односно, неопходно је да усвоји глобалне и регионалне принципе и вриједности. У општини су реализовани мали пројекти који уважавају концепт паметног града („Smart City“), те је за квалитетно управљање развојем општине у овом правцу потребно примијенити добре праксе по узору урбаних центара у окружењу.

2.1.9.2 Становање

Иако је по територији једна од најмањих општина у Републици Српској, грађевински сектор који се тиче станоградње је један од најразвијених у држави. У прилог томе говоре статистички подаци који узимају у обзир број завршених и продатих станова у посљедњим годинама.

Табела 29. Поређење броја завршених и продатих нових станова у општини Источно Ново Сарајево и другим општинама/градовима у РС²³

Година	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Источно Ново Сарајево	127	251	278	416	384	392
Источна Илица	71	16	83	138	40	209
Бијељина	280	290	292	190	244	427
Бања Лука	399	271	426	547	417	683
Република Српска	1431	1556	1651	2269	2058	2667

Из горње табеле је јасно уочљиво колико је велики и значајан сегмент станоградње за свеукупан развој општине, те самим тим и потенцијал за динамичнији развој у наредним годинама. Оно што је примјећено јесте да је структура продатих станова везана за потражњу, а то су углавном мањи станови (испод 50м²) и намијењени су првенствено за привремен боравак. У посљедње вријеме јавља се све више потреба за већим становима, те је у том смјеру неопходно предузети активности, у складу са надлежностима, како би се подстакла градња истих.

У складу са Законом о одржавању зграда РС (Службени гласник РС 101/11) и Правилником о упису у регистар заједница етажних власника („Службени гласник Републике Српске“, број 74/03) Општина Источно Ново Сарајево води Регистар етажних власника.

Према евиденцији Одјела за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, у општини је регистровано 146 заједница етажних власника.

Са намјером пружања подршке заједницама етажних власника у реализацији малих пројеката који доприносе развоју микро заједнице, Општинска управа је донијела Правилник о критеријумима, начину и поступку расподјеле средстава за подршку пројектима заједница етажних власника општине Источно Ново Сарајево. Правилником су утврђени услови, начин, области, критеријуми и поступак финансирања пројеката заједница етажних власника средствима буџета Општине Источно Ново Сарајево. Путем Јавног позива, средствима буџета Општине Источно Ново Сарајево до сада је суфинансирано 147 пројеката и издвојена је укупно 101.630,17 КМ.

Табела 30. Средства Јавног позива за заједнице етажних власника

Година	Укупан износ	Број заједница етажних власника
2018.	28.222,17	31
2019.	36.908,00	45
2020.	36.500,00	71

2.1.9.3 Јавни градски простори

У протеклих двадесетак година, у развијеним урбаним срединама широм свијета, све је више изражен тренд поновног „откривања” и уређења јавних простора, од обликовања до креирања и стварања услова за развој комплементарних садржаја и активности везаних за јавни простор.

²³ Публикација „Градови и општине Републике Српске”, Бања Лука, Републички завод за статистику Републике Српске, 2021. година.

Идентитет општине Источно Ново Сарајево се гради посљедњих двадесет година стварањем препознатљивог, економски и туристички привлачног и конкурентног урбаног центра са унапријеђеном инфраструктуром. Јавни простори на подручју општине креирани су упоредо са развојем општине али и исказаним потребама грађана. У складу са тим одређењем до сада је изграђен централни Трг Србија, парк Гаврило Принцип, парк Великана, унапријеђена пјешачка и бициклическа стаза и уређено више мањих јавних простора. Све ове амбијенталне цјелине су од великог значаја за општину и како се налазе у урбаном центру и у близини значајних установа, на овим просторима присутна је велика фреквенција различитих корисника, нарочито пјешачког простора као што су: запослени, студенти, ученици, пензионери и туристи. Такође, ови јавни простори су мјеста друштвеног окупљања, у којима се превазилазе границе културне припадности, класе, старости, пола. Током цијеле године, ове цјелине, нарочито новоизграђени Трг Србија, представљају отворену сцену за реализацију различитих врста културних манифестација и догађаја.

Општинска управа константно проналази могућности за креирање нових и унапријеђених постојећих јавних простора. У наредном периоду требало би да се реализују кључни пројекти као што су: изградња рекреационе зоне Чича, формирање Генерацијског парка испред зграде ЕТФ-а, завршетак и уређење простора око вјештачког језера, реконструкција парка „Сунце“ и завршетак спортско-рекреационе зоне Тврдињи.

У погледу уређења извршено је обнављање фасада дотрајалих објеката као што су објекти средње школе, музичке школе и зграде општине. Посебна пажња се посвећује уређењу површина у оквиру јавних простора који су, истовремено, и у функцији система зеленила.

У наредном периоду потребно је пронаћи локацијска или друга рјешења за изградњу музеја у сарадњи са Градом Источно Сарајево и надлежним институцијама на републичком нивоу.

Закључак: Иако сада у просторно најмање општини у Републици Српској, добро управљање простором је самим тим врло изазовно како би се на широм бољим начин искористили сви могући потенцијали. Урбани дио општине, пошто је I трајевинска зона, покривен је Репулационим плановима и другим спроведбеним документима просторног уређења. Оно што је неопходно у наредном периоду јесте израда Урбанистичког плана који мора бити у функцији развоја општине али и синхронизован са документима вишег реда (Града и Републике). Сам податак о броју изграђених и пројектованих стамбених јединица у прошлости јасно показује одређење општине за даљи развој, али који мора да тражи и захтеве стамбеника у погледу изградње јавних простора. Сама изградња два већа парка у прошлости јасно је доказ посвећености локалне самоуправе да стамбеницима обезбеди „зелене просторе“, али и даље планирање и уређење простора оваквог типа је императив модерне локалне заједнице.

2.1.10 СТАЊЕ ЈАВНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЈАВНИХ УСЛУГА

2.1.10.1 Стање путева и јавне расвјете

У погледу структуре путне мреже, кроз територију општине пролазе магистрални и регионални путеви, који су разврстани према одлуци о разврставању јавних путева Републике Српске. Најзначајнији је регионални пут Р446 Кула–Враца–Пале у дужини од око 7.8 км који се спаја са магистралним путем М18 у реону Куле, који је на сјеверу повезан са Кантоном Сарајево, односно Трновом и Фочом на југу. Нови регионални пут Лукавица–Тврдимихи–Јасик директно повезује општине Источно Ново Сарајево и Пале. Подручје општине је са Кантоном Сарајево повезано градским саобраћајницама према Врацама (друга трансверзала) и Добрињи (десета трансверзала). На подручју општине је у 2021. години укупно локалних и некатегорисаних путева којима управља општински орган 81.958 m, од чега је асфалтирано 79.610 m, те 71.090 m² тротоара, а 53.118 m² паркинг простора.

Општинска управа Источног Новог Сарајева је током претходних година уложила велика финансијска средства у изградњу расвјете на подручју своје општине. Посебна пажња се посветила расвјети како у урбаним дијеловима општине тако и у руралним, те око друштвених центара и мјесних заједница. Од пројеката треба истаћи изградњу јавне расвјете у склопу новоизграђених дјечијих игралишта у два градска парка („Парк великана“ и Парк „Гаврило Принцип“), те расвјете око основне школе. На подручју општине је тренутно постављено 2384 свјетиљки од чега 1396 ЛЕД, 643 натријум, 293 опал кугле, те 52 рефлектора, а управљање јавном расвјетом се врши са 48 мјерних мјеста.

2.1.10.2 Водоснабдијевање

Снабдијевање водом највећег дијела општине Источно Ново Сарајево врши се са врела Тилаве које се налази на подручју општине Источно Ново Сарајево и представља један од најзначајнијих ресурса општине. Овим врелом, као и са неколико мањих који су у централном систему снабдијевања (Топлик, Топличина) газдује комунално предузеће „Водовод и канализација“ а. д. Источно Сарајево. Ово предузеће је задужено за обезбјеђење организованог снабдијевања водом и одвођења отпадних вода у доњем дијелу града Источно Сарајево, који чине три градске општине: Источно Ново Сарајево, Источна Илиџа и Трново. КП „Водовод и канализација“ а. д. Источно Сарајево обавља дјелатности снабдијевање потрошача питком и хигијенски исправном водом, одвођења отпадних вода, изградње, реконструкције и одржавања система водоснабдијевања и одвођења отпадних вода (прикључака, водоводних и канализационих објеката, електромашинских постројења, водомјера, постројења за дезинфекцију воде, хидраната, мјерне и регулационе технике водоводног система, каптажа резервоара и пумпних станица), вођења техничке документације и катастра подземних инсталација водовода и канализације, санитарно техничких послова у функцији контроле квалитета воде, као и постављања цијевних инсталација, пројектовања грађевинских и других објеката.

Укупна дужина водоводне мреже на подручју општине Источно Ново Сарајево је око 100 км, а у наредној табели дат је преглед цјевовода по материјалу и старости:

Табела 31. Дужина цјевовода по материјалу и старости

Материјал	Дужина (m)	Годиште	Дужина (m)
РЕНД	70.692	< 1990.	38.916
Азбест цемент	7.318	1995–2009.	29.700
ЛЖ	16.287	2010–2021.	29.499
Поцинчане	3.996		

Водоводни и канализациони систем у урбаним дијеловима, гдје је до сада изградња била врло интензивна, развијао се плански према урађеној пројектној документацији. У дијеловима старих, раније изграђених насеља, односно објеката, задржана је њихова водоводна мрежа и повезана на новоизграђене цјевоводе већих профила. Из горе наведене табеле јасно се види да је готово 40% водоводне мреже старије од 30 година, а више од 7 км су од азбест-цементног материјала које захтијевају хитну замјену ове врсте цјевовода. На подручју насељеног мјеста Миљевићи постоји локални водовод којим газдује МЗ Миљевићи (Томића врело). Остатак Миљевића као и насељена мјеста Козаревићи, Петровићи, углавном воду добијају из јахоринског система водоснабдијевања преко Бруса. Клек и Тврдићи се снабдијевају са локалних врела којима газдују мјештани или мјесне заједнице.

Главно извориште Тилава, као типично крашко врело, варира у својој издашности током године у рангу од 100 до 200 l/s. У посљедњих пар година на овом врелу крајем љета и на јесен су забиљежени вишегодишњи минимуми <80 l/s, што умногоме усложњава ситуацију око снабдијевања становништва општина Источно Ново Сарајево и Источна Илиџа. Са аспекта водоснабдијевања ове количине су и више него довољне за све становнике општине Источно Ново Сарајево и за плански период до 2035. године, али пошто се са овог врела снабдијева и највећи дио потрошача са општине Источна Илиџа и неколико хиљада становника у Кантону Сарајево, неопходно је обезбиједити потребне количине воде кроз низ мјера које се односе на смањење губитака на водоводној мрежи на технички прихватљив ниво, те након тога увести додатне количине воде из подземља или довођењем одређених количина воде из водоводног система Грабски млини.

2.1.10.3 Отпадне воде

Прикупљање и одвођење отпадних вода на подручју општине врши се главним колекторима сепаратног типа (одвојено прикупљање фекалне и оборинске канализације) у урбаним дијеловима општине, док се у осталим насељеним мјестима испуштање отпадних вода врши директно у водотоке или септичке јаме. Канализационим системом у урбаним срединама је обухваћено више од 80% становништва. Главни колектори су повезани са централним градским канализационим системом Сарајева и употребљене воде се одводе на градско постројење за пречишћавање отпадних вода Сарајева (Бутила). Постојећи систем прикупљања отпадних вода просторне цјелине Враца–Топлик–Лукавица–Источна Илиџа, просторно и по капацитету је ограничен али покрива урбани дио општине. Канализацију немају насеља: Клек, Тилава, мањи дио Топлика, Томино Брдо, Петровићи, Станојевићи, Козаревићи, дио Његошеве улице, Иванићи, дио Улице Ђуре Јакшића, дио Улице Вука Караџића, Улица Петра Кочића, Озренска улица, Тврдићи. Један од главних изазова у наредном периоду за развој општине представља пројектовање и изградња канализационог система на падинским дијеловима општине, првенствено због конфигурације терена, па онда и због велике удаљености од постојећих главних колектора. Поред наведеног неопходно је заједнички са општином Источна Илиџа реконструисати постојеће главне фекалне колекторе који пролазе кроз обје општине чиме би се повећао њихов капацитет и омогућио прикључак нових објеката.

2.1.10.4 Електроснабдијевање

За разлику од комуналне, електроенергетска инфраструктура на подручју општине је на бољем нивоу и има одређене предиспозиције за лакше проширење, уколико се за то укаже потреба. Примарни извор напајања електричном енергијом подручја општине Источно Ново Сарајево је трафостаница „Лукавица“ (СА 20). Трафостаница има четири трансформатора и то трансформатор 400/110 kV снаге 300 MW, трансформатор 400/220

kV снаге 400 MW, трансформатор 110/35/10 kV снаге 20 MW и трансформатор 110/10 kV. Трафостаница се налази на локалитету Лукавице уз фабрички комплекс „Енергоинвеста“ и укључена је у електроенергетски систем Босне и Херцеговине. Територије општина Источна Илиџа и Источно Ново Сарајево покривене су са двије трафостанице 35/10 kV, ТС „Енергоинвест“. Праћењем релевантних података у погледу снабдијевања потрошача на ширем подручју општине Источно Ново Сарајево, евидентно је да се у протеклом периоду вршило квалитетно и континуирано напајање потрошача електричном енергијом.

Значајнији реализовани инвестициони пројекти на подручју општине Источно Ново Сарајево у периоду 2015–2021. године су:

- Изградња трафостаница 10(20) / 0,4 kV: ТС Лукавица 11, ТС Хиландарска 1, ТС Хиландарска 2, ТС Хиландарска 3, ТС Хиландарска 4, ТС Лукавица 10, ТС Гаврило Принцип, ТС Дечанска 1, ТС Дечанска 2, ТС Касарна 2, ТС Марвел 4;
- Изградње кабловских 10(20) kV водова: прикључни вод за ТС „ФЦ-2“, каблирање дијела 10(20) kV вода Озренска, веза ТС „Дечанска 2“–„Дечанска 1“, веза ТС „Хиландарска 4“–„Дечанска 2“, каблирање вода из ТС 110/35/10 kV „Сарајево 20 (Иванићи)“ за ТС Ламела, кабловске везе ТС Враћеш 3–ТС Фамос–ТС Лукавица 10;
- Каблирање 35 kV вода из ТС 110/35 /10 kV „Сарајево 20 (Иванићи)“ фаза I,
- Реконструкције НН мреже: ТП Топлик, ТП Лукавица школа, ТП ФЦ 2, ТП Еуро-центар, ТП Лукавица школа, ТП Станојевићи, ТП Иванићи 2, проширење НН мреже ТП Тврдивићи;
- Уградња реклозера на 10(20)kV воду Тилава (село Кумани).

Значајнији инвестициони радови који су планирани на електроенергетским објектима на подручју Општине Источно Ново Сарајево:

- Изградња 3 нова кабловска вода из ТС 110/35/10 kV „Сарајево 20“ (Иванићи) чиме би се објезбиједило нових 10 MW електричне енергије за потрошачки конзум;
- Изградња трафостаница 10(20)/0,4 kV: ТС Језеро 1, ТС Језеро 2, ТС Град 2;
- Изградња трафостанице 35/10 kV Шкрбино поље;
- Изградња 10(20) kV вода Тилава–Тврдовићи;
- Реконструкција 10(20) kV далековода: Тилава – одлаз Козаровићи, Озренска, Иванићи;
- Реконструкције НН мрежа: ТП Прљево брдо 2, ТП Иванићи, ТП Петровићи 2, ТП Петровићи 3, ТП Топлик 2, ТП Топлик 3, ТП Тилава 2, ТП Петровићи 3, ТП Лукавица 4 – Лезард.

2.1.10.5 Топлификација и гасификација

Урбано подручје Источног Новог Сарајева има изграђене инфраструктурне објекте за снабдијевање потрошача енергијом за загријавање просторија у периоду ниских температура. Мањи дио подручја налази се у дохвату топлификационог система цијевне мреже постојеће топлане. Процес дистрибуције и одржавања топловодне мреже на подручју општине врши комунално предузеће „Топлане – ИНС“ а. д. Источно Сарајево, једночлано затворено акционарско друштво чији је оснивач Општина Источно Ново Сарајево. У овом предузећу је тренутно запослено 16 радника. Инсталисана снага котловнице је 11 MW а пројектована је на 18 MW, а произведена 1977. године. У склопу система гријања под управљањем предузећа налази се 10 подстаника а 3 станице су у фази изградње, док још 7 подстаника одржавају али нису у њиховом власништву. Укупна дужина примарног вреловода је 3400 м, а дужина секундарне мреже је око 1200 м. Комплетна траса вреловода изграђена је од челичних предизолованих цијеви старости мање од годину. У систему гријања је око 700 станова са 31.000 m² гријаног простора, те још око 25.344 m² пословног и образовног простора. Највећи проблем система

централног гријања је старост постројења за производњу топлотне енергије (45 година), самим тим велики су губици на производњи, а није занемарљив и ниво загађења који стварају стари котлови.

Поред цјевовода топлане, многи потрошачи су повезани и на цијевну мрежу за допрему природног земног гаса. Главни правац допреме гаса до Сарајева је гасовод Зворник–Сарајево. На подручју општине Источно Ново Сарајево дистрибутивну мрежу природног гаса чине дистрибутивна мрежа високог притиска 8 (14,5) bar и нископритисна полиетиленска мрежа притиска 100 (200) mbar, укупне дужине цца 40 км. На територији општине налазе се рејонско-регулационе станице Доњи Миљевићи и Центар 1. Важно је истаћи да је урађен челични гасовод притиска 8 (14,5) bar до котловнице „Топлана-ИНС“ а. д. Источно Ново Сарајево, те да творнички комплекс „Енергоинвест“ има могућност кориштења природног гаса преко челичног гасовода притиска 8 (14,5) bar. Дио мреже је изграђен прије 1992. године, а остатак мреже има просјечну старост од 15 година. На подручју општине Источно Ново Сарајево, „Сарајево-гас“ а. д. снабдијева око 3.200 потрошача из резиденцијалног и комерцијалног сектора. Централни дио општине је скоро у потпуности гасификован (просторна цјелина Центар 1 и Центар 2). Дјелимично су гасификована насеља Доњи Миљевићи, Павловац, бивша касарна С. В. Чича и просторна цјелина Јелав. Насеља у којима није до сада изграђена дистрибутивна мрежа природног гаса су Топлик, Тилава, Горњи Миљевићи и Петровићи.

- Планови који се односе на гасификацију појединих насеља обухваћени су:
- изградња дистрибутивне гасне мреже у насељу Центар 3 – фаза 1,
- изградња дистрибутивне гасне мреже у насељу Центар 3 – фаза 2,
- изградња дистрибутивне гасне мреже у Индустријској зони Врањеш,
- изградња дистрибутивне гасне мреже у бившој касарни С. В. Чича и просторној цјелини Јелав,
- почетак гасификације насеља Топлик.

Дугорочним плановима друштва предвиђена је гасификација скоро свих насеља на територији општине Источно Ново Сарајево.

2.1.10.6 Гробља

Градским гробљима управља КП „Свети Марко“ а.д. Источно Ново Сарајево. Ово предузеће је од посебног друштвеног интереса и организовано је као предузеће које обавља погребну дјелатност и пружање других пратећих услуга.

КП „Свети Марко“ а. д. Источно Ново Сарајево управља и одржава два гробља на подручју Општине Источно Ново Сарајево и то: градско гробље „Враца“ и дио гробља „Врањеш“ (војнички дио гробља) и два гробља – Црквице и Касиндо на подручју Општине Источно Илица. Гробље Врањеш је једно од најстаријих гробља на територији општине Источно Ново Сарајево. По потпису Дејтонског мировног споразума и миграцијом грађана на територију Општине Источно Ново Сарајево, ово гробље се проширило и у једном дијелу гробља се налази и војничко гробље са 96 гробница.

Највеће гробље је Градско гробље „Враца“. У оквиру Градског гробља налазе се објекти намијењени неопходним садржајима, као што су: мртвачница, капела, продавница цвијећа и опреме, просторије управе и пратећи садржаји. Стање постојећег гробља и мјере одржавања задовољавају потребе које грађани очекују. Гробна поља, правилних облика, издијељена су пјешачким комуникацијама са постављеним мобилијаром (клупе, канте за смеће и чесма). Просторно-функционални аспект градског гробља „Враца“ се карактерише великом попуњеношћу гробних мјеста и не задовољава реалне потребе. У просјеку, годишње се изврши око 200 сахрана а проширења гробних мјеста раде се на годишњем

нивоу те је неопходно пронаћи дугорочније рјешење. У циљу стварања уређеног и функционалног простора на свим његовим дијеловима, у наредном периоду потребно је урадити урбанистички пројекат те приступити рјешавању имовинско-правних односа, извршити реконструкцију и проширење постојеће оgrade, уређење прилазног дијела, стаза између гробних поља као и уређење зелених површина. Осим намјене сахрањивања ово гробље има карактер аутентичне амбијенталне вриједности. У склопу градског гробља „Враца“ налази се Спомен-костурница, у којој се налазе посмртни остаци неидентификованих лица несталих у протеклом рату и оних чији је процес идентификације у току и Централни крст војничког гробља.

Поред градског гробља, на територији општине има још 18 породичних гробља²⁴ на којима се сахрањује домицилно становништво и ова породична гробља одржавају самоорганизована физичка лица.

Закључак: С обзиром на чињеницу да је ово подручје прије 1992. године припадало приградском подручју града Сарајева, гдје су биле смјештене двије војне касарне, разумљиво је да је и савремен изградњеност комуналне инфраструктуре био на ниском нивоу. Интензивно насељавање и становања пратила је и интензивна изградња комуналне инфраструктуре. Може се рећи да је локална мрежа која данас постоји на овом простору углавном добро развијена али да преостале саобраћајем главне магистрале Р446 Кула–Враца представља један од највећих проблема и изазова за даљи одрживи развој општине. Када је у питању термоенергетска инфраструктура, већи дио урбаног подручја општине има сасоводну мрежу и мрежу за даљинско снабдијевање топлотном енергијом али да је неопходна хитна реконструкција кошлова. У осталом дијелу општине се за зајријавање користи топлотна енергија добијена саоријевањем различитих горива у њима за локално или централно грјање.

Генерална оцјена садашње водоводне система, уз смањење губитака у мрежи, јесте да се могу обезбиједити довољне количине санитарне воде свим становницима на подручју општине Источно Ново Сарајево али да систем у периоду изразитих суша не може да задовољи потребе целокупног становништва које се снабдијева са изворишта Тилава (више од 30.000 становника), а то је обухвати и општине Источна Илиџа. Постојећи канализациони систем за прикупљање уочиријебљених вода просторно је ограничен. Покривеност насеља канализационом мрежом у урбаном подручју је добра док је неопходно уложити значајна средства за проширење у руралном подручју, те реконструисати постојеће главне колекторе. Када је ријеч о осталој комуналној инфраструктури у наредном периоду потребно је урадити урбанистички пројекат проширења градског гробља и рекулсације надлежности управљања и одржавања породичних гробља.

²⁴ Тврдићи 3, Топлик – Тилава 5, Станојевићи 3, Миљевићи 1, Петровићи 4, Врањеш 1, Клек 1

2.1.11 СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

2.1.11.1 Управљање отпадом

Сакупљање и одвоз комуналног отпада из домаћинства и отпада из производних и услужних дјелатности, који је по својствима и саставу сличан отпаду из домаћинства, с подручја општине, обавља Комунално предузеће „Рад“. Наведеном услугом обухваћено је 95% домаћинства. Прикупљање комуналног отпада из урбаних дијелова врши се свакодневно, путем посуда за прикупљање отпада, док се отпад из руралних крајева прикупља два до три пута седмично, у зависности од локалитета. Око 300 посуда за прикупљање отпада смјештено је на јавним површинама и у кругу већих компанија које послују на територији општине.

Општина Источно Ново Сарајево депоновање отпада врши на депонију „Крупачке стијене“, која је у власништву комуналног предузећа Трново. Највећи проблем у организацији управљања отпадом представља висока цијена депоновања смећа која је у власништву другог комуналног предузећа.

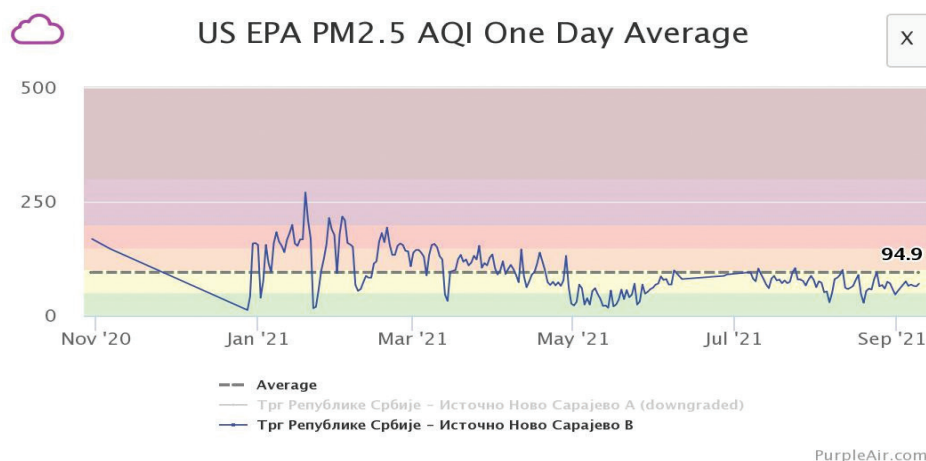
У циљу побољшања услуге прикупљања отпада организовано је прикупљање кабастог отпада два дана у седмици, стална набавка и замјена дотрајалих посуда за прикупљање отпада и изградња наткривених ниша.

На територији није организовано прикупљање селективног отпада али се у наредном периоду, када се стекну услови, планира провођење пилот пројеката.

Дивље депоније се редовно санирају у складу са годишњим плановима и по налогу комуналне полиције или инспекције. Најчешће локације дивљих депонија налази се на рубним дијеловима општине, гдје се довози кабасти или грађевински отпад.

2.1.11.2 Загађеност ваздуха

До 2019. године поузданих података о квалитету ваздуха није било јер на подручју општине Источно Ново Сарајево нису постојале републичке или општинске мониторинг станице на којима би се вршило мјерење квалитета ваздуха. У 2019. години, у сарадњи са Развојном агенцијом Источно Сарајево постављени су сензори за мјерење квалитета ваздуха. Тренутно се мониторинг квалитета зрака у општини Источно Ново Сарајево врши путем 2 сензора које чине локалну мрежу станица у власништву општине. Према расположивим подацима квалитет ваздуха није на задовољавајућем нивоу, нарочито у зимском периоду. Главне изворе загађивања ваздуха чине продукти сагоријевања горива у кућним ложиштима, саобраћају, котловници и постојећој индустрији.

Графикон 8. Преглед параметара PM_{10} са мјерача, локација Трг Србије

Према расположивим подацима, просјечна индексна вриједност честица PM10 од почетка 2021. године износ 94,9. У јануару и фебруару 2021. године забиљежено је загађење високог нивоа, изузетно опасно по здравље грађана јер је максимална индексна вриједност износила 271. Завршетком зиме и доласком прољетњих дана индексна вриједност опада и зрак постаје чистији.

У наредном периоду неће бити једноставно рјешавати проблем загађености ваздуха. Општина има могућност даљег ширења гасне мреже као енергента који има мањи утицај на животну средину. Проблем емисије из котловнице треба рјешавати реконструкцијом и преласком на природни гас, а смањење емисије из кућних ложишта потребно је систематски рјешавати замјеном индивидуалног система централним, затим грађевинским захватима на повећању енергетске ефикасности.

2.1.11.3 Зелене површине

Зелене површине у урбаним срединама имају велики значај у непосредној борби против загађења. Општинска управа гради зелену заједницу и улаже велике напоре на уређењу и оплемењивању јавних зелених површина и њиховом одржавању. У складу са просториним плановима од 2009. до 2020. године засађена су 942 стабала дуж главних саобраћајница у најурбанијем дијелу општине.

Јавне зелене површине одржава Комунално предузеће „Рад“. Зелене површине се одржавају према урађеном програму одржавања за сваку годину. Ово јавно предузеће обавља послове одржавања, кошења зелених површина, уређење цвјетних површина, орезивање и замјену уништених биљака.

Парк лоциран у бившој војној касарни Славиша Вајнер Чича и парк Сунце су два највећа и најзначајнија парка у општини и као такви чине зелену оазу и „плућа“ ове локалне заједнице. Значајно мјесто заузимају зелене површине у парку Гаврило Принцип, парку Великана, зелени простор око новоизграђеног трга, зеленило између стамбених насеља и дрвореди уз саобраћајнице.

Како Општинска управа намјерава да гради имиџ зелене општине, у наредном периоду планирана је израда пописа и плана замјена уништених стабала.

Од значајних пројеката планирана је реконструкција парка у обухвату бивше касарне „Славиша Вајнер Чича“ који се простире на повшини од 27.040 m², уређење простора око будућег језера и зелених површина унутар новоизграђених комплекса у обухвату Центар 3. Сви паркови и зелене површине у општини Источно Ново Сарајево опремљени су парковским мобилијаром, јавном расвјетом и уређеним стазама за шетање.

2.1.11.4 Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије

Закон о комуналним дјелатностима обавезује јединице локалне самоуправе и даваоце комуналних услуга да примјењују дугорочне мјере које се односе на смањење енергије, те да се за обављање комуналних дјелатности прелази на коришћење енергије из обновљивих извора, стварање услова за енергетски ефикасно коришћење зграда и смањење утицаја на животну средину.

На подручју општине се не производи енергија из обновљивих извора. Потенцијал за производњу енергије из сунца, воде и вјетра није истраживан.

Највећи потенцијал за унапрјеђење енергетске ефикасности се налази на страни потрошача, у сектору зградарства. Иако Законом о енергетској ефикасности Општина као јединица локалне самоуправе која има мање од 20.000 становника није дужна донијети свој Акциони план енергетске ефикасности, у протеклом периоду реализовани су значајни пројекти када је у питању енергетска ефикасност. Уз помоћ донаторских средстава

извршена је реконструкција објеката Средње школе „28 јуни“ и Школе за основно музичко образовање, док је Општинска управа сопственим средствима извршила обнову зграде Општине. Ријеч је о објектима који су обновљени, а који су изграђени прије 40 и више година.

Зграде су највећи појединачни потрошач енергије и велики извор штетних емисија стакленичних плинова, посебно CO₂. Повећање енергетске ефикасности у зградама је један од најисплативијих начина смањења штетних емисија у околину, као и смањења трошкова за енергију. Ступањем на снагу „Правилника о вршењу енергетског прегледа зграда и издавању енергетског сертификата“ сви новоизграђени објекти колективног становања изграђени после 2016. године су у складу са наведеним Правилником.

Поред наведеног, Општина има за циљ да смањи загађење зрака на начин да путем пројеката ЕУ субвенционира утопљавање индивидуалних и колективних стамбених објеката. Додатни потенцијал за унапријеђење енергетске ефикасности пружа и систем јавног освјетљења, нарочито у рубним градским општинама гдје се тренутно заснива на застарјелим изворима свјетлости.

Закључак: *Заштита околине у предстојећем периоду је обавеза која се савла у задатак Општинској управи у складу са надлежностима, како би се постигли циљеви одрживог развоја.*

Иако је одвоз отпада са подручја општине на високом нивоу, неријешено питање депоније на нивоу регије, те велика финансијска ситуација комуналног предузећа „Раг“, највећи су изазови који су идентификовани у овом сектору и којима је неопходно посветити пажњу.

Када је у питању стање загађености животне средине може се рећи да је стање задовољавајуће осим у погледу стања загађености ваздуха. Овај проблем немогуће је ријешити само дјеловањем на подручју општине али се морају узети у обзир иницијативе које се спроводе на нивоу сусједног Града Сарајева, а једна од најзначајнијих је замјена кошлова и промјена торива (мазута) које се сада користе за многе чисти енерџије, а то је угљен. Поред наведеног неопходно је и даље култивисати земљиште и одржавати постојеће парковске површине.

2.1.12 ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Општина Источно Ново Сарајево се налази у саставу Града Источно Сарајево. Органи општине Источно Ново Сарајево су Скупштина општине и начелник општине.

Скупштина општине је орган одлучивања и креирања политике општине. Скупштина има 19 одборника који се бирају на непосредним тајним изборима на период од четири године.

Начелник општине је носилац извршне власти у општини. Он руководи Општинском управом и представља и заступа општину у складу са Законом, Статутом општине и другим прописима путем општинских одјељења и служби за обављање стручних, техничких и других послова.

2.1.12.1 Организационе јединице

Унутрашња структура и организација послова у Општинској управи је дефинисана Одлуком о оснивању број: 01/1-013-795/17 од 03.07.2017. године и Правилником о организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе Општине („Службене новине града Источно Сарајево“, бр. 21/19, 24/19, 16/20, 22/20, 25/20, 27/20, 6/21, 9/21 и 16/21), а који се примјењује од 01.01.2018. године. У саставу Општинске управе општине Источно Ново Сарајево су двије службе и пет одјељења.

Табела 32. Организационе јединице са бројем запослених

Организациона јединица	Број запослених
Кабинет начелника Општине	5
Служба Скупштине општине	5
Служба начелника Општине	7
Јединица за интерну ревизију	1
Одјељење за општу управу	23
Одјељење за финансије и буџет	7
Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	8
Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове	11
Одјељење за послове комуналне полиције и паркинг просторе	7

Сва радна мјеста, утврђена Правилником о организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе Општине („Службене новине града Источно Сарајево“, бр. 21/19, 24/19, 16/20, 22/20, 25/20, 27/20, 6/21, 9/21 и 16/21), разврставају се на радна мјеста са статусом службеника и радна мјеста са статусом намјештеника, у складу са Законом о службеницима и намјештеницима у органима јединице локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“, број 97/16). Према Закону о локалној самоуправи, функционери су: начелник Општине, замјеник начелника Општине, предсједник Скупштине општине и потпредсједник Скупштине општине, а њихов радно-правни статус регулисан је првенствено Законом о статусу функционера јединица локалне самоуправе („Службени гласник Републике Српске“, бр. 96/05 и 98/13).

У општинској управи Општине Источно Ново Сарајево је укупно 86 запослених и то:

- 71 запослено на неодређено вријеме;
- 5 запослених на одређено вријеме;
- 10 запослених на одређено вријеме (приправници).

Полну структуру запослених чине – 39 мушкараца и 47 жена.

Графикон 9. Полна структура запослених

Ради ефикаснијег извршавања законских и статутарних обавеза Општинске управе у појединим насељеним мјестима образоване су мјесне заједнице којих је укупно шест и то Центар, Лукавица, Миљевићи, Петровићи, Враца и Топлик-Тилава. Мјесне заједнице су облик непосредног учешћа грађана у локалној самоуправи, а образују се за подручја која представљају територијалну и функционалну цјелину, на којима постоји интерес становника за остваривање заједничких интереса и потреба, као и међусобне повезаности грађана.

Пружање услуга врши се на оптималан начин уз оптималне трошкове и истовремено побољшање квалитета јавних услуга у погледу њихове доступности, садржајности и квалитета. Општинска управа кроз реализацију пројеката финансираних од стране донатора настоји утицати на квалитет самих услуга. У сарадњи са Групаацијом свјетске банке спроведен је пројекат у којем је извршено спровођење регулаторне реформе на локалном нивоу у погледу смањења административних процедура и трошкова. Тренутно, Општинска управа учествује у пројекту МЕГ који има за циљ побољшање општинског система управљања развојем, те пружања услуга из еколошког и економског сектора. Пројекат ће имати за резултат боље услуге за грађане на локалном нивоу, те већу одговорност и изградњу повјерења између локалних власти, грађана и привреде. Поред МЕГ пројекта Општина је ушла у процедуру увођења ИСО 9001 стандарда у рад општинске управе ради креирања бржих и ефикаснијих услуга овог сервиса грађана. Општинска управа има организован и уређен инфо-пулт гдје грађани добијају потребна упутства код подношења својих захтјева. У 2019. години због повећаног обима посла и ради боље организације, премјештен је и уређен Матични уред општине Источно Ново Сарајево.

У погледу јачања и оспособљавања, запослени у Општинској управи учествују у обукама које организују надлежна министарства или су саставни дио пројеката које финансира међународна организација. Највећи број обука организован је за квалитетно спровођење надлежности дефинисаних законским актима.

Општинска управа путем званичне интернет странице остварује транспарентност у раду и правовремено информише грађане о свим активностима, јавним позивима и текућим дешавањима. Путем званичних страница на друштвеним мрежама осигурава се већа видљивост и лакши канали комуникације са грађанима. Поред званичног интернет канала у циљу промоције активности и информисања грађана, остварена је сарадња са свим телевизијским и радио кућама на локалном и републичком нивоу који имају своје сједиште на територији општине, као и са локалним интернет порталима. Да би грађани могли учествовати у јавним пословима и доношењу одлука, Општинска управа развила је механизме путем којих грађани и грађанке могу учествовати у процесима одлучивања приликом креирања буџета.

Општина је чланица Савеза општина и градова РС, који пружа услуге локалним самоуправама и представља значајног партнера у развоју и унапрјеђењу локалне самоуправе. Општина се може похвалити сарадњом и повезаношћу са другим општинама у окружењу. Општине побратими су: општина Чукарица, Уб и Блаце из Србије, а изузетну сарадњу реализује и са Велењем из Словеније, те Будвом из Црне Горе.

Када је ријеч о задовољству грађана пружањем услуга, Општинска управа путем анкета мјери степен задовољства.

Закључак: Ефикасности рада општинске администрације је на задовољавајућем нивоу. Како би се унаприједила и повећала ефикасности пружања услуга потребно је створити предуслове за развој модерне јавне управе. Модерна и ефикасна локална самоуправа конципирана на стандардизованим радним процесима и прописаним процедурама може одговорити захтјевима грађана и привредних субјеката. У пракси концепти оваквих јавних управа заснован је на широкој примјени ИКТ рјешења и комуникацији између органа управе, грађана и привредног сектора. Развој платформи за е-учење грађана подразумијева замјену postoјеће рачунарске опреме, системско припојивање пословних процеса и услуга које се пружају грађанима, као и оспособљавања запослених. У наредном периоду неопходно је извршити афирмацију и позицију мјесних заједница, модернизацију њихових просторија, а кроз промоцију рада мјесних заједница иницирати веће занимање грађана за активности које се проводе у њима и путем њих. Тренутна друштвена креиња као последицу имају низак ниво мотивисаности грађана за учење у вјештинама од значаја за локалну заједницу. Како би се добила квалитетнија слика о степену задовољства грађана о раду локалне самоуправе неопходно је унаприједити канале комуникације са грађанима и јачати њихово стварно учење кроз примјену најбољих пракси за њихово подстицајно дјеловање.

2.1.13 БУЏЕТ

Приходи буџета општине Источно Ново Сарајево износе 15.324.007 КМ за 2021. годину. Приходи буџета су већи за 16,46% у 2021. години у односу на 2020. годину што представља значајно повећање. У периоду 2018–2021. године приходи се крећу у износу нешто већем од 12,5 милиона КМ, с тим да има разлике по појединим годинама, а зависно од кретања највећих прихода у појединој години и због кредитног задужења у 2018. години. Највеће учешће у приходима чине порески и непорески приходи. Код непореских прихода се истичу приходи од земљишне ренте и накнаде за уређивање грађевинског земљишта. Овај однос је незнатно већи, око 2% у корист пореских прихода. Однос између укупних пореских и непореских прихода, када се узме у обзир и продаја земљишта, дуго је времена био у корист непореских прихода што са становишта стабилности општине представља значајан и кључни елемент њеног функционисања уопште. У наредном периоду очекује се промјена тог омјера у корист пореских прихода, на шта утиче смањење непореских прихода са једне стране, али са друге стране повећање износа пореских прихода. Тренутно кредитно задужење не представља превелико оптерећење за укупан општински буџет и на годишњем нивоу је у износу од 467 хиљада КМ, према отплатним ратама. Највеће општинско кредитно оптерећење је дугорочно задужење по основу хартија од вриједности у износу од 5 милиона КМ, које је рапосложиво од 2018. године на период од 15 година и истиче 2033. године.

Табела 33. Приходи за период 2018–2021. године

Буџетска средства – Приходи (у хиљ КМ)	2018.	2019.	2020.	2021.
Порески приходи (директни и индиректни)	2.821	4.311,7	5.402,21	7.402,42
Непорески приходи (рента и уређење)	3.707	4.227,62	5.131,43	6.161,07
Грантови	73	3,44	10	0
Трансфери између или унутар јединица власти	2.176	356	971	1.361
Примици за нефинансијску имовину – земљиште	2.248	1.050	1.212	326
Примици од задуживања	5.000			
Неутрошена средства из претходне године		2.692		
Остали Приходи	22,85	46,98	75,35	73,07
Укупно	16.047,55	12.687,73	12.802,96	15.324,01

Табела 34. Пројекција прихода за период 2022–2028. године

Буџетска средства – Приходи (у хиљ КМ)	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
Порески приходи (директни и индиректни)	6.090	6.190	6.300	6.450	6.590	7.020	7.200
Непорески приходи (рента и уређење)	11.006	5.500	5.500	5.500	5.300	5.200	5.400
Грантови	-	10	10	10	10	10	10
Трансфери између или унутар јединица власти	290,5	1.300	1.500	800	1.400	1.500	1.200
Примици за нефинансијску имовину – земљиште	1.814,8	1.300	500	300	300	200	200
Примици од задуживања	-	-	-	-	-	-	-
Неутрошена средства из претходне године	1.000	-	-	-	-	-	-
Остали Приходи	50	60	50	70	50	65	75
Укупно	20.251	14.360	13.860	13.130	13.650	13.995	14.085

Графикон 10. Приходи у протекле 4 године (плаво) и пројекција прихода до краја планског периода 2028. године (црвено)

Што се тиче расхода, највећи расходи иду на капитална улагања што је 39% укупних расхода, после тога иду зараде радника – 18% (општинска управа и ЦСР, СРЦ, Културни центар), а затим грантови појединцима и удружењима, односно 14%. Ово показује да буџет општине има развојни карактер у којем капитална улагања чине већину расхода, са умјереним потрошачким карактером. Такође је присутан и велики обим грантовске расподеле средстава, гдје средства иду до ширег круга који обухвата многе сфере друштвеног живота и саме поједине грађане у локалној заједници.

Табела 35. Расходи за период 2018–2021. године

Буџетска средства – Расходи (у хиљ. КМ)	2018.	2019.	2020.	2021.
Бруто плате или неко друго 411	2.362,62	2.382,54	2.531,19	2.640,60
Расходи по основу кориштења роба и услуга (трошкови за пословање)	1.614,26	1.882,26	2.117,96	1.885,43
Расходи финансирања	190,54	278,14	249,84	246,20
Субвенције	248,51	206,58	671,68	298,09
Грантови удружењима	1.131,74	1.214,326	1.106,49	1.216,59
Грантови појединцима	705,551	816,331	1.076,01	999,27
Капитални издаци	3.300,54	5.467,69	6.803,84	5.483,95
Отплата дугова	3.013,47	239,660	264,816	269,09
Остало	788,133	815,963	635,40	863,44
Укупно	13.355,37	13.303,508	15.457,229	13.902,648

У пројекцијама буџета за период који је обухваћен стратегијом до 2028. године, дат је преглед кретања по најважнијим параметрима. За 2022. годину су планирана већа средства од непореских прихода, а након 2022. године приходи буџета би требало да се приближе на ниво 2021. године, са генерално нешто увећаним приходима у односу на ранији период. У пројекцијама је уважено планирано смањење прихода од продаје земљишта које се очекује у пројектованом периоду. Са становишта прихода са друге стране се очекују повећани порески приходи. Укупни пројектовани приходи би требало да се крећу у нивоу између 13 и 14 милиона КМ. Највећи утицај на такве пројекције би имало повећање пореских прихода које је реално очекивано, и дотације других нивоа власти.

Пројекцијама буџета је дат развојни карактер, планирана су капитална улагања у износу од 5 до 6 милиона КМ по години, што представља значајан елемент, чиме би се задржала развојна компонента буџета и задовољиле стално растуће потребе становништва наше општине с обзиром на тенденцију раста броја становништва у претходном периоду која ће се вјероватно наставити и у будућности. Планирано је и повећање кредитног задужења које би повећало годишње издвајање на ниво од 380 хиљада КМ. Остали расходи би се увећавали од 10 до 13% у односу на остварени ранији период до 2022. године.

Табела 36. Пројекција расхода за период 2022–2028. године

Буџетска средства – Расходи (у хиљ КМ)	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
Бруто плате или неко друго 411	2.775	2.800	2.800	2.850	2.850	2.900	3.000
Расходи по основу кориштења роба и услуга (трошкови за пословање)	2.163,3	2.200	2.250	2.100	2.300	2.350	2.235
Расходи финансирања	221,8	230	235	220	215	210	200
Субвенције	183,5	200	230	220	235	250	280
Грантови удружењима	1.553,9	1.100	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Грантови појединцима	916,5	950	950	950	950	950	950
Капитални издаци	11.297	5.940	5.445	4.800	5.700	5.925	6.000
Отплата дугова	289,1	290	300	350	350	370	380
Остало	851	650	650	640	50	40	40
Укупно	20.251,7	14.360	13.860	13.130	13.650	13.995	14.085

Пројекцијама буџета је дат развојни карактер, планирана су капитална улагања у износу од 5 до 6 милиона КМ по години, што представља значајан елемент. Планирано је и повећање кредитног задужења које би повећало годишње издвајање на ниво од 380 хиљада КМ. Остали расходи би се увећавали од 10 до 13% у односу на остварени ранији период до 2022. године.

Закључак: Буџет општине Источно Ново Сарајево је до сада остваривао учешће великог процента непореских прихода у односу на пореске приходе и укупне приходе општине, што представља најзначајнију карактеристику буџета општине. Ова карактеристика утиче на процес планирања и представља прави изазов у планирању буџета општине на редовном нивоу, а посебно за пројекције за наредни период. За очекивати је да у будућем периоду тај проценат буде мањи. Учешће непореских прихода у укупним приходима би требало да се смањи првенствено због очекиваног смањења непореских прихода, због смањења досадашњих извора прихода, али и очекиваног раста пореских прихода у будућности. Ово би значајно утицало на процес буџетирања и дало би стабилност у планирању, прије свега, капиталних улагања, али и функционисања општине уопште. Постоји простор за стабилност, али и за планирана улагања, општина није презадужена, а постоје могућности и корекције расхода. За очекивати је да се тренутни финансијски положај општине који је веома задовољавајући у будућности усталили и још додатно поправи.

2.2 SWOT АНАЛИЗА И СТРАТЕШКО ФОКУСИРАЊЕ

SWOT анализа представља инструмент стратегијског менаџмента који има широку примјену у изради стратегија развоја, укључујући ту стратегије развоја општине. Овај инструмент представља аналитички оквир за добијање релевантних информација Општине Источно Ново Сарајево о самој себи, о околини у којој дјелује сада а и у будућности, те служи као полазна основа за идентификовање кључних проблема и посредно за дефинисање средњорочних и дугорочних циљева.

SWOT анализа је изузетно погодна и као инструмент за синтезу резултата који се добијају из анализе тренутног стања, али основна сврха јој је утврђивање сопствених стратешких снага и слабости као унутрашњих карактеристика општине и стратешких прилика и пријетњи у околини као спољних варијабли важних за развој општине у стратешком временском обухвату.

СНАГЕ	<p>Повољна старосна структура становништва; Најатрактивнија општина Града Источно Сарајево; Повољан геополитички положај; Позитиван миграциони салдо; Отворена општина за различите људе и идеје; Универзитетски центар са доминантно техничким факултетима; Динамично окружење за предузетништво и иновације; Постојање просторно-планске документације; Квалитетна комунална инфраструктура; Развијен финансијски сектор; Сједиште и близина републичких и државних институција; Развијена мрежа васпитних и образовних установа; Развијене установе културе (Културни центар, Матична библиотека, позориште); Унапрјеђена спортска инфраструктура; Гасна инфраструктура; Извориште питке воде; Урбано зелено планирање; Квалитет живота: смјештена у близини највећег урбаног подручја у земљи, окружена олимпијским планинама; Савремена и ефикасна локална администрација;</p>
СЛАБОСТИ	<p>Површина општине и недостатак природних ресурса; Неизграђеност и неуезаност водоводне и канализационе мреже у рубним насељима општине; Депопулација руралних крајева; Ефекти лоше проведене приватизације; Застарјели систем топлификације; Ниска макроекономска активност; Лоша организација јавног пријевоза; Социјална искљученост појединаца и маргинализованих група; Недовољни капацитети апсорпције из страних фондова и програма; Недостатак самоорганизованости и иницијатива младих; Недовољни капацитети за реализацију васпитно-образовног процеса Архитектонске баријере и физички приступ институцијама на локалном нивоу;</p>

<p>ПРИЛИКЕ</p>	<p>Општина Источно Ново Сарајево је сједиште градских и републичких институција; Близина центара моћи политичког одлучивања; Развој станоградње; Развој инфраструктура засноване на SMART технологијама; Стратешка подршка развоју предузетништва; Развој угоститељства и других услужних дјелатности; Развој туризма; Развој интелектуалног, спортског и културног капитала; Јачање општинских капацитета и проактивно управљање развојем; Примјена информационо-технолошких рјешења у раду Општинске управе; Развој концепта паметног града; Синергија различитих друштвених и социоекономских фактора; Укључивање дијаспоре у економски и друштвени развој општине; Пристап европским фондовима и донаторима у БиХ; Остваривање међуопштинске и међународне сарадње; Развој партнерстава са установама, институцијама, организацијама у циљу унапрјеђења услуга из области здравствене и социјалне заштите; Успостављање сарадње са организацијама цивилног друштва; Активнија улога Мјесних заједница;</p>
<p>ПРИЈЕТЊЕ</p>	<p>Глобална економска криза; Неадекватан систем управљања отпадом и низак степен рециклаже отпада; Висока цијена животних трошкова; Лоша структура буџетских прихода; Негативан природни прираштај; Оптерећеност саобраћајне инфраструктуре; Одлазак младих и образованих особа у иностранство; Недовољне надлежности општине у рјешавању проблема; Политичке тензије у региону које могу да утичу на економски и друштвени развој општине; Загађеност изворишта и водозаштитног појаса; Негативни утицаји индивидуалних ложишта на квалитет ваздуха и неадекватан третман гасова из постојећих котловница; Низак ниво свијести грађана о заштити животне средине; Глобалне климатске промјене; Утицај околних општина и високе цијене живота.</p>

2.2.1 СТРАТЕШКИ ФОКУСИ

Из прегледа SWOT анализе базиране на социо-економској анализи, те закључака и препорука евалуације стратегије развоја општине, уочава се актуелност утврђених фокуса. У односу на претходни период стратешки фокус је базиран на даљи динамичан развој општине са великим приливом становништва и изазовима који произилазе из наведеног.

Стратешки фокус бр. 1: Искористити географски положај и демографски потенцијал, те их ставити у функцију развоја производног сектора, туризма и МСП.

Узимајући у обзир стање и кретање у привредном сектору, те ресурсе којима општина располаже, трговински и грађевински сектор ће и даље бити основа развоја нарочито у смислу квалитетног и стратешког усмјеравања остварених прихода. Међутим, одређени показатељи спољнотрговинске размјене (покривеност увоза извозом) знатно су неповољнији, у односу на ниво Републике Српске. У наредном периоду потребно је радити на подизању конкурентности МСП која су извозно оријентисана. Пратећи трендове развоја намеће се потреба усмјеравања локалне привреде ка другим растућим привредним гранама и даљњем развоју путем кластера и кроз увођење иновација. Како би се одржао тренд раста предузетничких радњи, потребно је наставити развој предузетништва кроз подстицаје, са акцентом на развој женског предузетништва. Повољан географски и инфраструктурни положај општине Источно Ново Сарајево је компаративна предност и добра основа за привлачење инвестиција а самим тим и за привредни развој. Обезбјеђивањем инвестиција посебно у сектору малих и средњих предузећа и обрта, те грађевинском, дошло би се до диверзификације локалне привреде и развоја предузетништва. Потребно је осмислити и мјере подршке МСП у овом сектору како би предузећа била конкурентнија на тржишту рада и на тај начин се утицало на побољшање услова рада, односно висине плата, повећање боја запослених а самим тим и стандарда живота. Сталне и дневне миграције доносе нове економске и друге вриједности у општину а позитивна демографска кретања ће у будућности имати пресудан утицај на развој и кретање општине.

Стратешки фокус бр. 2: Искористити образовања, у складу са надлежностима, за позиционирање општине као образовног центра.

Квалитетно образовање је ресурс за развој привреде, појединца и друштва у цјелини. Овај стратешки правац фокусиран је на развој и унапрјеђење капацитета свих стубова образовања на територији општине и то: предшколског, основног, средњег и високог. Као што је наведено у описном дијелу, Општина има позитиван миграциони салдо, а посебно велики број младих се одлучује да започне живот у Источном Новом Сарајеву. Самим тим то представља велики изазов али и потенцијал у области предшколског, основног и средњег образовања. Сједиште Универзитета у Источном Сарајеву, који броји више од 8.000 студената, налази се на подручју општине Источно Ново Сарајево као и 4 факултета. Имајући у виду да уједињени напори производе више ефеката, потребно је посебну пажњу посветити различитим облицима партнерства и сарадње између образовних институција, привредног сектора и Општинске управе.

Све су то разлози који треба да ставе у фокус образовање и укључе га у интегрални развој општине.

Стратешки фокус бр. 3: Планирати изградњу нове инфраструктуре која ће бити у сврху друштвеног развоја и хуманог лица општине.

Квалитет живота грађана треба побољшати кроз унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре, здравствене заштите, услуга јавне управе, затим кроз изградњу друштвене инфраструктуре, спорта и културе. У наредном периоду нарочито је потребно обратити пажњу на посљедице климатских промјена на локалном нивоу (локалне бујичне поплаве и несташица воде). Потребне су такве мјере и активности, укључујући капиталне инфраструктурне инвестиције, које ће општину Источно Ново Сарајево и даље чинити најпожељнијом општином за живот у овом дијелу Републике Српске за различите, а посебно маргинализоване, категорије становништва.

2.3 ВИЗИЈА РАЗВОЈА

ОПШТИНА ИСТОЧНО НОВО САРАЈЕВО 2028. ГОДИНЕ:

НАЈПОЖЕЉНИЈА ОПШТИНА ЗА ЖИВОТ ИЗГРАЂЕНА КРОЗ ДИНАМИЧАН РАЗВОЈ И СИНЕРГИЈУ СВИХ СОЦИО-ЕКОНОМСКИХ ПОЛИТИКА КОЈЕ ОМОГУЂАВАЈУ СВАКОМ ГРАЂАНИНУ МОГУЋНОСТ НАПРЕТКА.

Визија општине Источно Ново Сарајево је усмјерена на будући развој и базирана је на одређеном циљу да се привреда развија на иновацијама и принципима паметног развоја. Општина Источно Ново Сарајево свој развој базира на планском и одрживом коришћењу простора и ресурса. Одлучна је да кроз све аспекте свог дјеловања свим својим грађанима и привредним субјектима обезбиди континуирано побољшање услова живота и рада. Транспарентним, ефикасним и одговорним радом, Општинска управа тежи ка повећању степена јавног повјерења а новим пројектима креирању препознатљивог идентитета друштвене заједнице у којој је пожељно и сигурно живјети и радити.

2.3.1 СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ СА ИНДИКАТОРИМА

Стратегијом развоја општине Источно Ново Сарајево дефинисана су четири стратешка циља који треба да допринесу остваривању визије. Стратешки циљеви извиру из кључних проблема и изазова, идентификованих током израде анализе, с једне стране, и постављене визије развоја, с друге стране. Сваки стратешки циљ дефинише оно најважније што желимо да постигнемо до краја развојног циклуса обухваћеног стратегијом а то је 2028. година. Дефинисани циљеви су конкретни, међусобно усаглашени, мјерљиви, релевантни за развој општине и оствариви у односу на могућности и ресурсе.

У другом нивоу разраде, врши се разрада сваког стратешког циља у виду више приоритета. Приоритети представљају операционализацију стратешких циљева, мјерљиве и временски одређене циљеве које треба достићи на сваком од стратешких праваца. Добро дефинисани приоритети послуже могу послужити и за мјерење напретка у остваривању стратегије.

У трећем кораку, разрађују се специфичне мјере подршке, активности и стратешки пројекти које треба предузети како би се остварили приоритети и, кроз њих, стратешки циљеви. Осим везе са циљевима, за стратешке пројекте, даје се процјена трошкова и потенцијални извори финансирања, означавају се носиоци реализације и корисници, те даје временска оријентација у погледу трајања и периода реализације. Уз неке типичне мјере подршке и пројекте који се примјењују у одговарајућим ситуацијама локалног економског и друштвеног развоја, важно је да стратешки документ укључи мјере подршке и пројекте препознате и кандидоване од стране локалних актера.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1. ОПШТИНА СА КОНКУРЕНТНОМ ПРИВРЕДОМ ЗАСНОВАНА НА ДЕМОГРАФСКИМ РЕСУРСИМА И ГЕОГРАФСКОМ ПОЛОЖАЈУ СА ПОДСТИЦАЈНИМ АМБИЈЕНТОМ ЗА ПОСЛОВАЊЕ.

Општина има оптималан географски положај и потребне предуслове за покретање и изградњу снажне привреде и предузетништва. Геостратешки положај општине даје јој значајну предност у односу на друге општине у саставу града. Добра саобраћајна повезаност и близина главних центара политичког одлучивања утицали су на то да општина постане центар пословних и друштвених садржаја Источног Сарајева. Близина главног града БиХ, аутопут и аеродром чине подручје општине привлачним за инвестиције у различитим областима. Општина није богата природним ресурсима, штавише, једна је од

најмањих по територији општина у РС и мора да користи све расположиве могућности како би се развијала. У ту сврху врло је важно реално и свеобухватно планирати привредни развој путем подстицаја и привлачења инвестиција. Зато је неопходно унаприједити политику управљања општинским грађевинским и пољопривредним земљиштем; израду планске документације за потребе грађења и проширења пословних зона и објеката, те рјешавање правно-имовинских односа на локацијама за инвестирање и њихово инфраструктурно уређење, те мислити и на друге просторне чиниоце. Општина је у протеклом периоду израсла у препознатљиву средину за станоградњу, те је по свим показатељима степена развијености станоградње међу највећим у Републици Српској. Самим тим, овај сегмент привредне дјелатности треба, ако је то могуће, унаприједити и даље јачати. Иако фактор прилива становништва изискује по природи ствари и неопходне инфраструктурне пројекте и издатке из буџета, одличан демографски потенцијал приливом младих људи у општину представља изузетан ресурс у даљем привредном развоју општине. У посљедње вријеме долази до великог раста услужног сектора као и предузећа која раде у информатичкој дјелатности. Такође, неопходна је квалитетна стручна радна снага и боља политика у смислу утицаја на образовање и формирање квалитетније радне снаге. Јачање пољопривреде и развој руралног туризма ће директно допринијети побољшању услова за останак становништва на селу, што је неопходно за равномјеран развој општине. Потенцијале за развој руралног туризма, нарочито за проширење садржаја комплекса Тврди-мићи, треба искористити за развој капацитета за одмор и рекреацију. Тежиште треба да буде усмјерено на инфраструктурно опремање и проширење постојећих простора, те културних и спортских садржаја. Низ мјера које Општина планира за креирање пословног амбијента, утицаће у коначници да до краја планског периода Стратегије имамо развијену и конкурентну привреду. На крају треба истаћи да све брже долази до промјене у традиционалном поимању привредног развоја, те да је неопходно да се традиционални образовни профили прилагоде новим технологијама и захтјевима тржишта, а то је једино могуће уз образовање које је наведено као Стратешки циљ 2.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2. ОБРАЗОВНИ ЦЕНТАР РЕГИЈЕ СА ПРЕСТИЖНИМ ФАКУЛТЕТСКИМ УСТАНОВАМА, СРЕДЊИМ СТРУЧНИМ ШКОЛАМА И САВРЕМЕНО ОПРЕМЉЕНИМ ОСНОВНИМ И ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА.

Анализирајући кроз SWOT анализу све предности и слабости општине, дошло се до закључка да треба да се пред Општинску управу постави врло оптимистичан циљ, а то је да једна мала општина постане образовни центар Источног Сарајева, али и читаве регије. Увидјевши ниво улагања која се односе на образовање и образовне институције уопште, није се било тешко определијелити да у фокусу развоја општине буде образовање. образовање би могло бити и у приоритетном фокусу развоја Града Источног Сарајева, а по надлежности је на нивоу Републике, али то не спречава Општину Источно Ново Сарајево да образовање у оквиру својих надлежности и могућности постави као један од приоритета развоја. У прилог овој тврдњи јесу планови које општина спроводи и планира да унаприједи у наредном периоду, а они се односе на проширење постојећих и изградњу нових капацитета свих сегмената образовања. Градњом нове предшколске установе, затим новог објекта за основно образовање, те упоредо улагањем у инфраструктуру постојећег објекта средње стручне школе и основне музичке школе, заокружен је циклус по вертикали у улагање и оснаживање примарног и секундарног образовања до фазе високог образовања. Како је сједиште Универзитета у Источном Сарајеву (УИС) у Источном Новом Сарајеву, управа УИС је изабрала нашу општину да гради и нови објекат Ректората, те нови објекат Музичке академије, чиме је дугорочно изабрала нашу општину као своју базу даљег развоја. Самим тим Општинска управа има жељу, али и обавезу, да унаприједи сарадњу са УИС. Поред наведеног објекта Ректората, у плану је изградња сав-

ременог студентског дома чиме ће бити употпуњена и пратећа инфраструктура која се тиче квалитета студентског стандарда. Савремено образовање подразумијева и низ мјера које се тичу инклузивног образовања, па је једним од стратешких циљева покривен тај сегмент који се односи на подршку рањивим категоријама. Поред наведеног оно што Општину издваја од других јесте усклађеност образовних профила, од средње школе до факултетских установа, а то се посебно односи на техничке школе и образовање (средња електротехничка са смјеровима информатике, те Електротехнички факултет са неколико смјерова) али и основна, средња музичка школа, те Музичка академија.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3. ОПШТИНА СА САВРЕМЕНОМ ИНФРАСТРУКТУРОМ, ЕКОЛОШКИ ОДРЖИВИМ И МОДЕРНИМ УПРАВЉАЊЕМ

Велики прилив становништва и динамичан развој, у протеклом периоду поставља пред Општину тежак циљ да обезбиједи пратећу комуналну услугу и пратећу инфраструктуру. Примарни циљ у заштити животне средине општине Источно Ново Сарајево је да сачува своје природне ресурсе, а то се превасходно односи на воду која је и најзначајнији природни ресурс којим располаже општина. У ту сврху неопходно је заједничким дјеловањем свих радити на рјешавању питања очувања биодиверзитета, санацији дивљих депонија и смањењу загађења комуналним и другим отпадом. Самим тим врло је захтјевно, за средину која се ужурбано развија и шири, пронаћи баланс у одрживом развоју гдје су супротстављене стране – инфраструктурни развој и притисак на животну средину са једне стране, те неопходност очувања шуме, воде и ваздуха са друге. С тим у вези је планиран и низ припадајућих мјера које имају за циљ да се базирано на SMART технологијама ефикасно и одрживо управља ресурсима како би се несметано убрзао свеукупан развој општине. Један од приоритета јесте модернизација рада јавних комуналних предузећа путем дигитализације, пројекти који имају за циљ повећање степена енергетске ефикасности, затим коришћење савремених софтверских рјешења за управљање оријентисано ка резултатима и „online“ сервиса за провјеру и плаћање рачуна; електронска пријава комуналних проблема, даљинско управљање извориштима и водоводном мрежом; прилагођавање инфраструктуре за особе са инвалидитетом, мониторинг аерозагађења, аутоматизација даљинског гријања, те реконструкција постојеће застарјеле топлане итд. Кључна нит која треба да прожима све наведено је одрживост у динамичном развоју како се не би занемарили основни животни принципи.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4. РАЗВИЈЕНА ДРУШТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА

Један од стубова развоја општине Источно Ново Сарајево јесте демографија, односно позитивна демографска структура, како у природном тако и економском кретању становништва. Будући да је у питању подручје сталног прилива становништва потребне су такве мјере, укључујући капиталне инфраструктурне инвестиције, које ће општину Источно Ново Сарајево и даље чинити атрактивном општином за живот и рад. Општина располаже великим потенцијалом за развој културе, тако да је у ту сврху планирано даље инфраструктурно унапјеђење, увођење нових културних садржаја и остваривање економске користи. Просторе који су на располагању треба даље унапјеђивати, у складу са стратешким развојем туризма, образовања, здравства, културе и спорта. Спорт ће се систематски подстицати на свим нивоима – кроз изградњу инфраструктуре, развој спортова и спортских клубова који су препознати као стратешка предност општине. Посебно ће се посветити пажња маргинализованим групама кроз израду локалних секторских стратегија, те унапјеђењу постојећих партнерстава како би се оснажио и подигао на виши ниво капацитет цивилног друштва.

Табела 37. Индикатори (утицаја) реализације стратешких циљева

<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1</p> <p>Општина са конкурентном привредом заснована на демографским ресурсима и географском положају са подстицајним амбијентом за пословање.</p>	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност	Циљна вриједност (2028)
	Просјечна нето плата, (KM)	1050 ²⁵	1300
	Број становника	11 990	14.000
	Број запослених	4729 ²⁶	5500
	Број привредних друштва	590	700
<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2</p> <p>Образовни центар Републике Српске, са престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.</p>	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2019)	Циљна вриједност (2028)
	Број ученика основне школе	1100	1350
	Укупан број дјеце обухваћен предшколским образовањем	265	350
	Број објеката студентског смјештаја	1	2
<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3</p> <p>Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем</p>	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2028)
	Повећање постојећих капацитета водоснабдијевања (%)	0	25
	Дужина уређеног ријечног корита, m	300	3300
	Становништво прикључено на канализациони систем (%)	60	85
<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4</p> <p>Развијена друштвена инфраструктура</p>	Индикатор (утицаја)	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2028)
	Број објеката културе	1	2
	Број изграђених и уређених паркова	3	5
	Број изграђених објеката за водене спортове	0	1

²⁵ 2020. година²⁶ 2020. година

3 ПРИОРИТЕТИ И МЈЕРЕ СА ИНДИКАТОРИМА

Приоритети представљају кључна поља и смјерове дјеловања за остварење визије и стратешких циљева и као такви имају највећи утицај на развој, односно остварење стратешких индикатора. Дефинисани приоритети су груписани под релевантним стратешким циљевима.

Табела 38. Стратешки циљеви са приоритетима

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ	ПРИОРИТЕТИ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Општина са конкурентном привредом заснована на демографским ресурсима и географском положају са подстицајним амбијентом за пословање.	1.1: Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења 1.2.: Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Образовни центар регије, са престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.	2.1: Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре 2.2.: Побољшање услова за развој васпитања и образовања
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем	3.1: Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: Развијена друштвена инфраструктура	4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета 4.2. Општина са хуманим лицем

Табела 39. Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 1.1: Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења	Укупан остварени приход од привредних субјеката (мил КМ)	160	190
	Остварене инвестиције и нова стална средства према карактеру изградње и техничкој структури (КМ)	18.551.000	22.000.000
	Број ноћења	2508	6000
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.1.1 Развој општине као атрактивног инвестиционог подручја и поузданог пословног партнера			
1.1.2 Изградња туристичке инфраструктуре и јачање туристичке понуде			
Приоритет 1.2.: Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја	Број пољопривредних произвођача (газдинства и компаније)	87	100
	Број пољопривредних задруга	2	4
	Укупан приход од пољопривредне дјелатности, КМ	1.900.000	3.000.000
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			

1.2.1 Стручна и финансијска подршка пољопривредној производњи;
1.2.2 Изградња инфраструктуре на руралном подручју општине;

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 Приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2022)	Циљна вријед- ност (2028)
Приоритет 2.1: Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре	Број школских установа основног образовања	2	3
	Број предшколских установа	3	4
	Смјештајни капацитет за студенте (кревети)	300	450
ПРИПАДАЈУЋА МЈЕРА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.1.1 Јачање капацитета установа образовања на подручју општине;			
Приоритет 2.2.: Побољшање услова за развој васпитања и образовања	Буџетска издвајања за стипендирање свих циклуса студија (% буџета)	0,1	0,2
	Средства за суфинансирање боравка дјеце у предшколским установама	60.000	100.000
	Број ученика који реализују практичну наставу код послодавца.	3% ученика реализује практичну наставу код послодавца	20% ученика реализује практичну наставу код послодавца
ПРИПАДАЈУЋА МЈЕРА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.2.1 Повећање нивоа буџетских улагања у образовање;			

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 3.1: Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре	Дужина нове и обновљене водоводне мреже (км)	(94) 0	12
	Дужина нове канализационе мреже (км)	(35) 0	(42) 7
	Укупна дужина асфалтираних локалних путева, (км)	82	90
	Укупна површина на централном систему гријања (m ²)	56.344	70.000
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.1.1. Реконструкција и изградња водоводне, канализационе и топловодне инфраструктуре			
3.1.2. Изградња и опремање саобраћајне инфраструктуре			
3.1.3. Изградња остале комуналне инфраструктуре			

Приоритет 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина	Број нових возила у функцији одржавања путева и одвоза смећа	0	2
	Број засађених стабала у парковским и урбаним површинама	1100	2000
	Удио отпада који се рециклира (%)	0	30
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.2.1. Унапрјеђење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју			
3.2.2. Зелена Општина			
3.2.3. Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе			

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета	Број посјетилаца културних догађаја у установама културе (процјена)	8.000	20.000
	Средства из буџета Општине за спортске колективе	350.000	450.000
	Број новоформираних спортских клубова	0 (19)	3 (22)
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
4.1.1. Изградња спортске и рекреативне инфраструктуре			
4.1.2. Подршка развоју спорта			
4.1.3. Јачање капацитета институција и установа од значаја за културу и историјско наслеђе			
Приоритет 4.2. Општина са хуманим лицем	Број корисника социјалне заштите	1118	1000
	Средства издвојена за пронаталитетну политику, КМ	60.000	130.000
	Број израђених акционих планова који се тичу маргинализованих група	0	3
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
4.2.1. Јачање примарне здравствене заштите			
4.2.2. Унапрјеђење капацитета социјалне заштите			
4.2.3. Изградња друштвене заједнице и повјерења			

4 КЉУЧНИ СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ

Радна група за израду Стратегије развоја општине за период 2022–2028. године је идентификовала кључне стратешке пројекте. Ови стратешки пројекти представљају интервенције од највећег значаја за општину и имају вишеструки ефекат на развој општине Источно Ново Сарајево.

На бази утврђених приоритета дјеловања, кључни пројекту су:

Стратешки пројекат: 1.1.2.1. ИЗГРАДЊА ИНФРАСТРУКТУРЕ РЕКРЕАЦИОНЕ ЗОНЕ „ТВРДИМИЋИ“ је пројекат од значаја за општину као и за туристичку регију. Реализацијом овог пројекта створиће се услови за привлачење већег броја иностраних и домаћих туриста кроз организоване групне посјете, али и индивидуалне посјете, што доприноси развоју ланаца вриједности у области туризма.

Реализација овог пројекта и изградња туристичке инфраструктуре довешће до повећаног броја посјета за више од 50% у односу на 2020. годину, што ће директно допринијети развоју туризма на подручју општине и цијеле туристичке регије.

Укупна вриједност 3.000.000 КМ, средства су највећим дијелом планирана из буџета Општине – 80%, те око 600.000 КМ учешћа осталих донатора.

Стратешки пројекат: 2.1.1.1. ИЗГРАДЊА И ОПРЕМАЊЕ НОВЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У РП ЦЕНТАР 3; је пројекат од значаја не само за општину Источно Ново Сарајево већ и за Град Источно Сарајево. Ова школа је практично једина нова основна школа која се гради и оснива у протеклих 10 година на регији. Капацитет нове школе је 650 ученика уз могућност доградње и повећања капацитета. Отпочињање са градњом школе је планирано током 2022. године.

Укупна вриједност: 4.500.000 КМ, средства за градњу школе су планирана из буџета Владе РС највећим дијелом, те мањим дијелом из буџета Општине.

Стратешки пројекат: 2.1.1.2. ИЗГРАДЊА И ОПРЕМАЊЕ НОВЕ ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ У ЦЕНТРУ 3;

Као општина сталног и динамичног развоја те великог прилива младог становништва, неопходно је градити образовне објекте у складу са потребама становништва. Иако је нови вртић изграђен 2017. године (капацитета 150 дјеце) он је за врло кратко вријеме постао недовољан за све заинтересоване. Капацитет новог вртића предвиђен је за 150 малишана а почетак градње је планиран у 2022. години. Изградњом нове предшколске установе биће створени услови да више од 350 малишана са подручја Општине буде обухваћено предшколским васпитањем.

Укупна вриједност: 1.200.000 КМ, средства за градњу школе у висини од 40% предвиђене вриједности су планирана из буџета Општине а остатак од 60% из буџета Града Источно Сарајево и осталих донатора.

Стратешки пројекат: 2.1.1.3. ИЗГРАДЊА ЗГРАДЕ РЕКТОРАТА УИС И МУЗИЧКЕ АКАДЕМИЈЕ; изградња новог објекта Ректората Универзитета у Источном Сарајеву те Музичке академије на подручју општине Источно Ново Сарајево, сврставају Општину у ред привилегованих у Републици Српској, раме уз раме са Бањом Луком гдје је сједиште другог јавног Универзитета. Посебно треба нагласити да ће изградњом овог објекта бити заокружен образовни комплекс заједно са Студентским домом.

Укупна вриједност: 8.000.000 КМ, средства за изградњу је обезбиједила Влада РС, а реализацију спорводи УИС.

Стратешки пројекат: 2.1.1.4. ИЗГРАДЊА И ОПРЕМАЊЕ ОБЈЕКТА СТУДЕНТСКОГ ДОМА У УЛИЦИ СТЕФАНА НЕМАЊЕ; Изградња новог студентског дома кроз реконструкцију постојећег објекта на локалитету бивше касарна „Сељо“ (објекат 57) створиће се услови за смјештај 220 студената. Овим пројектом обезбиједиће се недостајући смјештај за студенте што ће умногоме утицати на јачање студентског стандарда и учења.

Укупна вриједност: 7.500.000 КМ, средства обезбјеђују Влада РС, Град Источно Сарајево, те мањим дијелом буџет Општине.

Стратешки пројекат: 2.1.1.5. РЕКОНСТРУКЦИЈА ПОСТОЈЕЋИХ ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА;

Како би се остварио задати стратешки циљ у наредном периоду, а то је „Образовни центар регије“, неопходно је у и постојеће образовне институције уложити средства како би се иста осавременила и реконструисала. Средства из пројекта намијењена су прије свега за обнову објекта Средње школе „28.јуни“, те неопходне радове на адаптацији Основне музичке школе и ОШ „Св.Сава“.

Укупна вриједност: Процјена је да ће се уложити најмање 600.000 КМ у наредних 7 година. Највећи дио је планиран из буџета Општине 80%, а преосталих 20% из осталих извора и донација.

Стратешки пројекат: 3.1.1.1. РЕКОНСТРУКЦИЈА И ПРОШИРЕЊЕ ФИЛТЕРСКОГ ПОСТРОЈЕЊА ТИЛАВА представља најзначајнији пројекат који се тиче водоснабдијевања не само Општине Источно Ново Сарајево већ и општине Источна Илиџа, који је неопходно реализовати што прије. Објекат је старости веће од 50 година и неопходна је комплетна реконструкција постројења као и проширење постојећих капацитета како би се обезбиједиле довољне количине питке воде и за наредних 30-ак година. Као стратешки пројекат из водоснабдијевања препознат је и на републичком нивоу те је кандидован за кредитна средства од стране Свјетске банке.

Укупна вриједност: Процијењена вриједност је 4.400.000 КМ.

Стратешки пројекат: 3.1.1.2. ИЗГРАДЊА КАНАЛИЗАЦИОНЕ МРЕЖЕ НА РУРАЛНОМ ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ;

Као један од најзахтјевнијих пројеката на подручју општине који се тиче инфраструктуре је изградња канализационе мреже у насељима Тилава, Иванићи и падинским дијеловима Требевића. Овим пројектом би се ријешило питање одводње на разуђеном подручју општине кроз полагање примарних и секундарних водова, а завршетком овог пројекта би се заштитило и главно извориште питке воде – Тилава.

Укупна вриједност: процијењена вриједност је 2.000.000 КМ – 90% средстава је планирано из буџета Општине, те 10% из осталих извора.

Стратешки пројекат: 3.1.1.3. РЕКОНСТРУКЦИЈА КОТЛОВНИЦЕ

Постојећи објекат котловнице са котловима је саграђен крајем <70-их година. Поред застарјеле технологије, замјену и реконструкцију котлова је неопходно извршити због нивоа загађења које производе котлови због кориштења мазута као главног горива. Замјеном котлова знатно би се смањило ниво загађења јер је планиран природни гас као главни енергент. У 2022. години биће завршен пројекат а у плану је до 2024. године да пројекат реконструкције буде завршен.

Укупна вриједност: 3.300.000 КМ, пошто се ради о великим средствима 10% је предвиђено буџетом Општине а 90% из осталих извора.

Стратешки пројекат: 3.1.1.4. СМАЊЕЊЕ ГУБИТКА ВОДЕ НА ВОДОВОДНОЈ МРЕЖИ

Као један од најважнијих приоритета за даљи развој општине, али и КП „ВиК“, је осигурање довољних количина воде за све кориснике. Висок проценат губитака на водоводној мрежи неопходно је смањити системским улагањима у опрему за контролу губитака, замјеном критичних цјевовода и уградња опреме за зонско мјерење.

Укупна вриједност: Процијењена вриједност је 500.000,00 КМ. Средства би се обезбиједила путем донација и из општинског буџета.

Стратешки пројекат: 3.1.2.1. ПРОШИРЕЊЕ МАГИСТРАЛНЕ САОБРАЋАЈНИЦЕ КУЛАВРАЦА (R-446);

Ова саобраћајница представља једну од најфреквентнијих саобраћајница у Републици Српској и учестале гужве знатно утичу на квалитет саобраћаја на подручју општине. Овим пројектом је неопходно прво израдити пројектну документацију која ће дати одговор на који начин проширити капацитет постојеће саобраћајнице. Пошто се ради о саобраћајници која једним дијелом обухвата и општину Источна Илиџа неопходно је заједнички планирати проширење ове саобраћајнице у дијелу гдје граниче двије општине.

Укупна вриједност: Процијењена вриједност за пројектовање је 100.000 КМ док се у овом тренутку не може предвидјети цијена изградње због комплексности, те имовинско-правних односа на траси.

Стратешки пројекат: 3.1.2.2. РЕХАБИЛИТАЦИЈА И ИЗГРАДЊА ЛОКАЛНИХ ПУТЕВА

Да би се обезбиједио равномјеран развој како урбаног подручја тако и руралног, неопходно је ојачати и реконструисати постојећу мрежу локалних путева који су основа сваког развоја.

Укупна вриједност: Тренутна издвајања за ову намјену су око 160.000 КМ док је у плану да се у наредних 7 година уложи више од 1.700.000 КМ. Средства би се обезбиједила из општинског буџета.

Стратешки пројекат: 3.1.3.1. ИЗРАДА ПРОЈЕКТНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ИЗГРАДЊА РЕГУЛИСАНОГ КОРИТА РИЈЕКЕ ТИЛАВА.

У сврху остварења циља изградње и јачање инфраструктуре и равномјерног развоја предвиђено је регулисање корита ријеке Тилава како би се урбанизовало подручје Топлик-Тилава те спријечиле бујичне поплаве.

Укупна вриједност: 4.000.000 КМ, пројекат је тренутно у фази израде те ће се тачна вриједност знати након израде истог. Средства обезбјеђује ЈУ „Воде Српске“ и мањи дио отпада на буџет Општине.

Стратешки пројекат: 3.1.3.2. ПРОШИРЕЊЕ ПОСТОЈЕЋЕ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ МРЕЖЕ

Убрзани развој и брзо ширење насеља представљају велики изазов у погледу изградње одговарајуће пратеће комуналне и друге инфраструктуре. У ту сврху неопходно је осигурати довољне количине енергената а најзначајнија у првом реду је електрична енергија. Радови на проширењу обухватају читав низ активности и мањих пројеката, од изградње трафостаница, полагање нове високонапонске али и нисконапонске мреже како у централним дијеловима општине тако и у рубним.

Укупна вриједност: Према садашњим предрачунским вриједностима биће уложено више од 1.000.000 КМ у наредне 2 године. Средства би требало обезбиједити надлежно предузеће за дистрибуцију електричне енергије у пуном износу.

Стратешки пројекат: 3.2.1.1. ЈАЧАЊЕ КАПАЦИТЕТА КП „РАД“ КРОЗ ПРЕСТРУКТУРИРАЊЕ И НАБАВКУ ОПРЕМЕ;

Горући проблем КП „Рад“ јесу наслеђени дугови према пореској управи, те прелазак градске депоније у надлежност другог предузећа. Овим су се створили тешки услови за рад предузећа које и поред наведених проблема успијева да послује. Како би се ишло у корак са временом, те ојачало предузеће и одговорило на различите потребе становништва које живи на овом подручју, неопходно је што хитније уложити значајна средства у реструктурирање и набавку основне опреме и возила за рад. Средства се планирају путем кредита и буџета општине.

Укупна вриједност: 1.300.000 КМ за период 2022–2024. године и то 50% средстава из буџета Општине а 50% путем кредита и других донатора.

Стратешки пројекат: 3.2.2.1. ИЗГРАДЊА РЕКРЕАЦИОНИХ И ПАРКОВСКИХ ЗОНА;

У циљу остварења приоритета „Еколошки одржива и модерна општина“ планирана су значајна средства за планирање и изградњу нових парковских површина али и за одржавање постојећих. Посебно треба издвојити парковске површине које ће бити уређене у „Чичи“, те „Генерациски парк“ испред зграде ЕТФ-а, а мора се нагласити и садња алејног дрвећа на осталим површинама.

Укупна вриједност: према процјенама тај износ је око 1.000.000 КМ и биће обезбијеђен кроз буџет Општине.

Стратешки пројекат: 3.2.3.1. ИЗРАДА И УСВАЈАЊЕ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ, ТЕ ОСТАЛИХ ДОКУМЕНАТА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА

Иако је урбани дио Општине покривен регулационим плановима неопходно је приступити у наредним годинама изради новог Урбанистичког плана општине. Овим би се даље и боље профилисала и издефинисала организација простора у насељима а све у циљу остварења квалитетнијих услова живота и допуне постојећих и стварања нових урбаних вриједности. Средства за ове пројекте су планирана из буџета општине у 100% износу.

Стратешки пројекат: 3.2.3.2. ЕЛЕКТРОНСКА УПРАВА И ПРИМЈЕНА ИСО СТАНДАРДА У ПОСЛОВАЊУ.

Увођењем система електронске управе грађанима и инвеститорима ће се обезбиједити брже и квалитетније добијање рјешења, дозвола, увјерења и других докумената из области локалне самоуправе. Израдом пројеката ове мјере убрзаће се урбани развој општине и пружаће квалитетнијих услуга јавне управе, као предуслов привлачења инвеститора.

Укупна вриједност: 100.000 КМ и план је да се сва средства издвоје из буџета Општине.

Стратешки пројекат: 3.1.3.3. САНАЦИЈА, РЕКОНСТРУКЦИЈА И МОДЕРНИЗАЦИЈА ЈАВНЕ РАСВЈЕТЕ.

Реализацијом овог пројекта дугорочно се унапрјеђује постојеће стање јавне расвјете те се умањују финансијска средства за трошак енергената, а самим тим се смањује емисија штетних гасова у атмосферу. Међу првим активностима је замјена старих свјетиљки (око 650 ком) а потом је у плану модернизација управљања и даљинска контрола.

Укупна вриједност: 300.000 КМ, 75% из буџета Општине а 25% из донација и развојних пројеката УНДП-а.

Стратешки пројекат: 4.1.1.1. ИЗГРАДЊА БАЗЕНА

Градски базен је су становници општине препознали као један од приоритетнијих пројеката како би се заокружила и употпунила спортска инфраструктура општине. Завршетком овог пројекта објезбеђује се континуиран развој спортске дјелатности а стварају се услови да више младих општине Источно Ново Сарајево буде укључено у физичко вјежбање у спортским клубовима или организацијама које се баве рекреативним вјежбањем.

Укупна вриједност: Процијењена вриједност је 8.000.000 КМ а тачна вриједност ће се моћи дефинисати након израде главног пројекта. Средства су планирана из буџета општине, 5.000.000 КМ, те 3.000.000 КМ из осталих извора.

Стратешки пројекат: 4.1.1.2. ИЗГРАДЊА ВЈЕШТАЧКОГ ЈЕЗЕРА

Изградња овог јединственог инфраструктурног пројекта у урбаном дијелу насеља имаће позитиван ефекат на све друштвене групе и створити посебан однос спорта, туризма и привреде. Језеро ће употпунити садржај урбанизованог простора РП „Центар 3“ гдје ће поред стамбене градње биће изграђени вртић и основна школа.

Укупна вриједност: 800.000 КМ, а средства су планирана из буџета Општине у пуном износу.

Стратешки пројекат: 4.1.3.1. УРЕЂЕЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ „ПАРКА СУНЦА“ КРОЗ ИЗГРАДЊУ МЕМОРИЈАЛНОГ СПОМЕН-КОМПЛЕКСА СТРАДАЛИМ СРПСКИМ ЦИВИЛИМА САРАЈЕВА XX ВИЈЕКА;

Локацију постојећег „Парка сунца“ је неопходно уредити те проширити кроз изградњу Меморијалног спомен комплекса страдалим српским цивилима Сарајева 20. вијека. Пројектом је планирано да се заштити постојећа флора у парку, да се парк заокружи као цјелина гдје ће посебну вриједност добити изградњом студентског дома и зграде Рекотрата УИС. Отпочињање радова је планирано у 2022. години а завршетак до краја 2023. године.

Укупна вриједност: 2.000.000 КМ тренутно се ради пројектно рјешење које ће тачно прецизирати и све активности. На припреми активности ради Град Источно Сарајево. Од укупног износа 90% финансирања парка носе Влада Републике Српске и Град Источно Сарајево и 10% буџет Општине Источно Ново Сарајево.

5 ПРОВЈЕРА МЕЋУСОБНЕ УСКЛАЂЕНОСТИ СТРАТЕШКИХ ДОКУМЕНАТА

Чланом 12. Уредбе о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник РС, број: 94/21) прописује се обавеза међусобне провјере и усклађености развојних праваца и стратешких докумената истог или виших нивоа власти, као и усклађеност са документима проистеклим из међународних обавеза и процеса европских интеграција. Процес израде Стратегије развоја Општине Источно Ново Сарајево у свим фазама је усмјераван и фокусиран на усклађеност са другим релевантним стратешким документима, прије свега са:

- Стратешким планом развоја Града Источно Сарајево за период 2016–2020. године,
- Стратегијом развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2017–2021. године;
- Стратегијом развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021–2027.
- Стратегијом транспорта Републике Српске за период 2016–2030. године,
- Стратегијом развоја Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021–2026. године,
- Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2035. године,
- Стратегијом управљања отпадом за период 2017–2026.

Поред координације и усаглашавања стратешких циљева и приоритета у односу на стратешке секторске документе виших нивоа власти, Стратегија развоја општине Источно Ново Сарајево истовремено одражава и глобално прихваћене циљеве одрживог развоја, утврђене кроз Оквир за имплементацију циљева одрживог развоја за БиХ.

- Правац СДГ – „Добра управа и управљање јавним сектором” и акцелератор 1. овог правца „Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор” је посебно наглашен у оквиру Стратешког циља 3, односно мјере 3.2.3. „Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе.“
- Усклађеност СДГ правца – „Паметни раст” се огледа посебно у оквиру стратешког циља 1. и стратешког циља 3. Стратегије развоја општине Источно Ново Сарајево. Акцелератор 1 овог правца „Јачање повољног окружења за предузетништво и иновације за производњу добара високе додатне вриједности за извоз” се веже за приоритет 1.1: Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења и приоритет 1.2.: Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја. Акцелератор 2. „Повећање инвестиција у инфраструктуру” се веже за мјере Стратегије 3.1.1. „Реконструкција и изградња водоводне, канализационе и топоводне инфраструктуре“, 3.1.2. „Изградња и опремање саобраћајне инфраструктуре“, 3.1.3. „Изградња остале комуналне инфраструктуре.“ 1.2.1. Стручна и финансијска подршка пољопривредној производњи; 1.2.2. „Изградња инфраструктуре на руралном подручју општине“; Акцелератор 3. „Унапређење приступа и квалитете образовања и обуке“ огледа се у мјерама стратешког циља 2. и мјерама 2.1.1 „Јачање капацитета установа образовања на подручју општине“, 2.1.2. „Побољшање услова за развој образовања.“ Акцелератор 4 „Зелени раст и чиста енергија“ и Акцелератор 5 „Паметно управљање природним ресурсима и околишем“ вежу се за мјере Стратегије 3.2.2. „Зелена општина“. 3.2.3. „Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе“ 3.2.1. „Унапрјеђење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју“ и 1.1.2 „Јачање туристичких капацитета.“

- СДГ правца „Друштва једнаких могућности“ сагледан је у оквиру стратешког циља 4. „Општина са хуманим лицем“ и то у два дефинисана акцелератора – Акцелератор 1. Унапрјеђење политика социјалне заштите и Акцелератор 3. Ефикасна здравствена заштита за све, док се преостали акцелератори овог правца развоја прожимају кроз остала три стратешка циља и то:
- Акцелератор 4: Побољшање инклузивности образовних система се веже за стратешки циљ 2. „Образовни центар Републике Српске, са престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама“ и мјерама дефинисаним унутар овог циља.

Стратешки документ вишег нивоа	Везани стратешки циљ, приоритет и/или мјера и стратегије развоја
ОКВИР ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЗА БИХ – (СДГ)	
<p>Развојни правац: Добра управа и управљање јавним сектором</p> <p>Акцелератор 1.1. Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем. Приоритет: 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина</p>
<p>Развојни правац: Паметан раст</p> <p>Акцелератор 2.1. Повољно окружење за предузетништво и иновације</p> <p>Акцелератор 2.2. Повећање инвестиција у инфраструктуру</p> <p>Акцелератор 2.3. Унапређење приступа и квалитете образовања и обуке</p> <p>Акцелератор 2.4. Зелени раст и чиста енергија</p> <p>Акцелератор 2.5. Паметно управљање природним ресурсима и околином</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Општина са конкурентном привредом заснована на демографским ресурсима и географском положају са подстицајним амбијентом за пословање.</p> <p>Приоритет 1.1: Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења</p> <p>Приоритет 1.2.: Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја</p> <p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Образовни центар регије, са престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.</p> <p>Приоритет 2.1: Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре</p> <p>Приоритет 2.2.: Побољшање услова за развој образовања</p> <p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем</p> <p>Приоритет 3.1: Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре</p> <p>Приоритет 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина</p>
<p>Развојни правац: Друштво једнаких могућности</p> <p>Акцелератор 3.1. Унапрјеђење политике социјалне заштите</p> <p>Акцелератор 3.2. Активација и запошљавање са фокусом на рањиве категорије</p> <p>Акцелератор 3.3. Ефективна здравствена заштита за све</p> <p>Акцелератор 3.4. Побољшање инклузивности образовних система</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: Развијена друштвена инфраструктура,</p> <p>Приоритет 4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета</p> <p>Приоритет 4.2. Општина са хуманим лицем</p> <p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Образовни центар регије, са престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.</p> <p>Приоритет 2.2.: Побољшање услова за развој образовања</p>

Стратешки документ вишег нивоа	Везани стратешки циљ, приоритет и/или мјера и стратегије развоја
<p>Стратешким планом развоја Града Источно Сарајево за период 2016–2020. године.</p> <p>Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021–2027. године.</p> <p>Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2011–2020. године.</p> <p>Програм економских реформи Републике Српске за период 2020–2022. године.</p> <p>Стратегија развоја шумарства Републике Српске 2011–2021. године.</p> <p>Стратегија подстицања страних улагања у РС 2016–2020. године.</p> <p>Стратегија запошљавања Републике Српске 2016–2020. године.</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Општина са конкурентном привредом заснована на демографским ресурсима и географском положају са подстицајним амбијентом за пословање.</p> <p>Приоритет 1.1: Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења.</p> <p>Приоритет 1.2.: Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја.</p>
<p>Стратегија развоја Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021–2030.</p> <p>Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022–2030. године</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Образовни центар регије, са престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.</p> <p>Приоритет 2.1: Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре.</p> <p>Приоритет 2.2.: Побољшање услова за развој образовања.</p>
<p>Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2017–2021. године.</p> <p>Стратегија транспорта Републике Српске за период 2016–2030. године.</p> <p>Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године.</p> <p>Стратегија управљања отпадом за период 2017–2026.</p> <p>Просторни план Републике Српске до 2025. Године.</p> <p>Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024.</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем.</p> <p>Приоритет 3.1: Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре</p> <p>Приоритет 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина</p>
<p>Стратегије развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2017 –2021. године.</p> <p>Стратегија развоја културе Републике Српске 2017–2022.</p> <p>Стратегија укључености Републике Српске 2021–2027.</p>	<p>СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: Развијена друштвена инфраструктура.</p> <p>Приоритет 4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета.</p> <p>Приоритет 4.2. Општина са хуманим лицем.</p>

6 ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

ОКВИРНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД ВАЖЕЊА СТРАТЕШКОГ ДОКУМЕНТА					
Ознака стратешког циља, приоритета и мјере	Структура финанс. (%)*	Укупно (КМ)	Буџет институције (КМ)	Остали извори	
				КМ	Назив потенцијалног извора
1. С.Ц.: ОПШТИНА СА КОНКУРЕНТНОМ ПРИВРЕДОМ ЗАСНОВАНА НА ГЕОГРАФСКОМ И СТРАТЕШКОМ ПОЛОЖАЈУ СА ПОДСТИЦАЈНИМ АМБИЈЕНТОМ ЗА ПОСЛОВАЊЕ.	8,5%	6.000.000	4.950.000	1.050.000	
П 1.1. Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења		4.300.000	3.700.000	600.000	
М 1.1.1: Развој општине као атрактивног инвестиционог подручја и поузданог пословног партнера		1.000.000	1.000.000	0	
М 1.1.2. Изградња туристичке инфраструктуре и јачање туристичке понуде		3.300.000	2.700.000	600.000	
1.1.2.1. Изградња инфраструктуре рекреационе зоне „Тврди мићи“		3.000.000	2.400.000	600.000	Приватни инвеститори
П 1.2. Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја		1.700.000	1.250.000	450.000	
М 1.2.1: Стручна и финансијска подршка пољопривредној производњи		700.000	500.000	200.000	Министарство, донаторска средства.
М 1.2.2.: Изградња инфраструктуре на руралном подручју општине		1.000.000	750.000	250.000	Министарства, донаторска средства
2. С.Ц.: ОБРАЗОВНИ ЦЕНТАР РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, СА ПРЕСТИЖНИМ ФАКУЛТЕТСКИМ УСТАНОВАМА, СРЕДЊИМ СТРУЧНИМ ШКОЛАМА И САВРЕМЕНО ОПРЕМЉЕНИМ ОСНОВНИМ И ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА.	32,7%	23.200.000	2.700.000	20.500.000	
П 2.1: Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре		21.800.000	1.300.000	20.500.000	
М 2.1.1: Јачање капацитета установа образовања на подручју општине		21.800.000	1.300.000	20.500.000	
2.1.1.1. Изградња и опремање нове основне школе у Центру 3;		4.500.000	100.000	4.400.000	Влада РС
2.1.1.2. Изградња и опремање новог вртића у Центру 3;		1.200.000	500.000	700.000	Град И. Сарајево, Предсједник РС.
2.1.1.3. Изградња зграде Ректората УИС и Музичке академије;		8.000.000	0	8.000.000	Влада РС, УИС

2.1.1.4. Изградња и опремање објекта студентског дома у Улици Стефана Немање;		7.500.000	300.000	7.200.000	Буџет Општине, Влада РС, Град И. Сарајево
2.1.1.5. Реконструкција постојећих образовних установа.		600.000	400.000	200.000	Донатори
П 2.2: Побољшање услова за развој васпитања и образовања		1.400.000	1.400.000	0	
М 2.2.1: Повећање нивоа буџетских улагања у образовање;		1.400.000	1.400.000	0	
3. С.Ц.: ОПШТИНА СА САВРЕМЕНОМ ИНФРАСТРУКТУРОМ, ЕКОЛОШКИ ОДРЖИВИМ И МОДЕРНИМ УПРАВЉАЊЕМ	34,1%	24.200.000	7.500.000	16.700.000	
П 3.1. Изградња нове и унапријеђење постојеће комуналне инфраструктуре		20.700.000	5.500.000	15.200.000	
М 3.1.1. Реконструкција и изградња водоводне, канализационе и топловодне инфраструктуре		12.900.000	3.300.000	9.600.000	
3.1.1.1. Реконструкција и проширење филтерског постројења Тилава		4.400.000	0	4.400.000	Кредит Свјетска банка
3.1.1.2. Изградња канализационе мреже на руралном подручју општине		2.000.000	1.800.000	200.000	Донатори
3.1.1.3. Реконструкција котловнице		3.300.000	300.000	3.000.000	Кредит, остали донатори
3.1.1.4. Смањење губитка воде на водоводној мрежи		500.000	200.000	300.000	Донатори
М 3.1.2. Изградња и опремање саобраћајне инфраструктуре		1.800.000	1.000.000	800.000	
3.1.2.1. Израда пројекта и проширење магистралне саобраћајнице Кула–Враца (R-446)		100.000	0	0	
3.1.2.2. Рехабилитација и изградња локалних путева		1.700.000	1.000.000	0	
М 3.1.3. Изградња остале комуналне инфраструктуре		6.000.000	1.200.000	4.800.000	
3.1.3.1. Израда пројектне документације и изградња регулисаног корита р. Тилава.		4.000.000	300.000	3.700.000	Воде РС
3.1.3.2. Проширење постојеће електроенергетске мреже		1.000.000	0	1.000.000	Електродистрибуција
3.1.3.3. Санација, реконструкција и модернизација јавне расвјете		300.000	200.000	100.000	Донатори, развојни програми УНДП
П 3.2: Еколошки одржива и модерна општина		3.500.000	2.000.000	1.500.000	
М 3.2.1: Унапријеђење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју		1.500.000	500.000	1.000.000	
3.2.1.1. Јачање капацитета КП „Рад“ кроз реструктурирање и набавку опреме		1.300.000	300.000	1.000.000	Кредити и донатори
М 3.2.2. Зелена општина		1.500.000	1.000.000	500.000	

3.2.2.1. Изградња рекреационих и парковских зона		1.000.000	1.000.000	0	
М 3.2.3. Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе		500.000	500.000	0	
3.2.3.1. Израда и усвајање Урбанистичког плана општине, те осталих докумената просторног уређења		200.000	200.000	0	
3.2.3.2. Електронска управа и примјена ИСО Стандарда у пословању.		100.000	100.000	0	
4. С.Ц.: Развијена друштвена инфраструктура	24,8 %	17.600.000	12.700.000	4.900.000	
П. 4.1: УНАПРЈЕЂЕЊЕ СПОРТСКИХ И КУЛТУРНИХ КАПАЦИТЕТА		15.500.000	10.600.000	4.900.000	
М 4.1.1. Изградња спортске и рекреативне инфраструктуре		10.000.000	7.000.000	3.000.000	
4.1.1.1. Изградња базена		8.000.000	5.000.000	3.000.000	Влада РС
4.1.1.2. Изградња вјештачког језера		800.000	800.000		
М 4.1.2. подршка развоју спорта		1.500.000	1.300.000	200.000	Спортски савези
М 4.1.3. Јачање капацитета институција и установа од значаја за културу и историјско наслеђе		4.000.000	2.300.000	1.700.000	
4.1.3.1. Уређење постојећег „Парка сунца“ кроз изградњу Меморијалног спомен-комплекса страдалим српским цивилима Сарајева XX вијека;		2.000.000	300.000	1.700.000	Влада РС, Град И. Сарајево
4.1.3.2. Изградња и формирање Народног позоришта		1.000.000	1.000.000	0	
П. 4.2: Општина са хуманим лицем		2.100.000	2.100.000	0	
М. 4.2.1. јачање примарне здравствене заштите		500.000	500.000	0	
М 4.2.2. Унапрјеђење капацитета и доступности пружања квалитетних услуга здравствене и социјалне заштите		1.000.000	1.000.000	0	
М. 4.2.3. Изградња друштвене заједнице и повјерења		600.000	600.000	0	
Укупно из стратешког документа	100%	71.000.000	27.850.000	43.150.000	
ПРЕГЛЕД ПО ИЗВОРИМА (Износи у КМ и проценти)					
Буџетска средства, КМ	Кредитна средства, КМ		Средства ЕУ, КМ		Остале донације, КМ
27.850.000	5.400.000		500.000		37.250.000
39 %	8 %		1 %		52 %

7 ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ, ПРАЋЕЊЕ, ИЗВЈЕШТАВАЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА

Основне активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и евалуацију стратегије развоја	
Активности (*)	Надлежност (ко?)
Припрема/ажурирање Календара активности које врши носилац процеса – организациони облик у органу управе задуженом за послове стратешког планирања и управљања развојем	Носилац процеса: Начелник одјељења за финансије, Начелник одјељења за привреду и друштвене дјелатности Учесници процеса: Кабинет и Колегиј начелника
Дефинисање приоритетних пројеката/ активности на основу стратешко-програмских докумената за наредни 1+2 плански циклус	Носилац процеса: Кабинет начелника Учесници у процесу: Начелници одјељења; Колегиј начелника; Остали службеници Одјељења за финансије и Одјељења за привреду и друштвене дјелатности
Израда Трогодишњег и Годишњег плана рада ЈЛС (за наредну годину)	Носилац процеса: Кабинет начелника са свим осталим Одјељењима Учесници процеса: Колегиј начелника
Укључивање кључних стратешких пројеката и активности у план Буџета (за наредну годину)	Носилац процеса: Начелник одјељења ЈЛС Учесници процеса: Начелник одјељења за финансије, Колегиј начелника
Усклађивање годишњих планова рада одјељења и Годишњег плана рада ЈЛС са усвојеним Буџетом (за наредну годину)	Носилац процеса: Начелници одјељења ОУ са Кабинетом начелника Учесници процеса: Колегиј начелника
Усвајање Годишњег плана рада ЈЛС (за наредну годину)	Носилац процеса: Начелник ЈЛС Учесници процеса: Скупштина општине
Разрада пројеката из Годишњег плана рада ЈЛС	Носилац процеса: Кабинет начелника и начелник одјељења за привреду и друштвене дјелатности Учесници процеса: Остали службеници Одјељења за привреду и друштвене дјелатности
Праћење и привлачење екстерних извора финансирања пројеката	Носилац процеса: Начелници одјељења Учесници процеса: Надлежна одјељења
Праћење спровођења Годишњег плана рада ЈЛС и остварења стратешких циљева	Носилац процеса: Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Учесници процеса:
Израда годишњих извјештаја о раду одјељења	Носилац процеса: Начелник одјељења Учесници процеса: Колегиј начелника;
Укључивање јавности/ Партнерске групе у праћење спровођења стратегије развоја	Носилац процеса: Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Учесници процеса: Партнерска група/Развојни тим
Припрема и разматрање Годишњег извјештаја о раду и развоју ЈЛС (за претходну годину)	Носилац процеса: Кабинет начелника Учесници процеса: Начелник одјељења; Колегиј начелника
Усвајање и објављивање Извјештаја о развоју (за претходну годину)	Носилац Иницијатор и власник процеса: Начелник ЈЛС Учесници процеса: Скупштина општине
Усвајање и објављивање Годишњег извјештаја о раду ЈЛС (за претходну годину)	Носилац процеса: Начелник ЈЛС Учесници процеса: Скупштина општине
Остале важне активности: Успостављање и унапређење међуопштинске сарадње Покретање процеса евалуације стратегије развоја	Носилац процеса: Кабинет начелника, Учесници процеса: Кабинет начелника, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Скупштина општине

8 ПРИЛОЗИ

8.1 САЖЕТИ ПРЕГЛЕД СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА

РЕДНИ БРОЈ И ОЗНАКА	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
1. СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ОПШТИНА СА КОНКУРЕНТНОМ ПРИВРЕДОМ ЗАСНОВАНА НА ГЕОГРАФСКОМ И СТРАТЕШКОМ ПОЛОЖАЈУ СА ПОДСТИЦАЈНИМ АМБИЈЕНТОМ ЗА ПОСЛОВАЊЕ.	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Просјечна нето плата, (KM)	1050	1300
		Број становника	11 990	14.000
		Број запослених	4729	5500
		Број привредних друштава	590	700
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		4.950.000	1.050.000	6.000.000
1.1. Приоритет	Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Укупан остварени приход од привредних субјеката (мил KM)	120	190
		Остварене инвестиције и нова стална средства према карактеру изградње и техничкој структури	18.551.000	22.000.000
		Броје ноћења	2508	6000
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		3.700.000	600.000	4.300.000
		Мјера	Развој општине као атрактивног инвестиционог подручја и поузданог пословног партнера	Индикатори мјере
Број годишњих упита од стране инвеститора	0			5
Број реализованих инвестиција	0			Најмање 10 реализованих инвестиција
Буџет (KM)	Остали извори (KM)			Укупно (KM)
1.000.000	0			1.000.000
1.1.2. Мјера	Изградња туристичке инфраструктуре и јачање туристичке понуде	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Повећање броја туриста, %	0	50
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		2.700.000	600.000	3.300.000

1.2. Приоритет	Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број пољопривредних произвођача (газдинства и компаније)	87	100
		Број пољопривредних задруга	2	4
		Укупан приход од пољопривредне дјелатности, КМ	1.900.000	2.900.000
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.250.000	450.000	1.700.000
1.2.1. Мјера	Стручна и финансијска подршка пољопривредној производњи	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Износ средстава планираних буџетом општине	80.000,00	150.000,00
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		500.000	200.000	700.000
1.2.2. Мјера	Изградња инфраструктуре на руралном подручју општине	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Анкета оцјена квалитета живота становника у руралним подручјима.	2	5
		Број реализованих пројеката	0	4
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		500.000	200.000	700.000
РЕДНИ БРОЈ И ОЗНАКА	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
2. СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ОБРАЗОВНИ ЦЕНТАР РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, СА ПРЕСТИЖНИМ ФАКУЛТЕТСКИМ УСТАНОВАМА, СРЕДЊИМ СТРУЧНИМ ШКОЛАМА И САВРЕМЕНО ОПРЕМЉЕНИМ ОСНОВНИМ И ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА.	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број ученика основне школе	1100	1350
		Укупан број дјеце обухваћен предшколским образовањем	265	350
		Број објеката студентског смјештаја	1	2
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		2.700.000	20.500.000	23.200.000

2.1. Приоритет	Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број школских установа основног образовања	2	3
		Број предшколских установа	3	4
		Смјештајни капацитет за студенте (кревети)	300	450
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.300.000	20.500.000	21.800.000
2.1.1. Мјера	Јачање капацитета установа образовања на подручју општине	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Повећање броја запослених у образовном сектору, %	0	10
		Број нових објеката у образовном сектору	0	3
		Број обновљених објеката	0	2
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.300.000	20.500.000	21.800.000
2.2. Приоритет	побољшање услова за развој образовања	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Буџетска издвајања за стипендирање свих циклуса студија (% буџета)	0,1	0,2
		Средства за суфинансирање боравка дјеце у предшколским установама	60.000	100.000
		Број ученика који реализују практичну наставу код послодавца.	3% ученика реализује практичну наставу код послодавца	20% ученика реализује практичну наставу код послодавца
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.400.000	0	1.400.000

2.2.1. Мјера	Повећање нивоа буџетских улагања у образовање	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		1. Средства издвојена из буџета Општине за стипендије и научне радове	150.000	200.000
		2. Постотак дјеце која су укључена у предшколско образовање	33	60
		3. Број програма субвенција за високообразован кадар запослен на УИС	0	2
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.400.000	0	1.400.000
РЕДНИ БРОЈ И ОЗНАКА	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
3. СТРАТЕШКИ ЦИЉ	ОПШТИНА СА САВРЕМЕНОМ ИНФРАСТРУКТУРОМ, ЕКОЛОШКИ ОДРЖИВИМ И МОДЕРНИМ УПРАВЉАЊЕМ	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Повећање постојећих капацитета водоснабдијевања (%)	0	25
		Дужина уређеног ријечног корита, m	300	3300
		Становништво прикључено на канализациони систем (%)	60	85
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
				7.500.000
3.1. Приоритет	Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Дужина нове и обновљене водоводне мреже (km)	(94) 0	12
		Дужина нове канализационе мреже (km)	(35) 0	7
		Укупна дужина асфалтираних локалних путева, (km)	82	90
		Укупна површина на централном систему гријања (m ²)	56.344	70.000
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
				5.300.000

3.1.1. Мјера	Реконструкција и изградња водоводне, канализационе и топловодне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број реконструисаних објеката	0	1
		Дужина нове канализационе мреже, m	0	7000
		Број реконструисаних котловница	0	1
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		3.300.000	9.600.000	12.900.000
3.1.2. Мјера	Изградња и опремање саобраћајне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Урађених главних пројеката	0	1
		Укупно издвојена средства за реконструкцију и одржавање постојећих путева (KM/год)	130.000	160.000
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
				1.000.000
3.1.3. Мјера	Изградња остале комуналне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Новог регулисаног корита, m	0	3.300
		Обезбјеђење додатне ел. енергије, MW	0	10
		Укупан број замијењених расвјетних тијела, ком.	0	650
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.200.000	4.800.000	6.000.000
3.2. Приоритет	Еколошки одржива и модерна општина	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број нових возила у функцији одржавања путева и одвоза смећа	0	2
		Број засађених стабала на парковским и урбаним површинама	1100	2000
		Удио отпада који се рециклира (%)	0	30
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
				2.000.000

3.2.1. Мјера	Унапрјеђење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Предузеће реструктурирано	0	1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		500.000	1.000.000	1.500.000
3.2.2. Мјера	Зелена општина	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број нових парковских стабала и алејног дрвећа, ком	0	1000
		Број локација на којима се врши континуирани мониторинг квалитета зрака	1	3
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		1.000.000	500.000	1.500.00
3.2.2. Мјера	Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број израђених Урбанистичких планова општине	0	1
		Процент издатих рјешења за предузетнике електронским путем, %	0	50
		Примјена ИКТ рјешења и апликација	0	3
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
500.000	0	500.000		
РЕДНИ БРОЈ И ОЗНАКА	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
4. СТРАТЕШКИ ЦИЉ	Развијена друштвена инфраструктура	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број објеката културе	1	2
		Број изграђених и уређених паркова	3	5
		Број изграђених објеката за водене спортове	0	1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		12.600.000	4.900.000	17.500.000

4.1. Приоритет	Унапрјеђење спортских и културних капацитета	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Средства из буџета Општине за спортске колективе	350.000	450.000
		Број новоформираних спортских клубова	0	2
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		10.600.000	4.900.000	15.500.000
4.1.1. Мјера	Изградња спортске и рекреативне инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број базена	0	1
		Број изграђених вјештачких језера са пратећим садржајем	0	1
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		7.000.000	3.000.000	10.000.000
4.1.2. Мјера	Подршка развоју спорта	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број спортских клубова финансираних из буџета општине;	19	22
		Број спортиста у спортским колективима	1000	1200
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
		1.200.000	300.000	1.500.000
4.1.3. Мјера	Јачање капацитета институција и установа од значаја за културу и историјско наслеђе	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број новозапослених у области културе	0	35
		Број изграђених објеката културног и историјског наслеђа општине;	1	3
		Повећање посјетилаца културних манифестација (%)	0	200%
		Буџет (KM)	Остали извори (KM)	Укупно (KM)
2.300.000	1.700.000	4.000.000		

4.2. Приоритет	Општина са хуманим лицем	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број корисника социјалне заштите	1118	1000
		Средства издвојена за пронаталитетну политику, КМ	60.000	130.000
		Број израђених акционих планова који се тичу маргинализованих група	0	3
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		2.000.000	0	2.000.000
4.2.1. Мјера	Јачање примарне здравствене заштите	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број нових апарата Анкета о задовољству грађана здравственим услугама Дома здравља (оцјена)	0 3,5	3 4
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
		500.000	0	500.000
4.2.2. Мјера	Унапрјеђење капацитета и доступности пружања квалитетних услуга здравствене и социјалне заштите	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Број корисника Сениорске картице	600	1400
		Формиран дневни центар	0	1
		Акциони план о рањивим и маргинализованим групама	0	1
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
1.000.000	0	1.000.000		
4.2.3. Мјера	Изградња друштвене заједнице и повјерења	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора	Циљне вриједности индикатора
		Повећање броја приједлога шире друштвене заједнице (%)	0	30
		Број анкета (годишње)	2	4
		Буџет (КМ)	Остали извори (КМ)	Укупно (КМ)
600.000	0	600.000		

8.2 ДЕТАЉАН ПРЕГЛЕД МЈЕРА

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна Вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 1.1: Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења	Укупан остварени приход од привредних субјеката (мил КМ)	120	190
	Остварене инвестиције и нова стална средства према карактеру изградње и техничкој структури	18.551.000	22.000.000
	Број ноћења	2508	6000
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.1.1 Развој општине као атрактивног инвестиционог подручја и поузданог пословног партнера			
1.1.2 Јачање туристичких капацитета			

Веза са стратешким циљем	1. Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења		
Приоритет	1.1. Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења		
Назив мјере	1.1.1. Развој општине као атрактивног инвестиционог подручја и поузданог пословног партнера		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Ова мјера је усмјерена ка стварању предуслова за привлачење домаћих и страних инвеститора са фокусом на побољшање пословног окружења, пружање подршке будућим инвеститорима, те промоције потенцијала општине.</p> <p>Мјера се састоји од следећих активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> израда промотивног каталога за промоцију улагања у циљу представљање привредних потенцијала и погодности које нуде општина Источно Ново Сарајево за пословање и развој графичких елемената за потребе изградње визуелног идентитета; израда базе доступних „brownfiled“ и „greenfiled“ локација које су у приватном власништву а које се могу понудити заинтересованим инвеститорима; одржати састанке и континуирану комуникацију са власницима постојећих „brownfiled“ локација како би пружили подршку њиховој ревитализацији; успостављање механизма за подршку запошљавања; развој пословне инфраструктуре; подршка Општинске управе инвеститорима у свим фазама (прединвестициона и „after-care“ подршка); успостављање комуникације са државним и ентитетским институцијама које се баве промоцијом инвестиција у РС и БИХ, амбасадама, међународним организацијама, консултантским кућама и појединцима за проналазак инвестицијских локација, медијима и дијаспором; остваривање стратешких партнерстава са другим градовима и општинама у окружењу како би се отвориле могућности за регионалну сарадњу са потенцијалним инвеститорима; креирање повољног пословног окружења кроз дефинисане стандарде; редовно ажурирање званичне интернет странице са садржајима и инвестиционим смјерницама које су неопходне за потенцијалне улагаче; подршка развоју женског предузетништва; промоција јавног – приватног партнерства; успостављање комуникације и сарадње са дијаспором; 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	До 2028. године повећан број домаћих и страних инвестиција за 30%	

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	Број годишњих упита од стране инвеститора Број реализованих инвестиција	0 0	5 Најмање 10 реализованих инвестиција
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Провођење ове мјере и дефинисаних активности у периоду трајања имплементације требало би довести до повећања заинтересованости и намјере домаћих и страних инвеститора за улагања и пословање на територији општине. У зависности од врсте инвестиција очекивани ефекти ће се огледати у убрзаном локалном развоју општине, повећању укупних прихода, броју запослених као и пореским приходима општине.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ 1.000.000,00 КМ		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности		
Циљне групе	Постојећи инвеститори који послују на подручју општине и Града Источно Сарајево, домаћи и страни инвеститори земаља из окружења.		

Веза са стратешким циљем	1. Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења		
Приоритет	Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења		
Назив мјере	1.1.2. Изградња туристичке инфраструктуре и јачање туристичке понуде		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Овом мјером ће се креирати унапрјеђење туристичке инфраструктуре, супраструктуре, ревитализација и уређење амбијенталних цјелина.</p> <p>Главне активности на изградњи, унапрјеђењу и промоцији туризма, које ће унаприједити понуду су:</p> <ul style="list-style-type: none"> изградња рекреационе зоне „Тврдићи“; привлачење инвестиција у сектор туризма; оснаживање сарадње са Туристичком организацијом Града Источно Сарајево; успостављање инфо објекта (тачке) Туристичке организације града И. Сарајево; подстицати квалитет и промоцију гастро понуде; пружити подршку за побољшање туристичке понуде у оквиру постојећих производа и креирању нових; унапрјеђење остале туристичке инфраструктуре; креирање туристичких производа и остваривање сарадње са носиоцима нових идеја за туристичке производе; подржати програмске садржаје који ће значајно да допринесу препознатљивости општине; креирање заједничке понуде са ОЦ Јахорина и тур оператерима (стан на дан и остали капацитети). 		
Кључни стратешки пројекти	1.1.2.1. Изградња инфраструктуре рекреационе зоне „Тврдићи“;	До 2027. године изграђена рекреациона зона „Тврдићи“ са свим својим пратећим садржајима. Креирана најмање 2 туристичка производа.	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Повећање броја туриста на локалитету Тврдићи, %	0	50

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Јачање туристичких капацитета разноврсне туристичке понуде и инфраструктуре довешће до низа позитивних развојних ефеката. На првом мјесту, разноврсном туристичком понудом доћи ће до повећаног броја долазака и ноћења туриста и вишеструког утицаја на локалну привреду. Како туризам чини и има везу са доста услуга и професија, степен развоја туристичких капацитета довешће до повећања укупних прихода, отварања нових радних мјеста, повећања иновативности привредних дјелатности и креирања ланаца вриједности.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	3.300 000,00 КМ Буџет Општине ИНС, Град Источно Сарајево и остали донатори.
Период имплементације мјере	2022–2027.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево
Носиоци мјере	Општина Источно Ново Сарајево и Туристичка организација општине Источно Ново Сарајево.
Циљне групе	Предузетници, удружења и групе грађана из областу туризма.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна Вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 1.2.: Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја	Број пољопривредних произвођача (газдинстава и компанија)	87	100
	Број пољопривредних задруга	2	4
	Укупан приход од пољопривредне дјелатности, КМ	1.900.000	2.900.000
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.2. 1 Стручна и финансијска подршка пољопривредној производњи;			
1.2.2 Изградња инфраструктуре на руралном подручју општине;			

Веза са стратешким циљем	1. Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења
Приоритет	1.2. Унапрјеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја
Назив мјере	1.2.1. Стручна и финансијска подршка пољопривредној производњи;
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Овом мјером се предвиђа успостављање континуиране подршке развоју пољопривреде кроз следеће активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> организовање едукација у сарадњи са Пољопривредним факултетом и другим релевантним организацијама; креирање брошура у сарадњи са релевантним институцијама; креирати програме подстицаја подршке укупном повећању пољопривредне производње; обезбидити мјере за подстицај развоју прехранбене индустрије и ланца снабдијевања у процесу производње, откупа, прераде, пласмана и потрошње пољопривредних и прехранбених производа; пружање подршке удруживању (кластери, удружења, задруге и сл.) у циљу стварања услова за пласман производа на тржиште; праћење активности регистрованих пољопривредних газдинастава; подстицање младих на бављење пољопривредом; израду базе података релевантних показатеља обима пољопривредне производње подстицање женског предузетништва на руралном подручју

Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	До 2027. године за 30% увећан обим пољопривредне производње. До 2027. године повећан број пољопривредних произвођача	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Износ средстава планираних буџетом општине	80000,00	150000,00
	Анкета оцјена квалитета живота становника у руралним подручјима	0	3
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Овом мјером се повећава способност малих пољопривредних произвођача да се носе са тржишним промјенама и конкурентским привредним субјектима. Суфинансирањем набавке опреме и механизације доћи ће до унапријеђења укупне пољопривредне производње. Предвиђене активности ће омогућити повећање прихода од сопственог рада, посебно оним категоријама којима је пољопривредна активност једини извор прихода а подршком удружењима и кластерима континуиран и сигуран пласман производа на тржиште.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	700 000,00 КМ Извор: Општина Источно Ново Сарајево, Министарство водопривреде, пољопривреде и шумарства РС, донаторска средства.		
Период имплементације мјере	2022–2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Општина Источно Ново Сарајево		
Циљне групе	Мали пољопривредни произвођачи, носиоци комерцијалних и некомерцијалних газдинстава, пољопривредне задруге, удружења и предузетници који се баве пољопривредном дјелатношћу.		
Веза са стратешким циљем	1. Привлачење инвестиција и развој подстицајног привредног окружења		
Приоритет	1.2. Унапријеђење пољопривредне производње и развој руралног подручја		
Назив мјере	1.2.2. Изградња инфраструктуре на руралном подручју општине;		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	Потреба за останком становништва у руралним подручјима, изједначавање живота у руралним и урбаним подручјима, повећање конкурентности, диверзификација руралних активности и побољшање квалитета живота у руралним подручјима, те развој руралног туризма неки су од основних задатака ове мјере. Рурални крајеви општине постају значајна рурална дестинација препознатљива по пољопривреди и планинском туризму. Планиране мјере су: <ul style="list-style-type: none"> изградња комуналне инфраструктуре и унапријеђење комуналних услуга; унапријеђење рада Мјесних заједница и комуникације са крајњим корисницима. подршка руралном развоју произашла из локалних иницијатива и крајњих корисника; подстицање женског предузетништва на руралном подручју. 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Анкета оцјена квалитета живота становника у руралним подручјима.	0	3
	Број реализованих пројеката	0	3
	Средства буџета одвојена за изградњу комуналне инфраструктуре у руралним крајевима	50.000	300.000

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Рурални развој је јако важан за општину Источно Ново Сарајево јер рурални дијелови чине већи дио општине на којем живи 1/3 становништва. Ови крајеви углавном зависе од пољопривреде која у њој доминира. Како рурални развој обухвата широку лепезу активности, од рада на инфраструктури до диверзификације активности у руралним крајевима овим мјерама општинска управа настоји да унаприједи квалитет живота становника, подржи и промовише културне и социјалне специфичности како би диверзификација могла да има што већи ефекат.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.000 000,00 КМ Извор: Општина Источно Ново Сарајево, Министарство водопривреде, пољопривреде и шумарства РС, средства ентитетских и државних нивоа власти, донаторска средства међународних организација.
Период имплементације мјере	2022–2028.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево.
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Јавна комунална предузећа и установе.
Циљне групе	Становништво руралних крајева.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 Приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 2.1: Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре	Број школских установа основног образовања	2	3
	Број предшколских установа	3	4
	Смјештајни капацитет за студенте (кревети)	300	450
ПРИПАДАЈУЋА МЈЕРА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.1.1 Јачање капацитета установа образовања на подручју општине;			

Вежа са стратешким циљем	2. Образовни центар Републике Српске, за престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.
Приоритет	2.1. Унапрјеђење и изградња образовне инфраструктуре
Назив мјере	2.1.1. Јачање капацитета установа образовања на подручју општине;
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>У оквиру ове мјере потребно је проширити просторне капацитете васпитно-образовних установа које дјелују на подручју општине због недостатака капацитета, те извршити реконструкцију постојећих образовних установа и изградњу физкултурне сале у оквиру Средње школе „28 јуни“. Такође, у циљу јачања капацитета високообразовних установа и побољшања студентског стандарда неопходно је створити предуслове за изградњу новог објекта Музичке академије, зграде Ректората Универзитета у Источном Сарајеву (УИС) и новог студентског дома.</p> <p>У дефинисаном периоду неопходно је да Општинска управа донесе сет јасних одлука и рјешења за реализацију ових мјера а у складу са важећим законским прописима, као и обезбјеђење средстава за изградњу планираних објеката.</p> <p>Остварење сарадње са приватним образовним институцијама</p>

Кључни стратешки пројекти	<p>2.1.1.1. Изградња и опремање нове основне школе у РП Центар 3;</p> <p>2.1.1.2. Изградња и опремање новог вртића у РП Центар 3;</p> <p>2.1.1.3. Изградња зграде Ректората УИС и Музичке академије;</p> <p>2.1.1.4. Изградња и опремање објекта студентског дома у Улици Стефана Немање;</p> <p>2.1.1.5. Реконструкција постојећих образовних установа.</p>	Очекивани крајњи резултат пројекта:	
	<p>До краја 2028. године изграђена су и стављена у функцију три објекта образовања.</p> <p>До краја 2028. године извршена реконструкција два објекта образовања.</p> <p>До краја 2028. године повећан број запослених у образовном сектору за 10% у односу на 2022. годину.</p>		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Повећање броја запослених у образовном сектору, %	0	10
	Број нових објеката у образовном сектору	0	3
	Број обновљених објеката	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Изградњом и унапјеђењем капацитета предшколског, основног и високог образовања треба да доведе до раста укупног броја ученика и побољшању квалитета извођења наставног процеса и услова рада.</p> <p>Изградња и унапјеђење капацитета високог образовања треба да доведе до побољшања студентског стандарда, квалитета извођења наставног процеса и услова рада високообразовних кадрова.</p>		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>Износ: 21.800.000,00 КМ.</p> <p>Извор:</p> <p>10% Општина Источно Ново Сарајево</p> <p>90% Влада Републике Српска, Град Источно Сарајево и остали донатори.</p>		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, ЈУ Студентски дом у Лукавици, Универзитет у Источном Сарајеву, ПУ Дјечији вртић „Патријарх Павле“, Град Источно Сарајево.		
Носиоци мјере	Општина Источно Ново Сарајево, ЈУ „Студентски дом у Лукавици“, Универзитет у Источном Сарајеву, ПУ Дјечији вртић „Патријарх Павле“, Град Источно Сарајево.		
Циљне групе	Ученици, студенти, запослени у васпитно-образовним установама.		

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 ПРИОРИТЕТИ	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2022)	Циљна вриједност (2028)
---------------------------------------	--------------------------	----------------------------------	--------------------------------

Приоритет 2.2.: побољшање услова за развој образовања	Буџетска издвајања за стипендирање свих циклуса студија (% буџета).	0,1	0,2
	Средства за суфинансирање боравка дјеце у предшколским установама.	60.000	100.000
	Број ученика који реализују практичну наставу код послодавца.	3% ученика реализује практичну наставу код послодавца	20% ученика реализује практичну наставу код послодавца
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.2.1 Повећање нивоа буџетских улагања у образовање;			

Већа са стратешким циљем	2. Образовни центар Републике Српске, за престижним факултетским установама, средњим стручним школама и савремено опремљеним основним и предшколским установама.		
Приоритет	2.2. побољшање услова за развој образовања		
Назив мјере	2.2.1. Повећање нивоа буџетских улагања у образовање		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Ова мјера подразумијева низ активности и то:</p> <ul style="list-style-type: none"> • остваривање партнерства између високообразовних установа Универзитета у Источном Сарајеву, привредног сектора и Општинске управе; • програм субвенција за високообразовани кадар запослен на Универзитету у Источном Сарајеву; • пружање подршке научним манифестацијама и догађајима у организацији Универзитета у Источном Сарајеву; • подизање студентског стандарда кроз издвајање из буџета општине за стипендирање и специјализације; • развијање сарадње са основном и средњом школом; • изградња модела повезивања стручне школа са тржиштем рада, локалном заједницом, предузећима и компанијама; • унапређење програма продуженог боравка у школама; • опремање основних и средње школе наставним средствима; • успостављање партнерства основних школа и локалне заједнице кроз школске активности и реализацију пројектних активности значајних за развој локалне заједнице; • побољшање доступности организованом пријевозу за све ученике и креирање модела финансирања пријевоза ученика; • јачање капацитета установа и подршка инклузивног образовања; • стварање услова за укључење дјеце из породица са нижим социјално-економским статусом; • јачање људских ресурса и капацитета предшколских установа неопходних за инклузију дјеце са сметњама у развоју; • суфинансирање из буџета општине, услуга боравка дјетета у предшколској установи; • пружање подршке неформалном образовању; • подршка образовним програмима дошколовање у складу са потребама тржишта рада. 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	Очекивани крајњи резултат пројекта	
	/		

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	1. Средства издвојена из буџета Општине за стипендије и научне радове	150.000	200.000
	2. % дјеце која су укључена у предшколско образовање	33	60
	3. Број програма субвенција за високообразован кадар запослен на УИС	0	2
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Развојни ефекат мјере се огледа у задржавању и привлачењу младих из окружења да похађају програме образовања који одговарају потребама на тржишту рада. Мјера подразумијева да се са повећањем броја објеката вртића осигурају услови да већи број дјеце са подручја Општине буду обухваћено предшколским образовањем, што директно доприноси мјери, али и питањима социјалне инклузије дјеце.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 230.000 КМ (за 2022.годину и повећање сваке наредне године за 10%). Извор: 100% буџет Општине.		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, образовне институције на подручју Општине.		
Носиоци мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.		
Циљне групе	Ученици свих узраста, радници у образовном сектору.		
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 ПРИОРИТЕТИ	Индикатор утицаја	Полазна Вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
ПРИОРИТЕТ 3.1: ИЗГРАДЊА НОВЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТОЈЕЋЕ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	Дужина нове и обновљене водоводне мреже (км)	(94) 0	12
Дужина нове канализационе мреже (км)		(35) 0	(42) 7
Укупна дужина асфалтираних локалних путева, (км)		82	90
Укупна површина на централном систему гријања (м ²)		56.344	70.000
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.1.1. Реконструкција и изградња водоводне, канализационе и топоводне инфраструктуре			
3.1.2. Изградња и опремање саобраћајне инфраструктуре			
3.1.3. Изградња остале комуналне инфраструктуре			
Приоритет 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина	Број нових возила у функцији одржавања путева и одвоза смећа	0	2
	Број засађених стабала на парковским и урбаним површинама	1100	2000
	Удио отпада који се рециклира (%)	0	30
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.2.1. Унапређење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју			
3.2.2. Зелена општина			
3.2.3. Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе			

Веза са стратешким циљем	3. Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем		
Приоритет	3.1. Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре		
Назив мјере	3.1.1. Реконструкција и изградња водоводне, канализационе и топловодне инфраструктуре		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Према дугорочној стратегији водоснабдијевања становништва, које се снабдијева са изворишта Тилава, неопходна је реконструкција постојећег филтерског постројења чија је старост већа од 50 година. Овим радовима ће се проширити постојећи капацитет станице и омогућити сигурно водоснабдијевање више од 40.000 становника. Како се са овог изворишта снабдијева и становништво општине Источна Илиџа, неопходно је при реконструкцији планирати проширење постојећег капацитета али и реконструкцију постојеће мреже у циљу смањења губитака. Подручје водозащитне зоне изворишта Тилава нема систем одводње отпадних вода, те је с тим у вези неопходно изградити канализациони систем како би се притисак загађења смањило на изворишту. Поред наведених пројеката у сектору дистрибуције топлотне енергије неопходно је хитно реконструисати постојећи објекат котловнице односно 3 котла (старости 45 година) чиме се стварају претпоставке за проширење топловодне мреже те смањење загађења због тренутно застарјеле технологије. Пред овога неопходно је извршити реконструкцију и проширење дистрибутивне мреже која ће у будућности омогућити несметано ширење система и прихвата нових потрошача система даљинског гријања.</p>		
Кључни стратешки пројекти	3.1.1.1. Реконструкција и проширење филтерског постројења Тилава	Очекивани крајњи резултат пројекта	
	3.1.1.2. Изградња канализационе мреже на руралном подручју општине		
	3.1.1.3. Реконструкција котловнице	До краја 2024. године реконструисан објекат филтер Тилава и проширен капацитет.	
	3.1.1.4. Смањење губитка воде на водоводној мрежи	До краја 2028. изграђено 80% канализационе мреже у руралном подручју општине (Тилава–Прљево брдо–Иванићи).	
		До 2025. године извршена замјена и реконструкција котловнице.	
		До 2025. године извршено је смањење губитака на мрежи за 20%.	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности**	Циљне вриједности***
	1. Број реконструисаних објеката	0	1
	2. Дужина нове канализационе мреже, м	0	7000
	3. Број реконструисаних котловница	0	1
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Интензивном градњом и реконструкцијом ових објеката стварају се претпоставке за одрживи развој општине Источно Ново Сарајево. Проширењем основног система за водоснабдијевање допринијеће лакшем развоју не само општине Источно Ново Сарајево већ и општини Источна Илиџа која је ослоњена на овај систем водоснабдијевања са изворишта Тилава.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ 4.400.000КМ (Извор: Кредит). Износ 2.000.000КМ (Извор: 90% буџет општине; 10% остали). Износ 5.000.000КМ (Извор: 90% Остали; 10% Буџет општине). Износ 500.000КМ (Извор 40% буџет, 60% донатори) Износ 1.000.000КМ (остали развојни пројекти и радови на водоводној и топловодној мрежи).		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево.		
Носиоци мјере	Општина Источно Ново Сарајево, КП „ВиК“ ад; „Топлане-ИНС“.		

Циљне групе	Грађани Источног Новог Сарајева и Источне Илиће, потенцијални инвеститори.		
Веза са стратешким циљем	3. Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем		
Приоритет	3.1. Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре		
Назив мјере	3.1.2. Изградња и опремање саобраћајне инфраструктуре		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Један од кључних проблема у одвијању саобраћаја на подручју општине Источно Ново Сарајево је регионални пут Р-446, на дионици од ТЦ Том до Враца у дужини од 4 km. Идејним и главним пројектом је неопходно предвидјети начин рјешавања великих гужви на овом путу (4 траке или неко друго рјешење). Поред наведеног кључног пројекта да би се обезбиједио равномјеран развој општине неопходно је улагати велика средства у одржавање и изградњу локалних путева на руралном подручју општине. У ту сврху је предвиђено повећање издвајања средстава из буџета на годишњем нивоу у складу са пуњењем и растом буџета општине.		
Кључни стратешки пројекти	3.1.2.1. Проширење магистралне саобраћајнице Кула–Враца (R-446)	Очекивани крајњи резултат пројекта	
	3.1.2.2. Рехабилитација и изградња локалних путева	До 2024. изграђен главни пројекат проширења саобраћајнице R-446. До 2025. изграђено 450м трасе са 4 траке. До 2027. изграђено 10 km локалних саобраћајница	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности (2021)	Циљне вриједности (2028)
	Урађених главних пројеката	0	1
	Укупно издвојена средства за реконструкцију и одржавање постојећих путева (KM/год)	130.000	160.000
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Интензивном инфраструктурном, изградњом саобраћајне комуналне инфраструктуре стварају се претпоставке за одрживи развој Општине Источно Ново Сарајево али и Града Источно Сарајево, те за унапрјеђење стања животне средине и квалитета живота свих грађана општине али и повећање прихода у саобраћајном сектору, те бржи и економичнији транспорт људи и роба.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 100.000+? (Извор: 100% буџет Општине + 10% буџет Општине, 90% Влада РС). Износ: 1.700.000 (Извор: 100% буџет Општине).		
Период имплементације мјере	2022–2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.		
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности..		
Циљне групе	Грађани Општине Источно Ново Сарајево, грађани Кантона Сарајево, инвеститори.		
Веза са стратешким циљем	3. Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем		
Приоритет	3.1. Изградња нове и унапрјеђење постојеће комуналне инфраструктуре		
Назив мјере	3.1.3. Изградња остале комуналне инфраструктуре		

Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Као један од најважнији задатака који се поставља пред одрживи развој Општине је урбанизација простора Топлик–Тилава нарочито уз ријеку Тилаву. Укупна дужина нерегулисаног тока ријеке до Тилава је око 3,3 км а регулацијом ове ријеке стварају се предуслови за даљи развој општине. Поред овог пројекта у оквиру ове мјере потребно је проширити постојећу електроенергетску мрежу високог и ниског напона, у складу са развојним плановима Општине, те реконструисати и модернизовати систем јавне расвјете с циљем побољшања енергетске ефикасности и смањења трошкова. Ово унапрјеђење система јавне расвјете подразумијева смањење и замјену постојећих неефикасних расвјетних тијела са енергетски ефикаснијим тијелима, али и унапрјеђење и система управљања и контроле јавне расвјете и са тиме везане потрошње енергије.</p> <p>Када је ријеч о осталој комуналној инфраструктури у наредном периоду потребно је урадити урбанистички пројекат проширења градског гробља и регулисати надлежности управљања и одржавања породичних гробља.</p>		
Кључни стратешки пројекти	<p>3.1.3.1. Израда пројектне документације и изградња регулисаног корита р. Тилава.</p> <p>3.1.3.2. Проширење постојеће електроенергетске мреже.</p> <p>3.1.3.3. Санација, реконструкција и модернизација јавне расвјете</p>	<p>Очекивани крајњи резултат пројекта</p> <p>До краја 2022. изграђен пројекат регулације ријеке Тилава у дужини од 3,3 км.</p> <p>До краја 2028. урађена регулација ријеке Тилава у дужини од 3,3 км.</p> <p>До 2025. године израђена 3 кабловска вода 110/35/10 kV.</p>	
Индикатори за праћење резултата мјере	<p>Индикатори (излазног резултата)</p> <p>1. Новог регулисаног корита, m.</p> <p>2. Обезбјеђење додатне ел. енергије, MW.</p> <p>3. Укупан број замијењених расвјетних тијела, ком.</p>	<p>Полазне вриједности (2021)</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p>	<p>Циљне вриједности (2028)</p> <p>3.300</p> <p>10</p> <p>650</p>
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	<p>Интензивном инфраструктурном изградњом електроенергетске инфраструктуре стварају се претпоставке за одрживи развој општине, те за унапрјеђење стања животне средине, квалитет живота свих грађана, а посебно претпоставке за интензивнији привредни развој и инвестиције које захтјевају диверзификоване изворе енергије.</p> <p>Имплементацијом кључних пројеката ове мјере створиће се предуслови за чистију животну средину у зони ријека. Унапрјеђењем постојећег стања умањују се финансијска средства за трошак енергената, те смањује емисија штетних гасова у атмосферу.</p>		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	<p>Износ: 4.000.000KM (Извор: 90% Воде РС; 10% буџет Општине).</p> <p>Износ: 1.000.000KM (Извор: 100% Електродистрибуција).</p> <p>Износ: 300.000 KM (Извор: 75% буџет Општине; 25% остали).</p> <p>Износ: 50.000KM Израда Урбанистичког пројекта гробља</p>		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности, „Електродистрибуција“ ад. ЈУ „Воде Српске“.		
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.		
Циљне групе	Грађани Општине Источно Ново Сарајево, инвеститори.		

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност (2021)	Циљна вриједност (2028)
-----------------------------------	--------------------------	----------------------------------	--------------------------------

Приоритет 3.2.: Еколошки одржива и модерна општина	Број нових возила у функцији одржавања путева и одвоза смећа.	0	2
	Број засађених стабала на парковским и урбаним површинама.	1100	2000
	Удио отпада који се рециклира (%).	0	30
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.2.1. Унапрјеђење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју			
3.2.2. Зелена општина			
3.2.3. Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе			

Веа са стратешким циљем	3. Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем		
Приоритет	3.2. Еколошки одржива и модерна општина		
Назив мјере	3.2.1. Унапрјеђење система прикупљања отпада у урбаном и руралном подручју		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>У склопу ове мјере потребно је извршити санацију и рекултивацију дивљих депонија, те у том циљу дјеловати превентивно. Као један од основних услова заштите животне средине, увести систем рециклаже отпада на извору. Отпад је ресурс који може доносити средства. У оквиру ове мјере укључене су активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стварање услова за примарну селекцију комуналног отпада; • реорганизација предузећа КП „Рад“; • проширење обухвата организовано сакупљање отпада; • затварање несанитарних одлагалишта; • набавка возила и опреме за управљање комуналним отпадом. • Израда Плана управљања отпадом 		
Кључни стратешки пројекат	3.2.1.1. Јачање капацитета КП „Рад“ кроз реструктурирање	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		До 2024. КП „Рад“ реструктурирано предузеће.	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности**	Циљне вриједности***
	Предузеће реструктурирано	0	1
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Имплементацијом активности из ове мјере створиће се предуслови за претварање отпада који представља проблем у ресурс који доноси новац. Повећање квалитета управљања комуналним отпадом (смањење буке, смањење аеро загађења, расипања комуналног отпада, подмлађивање возног парка, прилагођавање стандардима Европске уније и приближавање стратегији унапрјеђења управљања комуналног отпада).		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.300,000 КМ. Извор: 50% Општина, 50% Донатори.		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности Општинске управе Источно Ново Сарајево.		
Носиоци мјере	Одјељења за финансије, привреду и друштвене дјелатности, КП „Рад“.		
Циљне групе	Инвеститори, КП „Рад“.		

Вежа са стратешким циљем	3. Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем		
Приоритет	3.2. Еколошки одржива и модерна општина		
Назив мјере	3.2.2. Зелена општина		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Наведена мјера се огледа у сљедећем:</p> <ul style="list-style-type: none"> изградња рекреационог линијског парка „Чича“; изградња „Генерациског парка“ ; сађење дрвореда и уређење зелених површина у урбаним подручјима општине; израда локалног еколошког плана; мониторинг квалитета зрака; низ мјера и активности у циљу смањења испуштања стакленички гасова (посебно смањење CO₂, NOx i SOx); проактивно учешће у регионалним и ЕУ програмима подршке иновацијама и зеленој економији. 		
Кључни стратешки пројекти	3.2.2.1. Изградња рекреационих и парковских зона	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		<ol style="list-style-type: none"> До 2023. године изграђен линијски парк „Чича“ До 2025. изграђен „Генерациски парк“ До краја 2024. године завршено уређење дрвореда и шеталишта уз ријеку Тилаву до ЕТФ-а 	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности**	Циљне вриједности***
	Број нових парковских стабала и алејног дрвећа, ком Број локација на којима се врши континуирани мониторинг квалитета зрака	0 1	900 3
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Општина Источно Ново Сарајево у наредном периоду има у плану учешће у пројектима Европске уније, а тичу се обновљивих извора енергије, енергетске ефикасности, те заштите животне средине кроз препоручене механизме дјеловања.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.000.000 КМ . Извор: 100% буџет Општине.		
Период имплементације мјере	2022–2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.		
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.		
Циљне групе	Грађани Источног Новог Сарајева.		

Веза са стратешким циљем	3. Општина са савременом инфраструктуром, еколошки одрживим и модерним управљањем		
Приоритет	3.2. Еколошки одржива и модерна општина		
Назив мјере	3.2.3. Модернизација постојећих јавних услуга и увођење електронске управе		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Под модернизацијом јавних услуга се подразумевају активности којим се омогућава ефикасност јавне управе и других јавних услуга а које се односе на рад локалних комуналних предузећа. У оквиру ове мјере потребно је израдити и усвојити Урбанистички план Општине. У модерном друштву осавремењавање пружања јавних услуга кроз увођење услуга електронске управе је приоритет сваке јавне управе. У наредном периоду планира се увести систем електронске управе који ће грађанима и инвеститорима олакшавати брже и квалитетније добијање рјешења, дозвола, увјерења и других докумената из области локалне самоуправе.		
Кључни стратешки пројекти	3.2.3.1. Израда и усвајање Урбанистичког плана Општине, те осталих докумената просторног уређења	Очекивани крајњи резултат пројекта До краја 2025. године израђен и усвојен Урбанистички план Општине. До краја 2026. године уведен систем електронске управе.	
	3.2.3.2. Електронска управа и примјена ИСО Стандарда у пословању.		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број израђених урбанистичких планова општине	0	1
	Процент издатих рјешења за предузетнике електронским путем, %	0	50
	Примјена ИКТ рјешења и апликација	0	3
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Увођењем система електронске управе грађанима и инвеститорима се омогућава брже и квалитетније добијање рјешења, дозвола, увјерења и других докумената из области локалне самоуправе. Израдом пројеката ове мјере убрзаће се урбан развој општине и пружање квалитетнијих услуга јавне управе, као предуслов привлачења инвеститора.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 100.000 КМ (Извор: 100 % буџет Општине).		
Период имплементације мјере	2022–2027.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево.		
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности, Одјељење опште управе.		
Циљне групе	Општинска управа, грађани Источног Новог Сарајева и инвеститори		

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна вриједност	Циљна вриједност (2028)
		(2021)	Циљна вриједност
Приоритет 4.1: Унапрјеђење спортских и културних капацитета	(2028)	350.000	450.000
	Број новоформираних спортских клубова	0	3
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
4.1.1. изградња спортске и рекреативне инфраструктуре 4.1.2. подршка развоју спорта 4.1.3. Јачање капацитета институција и установа од значаја за културу и историјско наслеђе			

Веца са стратешким циљем	4. Развијена друштвена инфраструктура		
Приоритет	4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета		
Назив мјере	4.1.1. Изградња спортске и рекреативне инфраструктуре		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјера подразумијева цијели низ појединачних пројеката и активности које је потребно реализовати како би се у значајној мјери утицало на јачање развоја спорта. Спроведбеним документима просторног уређења дефинисане су просторне цјелине у којима су започете или планиране активности чијом ће се реализацијом унаприједити спортска инфраструктура. Реализација мјере укључује следеће главне активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изградња затвореног базена; • изградња нових вишенамјенских и спортских игралишта; • унапрјеђење инфраструктуре стадиона ФК „Славија“; • инвестиционо одржавање постојећих спортских објеката; • изградња санкалишта у урбаном дијелу општине; • изградња вјештачког језера; • маркирање и уређење планинских стаза на Тврдићима (10км) и стазе Иванићи - врх Требевића; • изградња бицикличких стаза и трасирање (обилежавање) стаза за брдски бициклизам. 		
Кључни стратешки пројекти	4.1.1.1. Изградња базена 4.1.1.2. Изградња вјештачког језера	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		До 2028. изграђен базен. До краја 2022. изграђено вјештачко језеро	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број базена	0	1
	Број изграђених вјештачких језера са пратећим садржајем	0	1
	До краја 2025. године изграђена три вишенамјенска игралишта	0	3

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализацијом ове мјере подиће се ниво капацитета за континуиран развој спортске дјелатности. Створени услови да више младих Општине Источно Ново Сарајево буде укључено у физичко вјежбање у спортским клубовима или организацијама које се баве рекреативним вежбањем. Изградњени спортски капацитети ће побољшати услове за бављење професионалним спортом, могућност креирања нових спортских и рекреативних програма, те одржавања међународних и регионалних такмичења. Изградња нових спортских објеката као што је базен имаће позитиван ефекат на све друштвене групе и створити посебан однос спорта, туризма и привреде.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 8.000.000,00 КМ (Извор: 65% Буџет Општине и 35% Донатори). Износ: 800.000 КМ (Извор: 100 % буџет Општине). Износ: 1.000.000 (остала инфраструктура, 100% буџет Општине). Износ за бицикле
Период имплементације мјере	2022–2028.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.
Циљне групе	Спортски радници, спортски клубови, неформалне групе рекреативаца и грађани Општине Источно Ново Сарајево.

Веза са стратешким циљем	4. Развијена друштвена инфраструктура		
Приоритет	4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета		
Назив мјере	4.1.2. Подршка развоју спорта		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјера подразумијева цијели низ активности које ће утицати на развој и унапрјеђења спорта и оставаривање боље сарадње са локалним заједницама и спортским клубовима како би се превазишли негативни изазови. Реализација мјере укључује следеће главне активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • јачање капацитета СРЦ „Славија“ • унапрјеђење вредновања спортских резултата; • обезбјеђивања средстава за развој спорта и услова за развој професионалног спорта; • подршку реализацији програма и спортских догађаја који су од општег интереса за општину а и шире; • подршку постојећим женским спортским колективима и промоцију равноправности у спорту; • јачање сарадње и партнерства са спортским удружењима и неформалним групама. 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		<p>До 2028. године повећан број спортских клубова.</p> <p>Повећан број дјевојчица и дјечака укључених у рад спортских клубова.</p> <p>Повећан број спортова и манифестација које привлаче младе људе.</p>	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број спортских клубова финансираних из буџета општине	19	22
	Број спортиста у спортским колективима	1000	1200

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Побољшани материјално-технички услови за реализацију програмских активности спорта, стварање врхунских резултата и креирања препознатљивог спортског имиџа општине Источно Ново Сарајево.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.500.000,00 КМ (Извор: 100 % буџет Општине).
Период имплементације мјере	2022–2028.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.
Циљне групе	Спортски клубови, неформалне групе грађана, рекреативци општине Источно Ново Сарајево.

Веа са стратешким циљем	4. Развијена друштвена инфраструктура		
Приоритет	4.1. Унапрјеђење спортских и културних капацитета		
Назив мјере	4.1.3. Јачање капацитета институција и установа од значаја за културу и историјско наслеђе		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Овом мјером су обухваћене све значајне активности које пружају подршку развоју културе и културне дјелатности, те развијању умјетничког стваралаштва.</p> <ul style="list-style-type: none"> изградња и формирање новог позоришта у Источном Сарајево; уређење постојећег „Парка сунца“ кроз изградњу Меморијалног спомен-комплекса страдалим српским цивилима Сарајева XX вијека; изградња вјерских објеката на подручју општине; завршетак и привођење крајњој намјени објекта галерије „Кућански“; унапрјеђење и промоција традиционалних манифестација (Зима и Лјето у ИНС, Принципови дани, Спасовданске свечаности); евиденција, категоризација и валоризација културног и историјског наслеђа општине; подршка пројектима културно-умјетничког стваралаштва и традиционалним манифестацијама (Фестивал малих сцена и монодраме). јачање капацитета Културног центра Источно Ново Сарајево 		
Кључни стратешки пројекти	4.1.3.1. Уређење постојећег „Парка сунца“ кроз изградњу Меморијалног спомен-комплекса страдалим српским цивилима Сарајева XX вијека.	Очекивани крајњи резултат пројекта	
	4.1.3.2. Изградња и формирање Народног позоришта.		
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број новозапослених у области културе.	0	35
	Број изграђених објеката културног и историјског наслеђа општине.	1	3
	Повећање посјетилаца културних манифестација (%).	0	200%

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Овом мјером ће се унаприједити сви сегменти културе, створити услови за професионално бављење културним дјелатностима и већи степен запослења у области културе, створити услови за развој нових културних и умјетничких тенденција и праваца, те повећати укупна културна понуда. Подршка развоју културног и историјског наслеђа општине имаће позитиван утицај на промоцију саме општине али првенствено на очување културног идентитета.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 2.000.000 (Извор: 100 % Влада РС и Град И. Сарајево) – Меморијални комплекс. Износ: 1.000.000 КМ (Влада РС) Износ: 700.000КМ остале активности (Извор: 100% буџет Општине, износ за период 2022–2028.)
Период имплементације мјере	2022–2028.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Културни центар општине Источно Ново Сарајево, Град Источно Сарајево.
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатности.
Циљне групе	Радници у култури , организације цивилног сектора, грађани општине Источно Ново Сарајево.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4 приоритети	Индикатор утицаја	Полазна Вриједност (2020)	Циљна вриједност (2028)
Приоритет 4.2: Општина са хуманим лицем	Број корисника социјалне заштите	1118	1000
	Средства издвојена за пронаталитетну политику, КМ	60.000	130.000
	Број израђених акционих планова који се тичу маргинализованих група	0	3
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
4.2.1. Јачање примарне здравствене заштите			
4.2.2. Унапрјеђење капацитета социјалне заштите			
4.2.3. Изградња друштвене заједнице и повјерења			

Веза са стратешким циљем	4. Развијена друштвена инфраструктура		
Приоритет	4.2. Општина са хуманим лицем		
Назив мјере	4.2.1. Јачање примарне здравствене заштите		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Квалитетна примарна здравствена заштита представља основ и један од предуслова за унапрјеђење јавног здравља. Мјере за унапрјеђење примарне здравствене заштите су:</p> <ul style="list-style-type: none"> • унапрјеђење просторних капацитета, опремљености и услуга Дома здравља; • побољшање здравствене услуге кроз успостављање сарадње са здравственим установама у приватном сектору; • подизање свијести о заштити физичког и менталног здравља и превенцији од болести. 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		/	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број нових апарата. Анкета о задовољству грађана здравственим услугама Дома здравља (оцјена).	0 3,5	3 4

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Јачањем здравствених капацитета Дома здравља, обезбиједиће се потпун обухват корисника за превентивним прегледима и омогућити свеобухватност у дијагностици, лијечењу и терапији пацијената, унаприједити услови рада здравствених радника, повећати доступности и приступ квалитетној здравственој заштити на примарном нивоу свим грађанима а нарочито онима који се налазе у удаљеним дијеловима општине.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 500.000 (Извор: 100 % буџет Општине).
Период имплементације мјере	2022–2028.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Дом здравља Источно Сарајево, друге здравствене установе.
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.
Циљне групе	Здравствени радници, корисници услуга Дома Здравља И. Сарајево (становници општина И. Н. Сарајево и И. Илица).

Веза са стратешким циљем	4. Развијена друштвена инфраструктура		
Приоритет	4.2. Општина са хуманим лицем		
Назив мјере	4.2.2. Унапрјеђење капацитета и доступности пружања квалитетних услуга здравствене и социјалне заштите		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања*	<p>Главни изазов социјалне заштите јесте у пружању услуга и њена усмјереност ка свим корисницима, нарочито социјално искљученим особама по разним основама. У циљу побољшања мјера социјалне заштите и повећања доступности услуга које су од посебног друштвеног интереса, дефинисане су следеће активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формирање дневног центра за дјецу са и без потешкоћа у развоју; • израда социјалне карте становништва; • унапрјеђење програма подршке вишечланим породицама („Поносна картица“); • израда Акционог плана о рањивим и маргинализованим групама; • унапрјеђење социјалне заштите борачких категорија; • јачање сарадње са Удружењем пензионера и промовисање „Сениорске картице“; • унапрјеђење пронаталитетне политике; • уклањање архитектонских баријера на јавним просторима и установама; • уградња тактилних трака и звучне саобраћајне сигнализације ради постизање веће мобилности и приступачности за слијепе и слабовидна лица. • подршка креирању различитих облика и механизма сарадње у пружању стручне помоћи и адекватне социјалне заштите. 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		/	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Број корисника Сениорске картице	600 0	1400 1
	Формиран дневни центар Акциони план о рањивим и маргинализованим групама	0	1
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Развојни ефекти ће се огледати у повећању доступности социјалних услуга грађанима који се налазе у незавидном друштвеном положају. Мапирањем и израдом социјалних карти препознаће се друштвени изазови који доводе до социјалне искључености, а подршком различитих програма, облика и механизма сарадње утицати на смањење социјалне искључености.		

Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 1.100.000 КМ (Извор: 100 % буџет Општине).
Период имплементације мјере	2022–2028.
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за општу управу, Центар за социјални рад, Црвени крст.
Носиоци мјере	Одјељење за општу управу.
Циљне групе	Грађани општине Источно Ново Сарајево.

Веза са стратешким циљем	4. Развијена друштвена инфраструктура		
Приоритет	4.2. Општина са хуманим лицем		
Назив мјере	4.2.3. Изградња друштвене заједнице и повјерења		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	<p>Мјере које ће утицати на бољу друштвену кохезију су:</p> <ul style="list-style-type: none"> • унапјеђење партнерства и јачање капацитета цивилног друштва; • уклањање архитектонских баријера и прилагођавање раскрсница и тротоара са тактилним тракама; • пружање подршке младима кроз едукацију и креирање омладинских центара; подршка развоју грађанског активизма и волонтеризма; • оснаживање положаја жена у друштву; • умрежавање организација цивилног друштва, неформалних група грађана међусобно и са приватним сектором у циљу развоја нових иницијатива; • укључивања шире друштвене заједнице у процесе доношења одлука од јавног значаја; • анкетирање степена задовољства грађана квалитетом услуга у локалној заједници. 		
Кључни стратешки пројекти	Није примјењиво	Очекивани крајњи резултат пројекта	
		/	
Индикатори за праћење резултата мјере	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
	Повећање броја приједлога шире друштвене заједнице (%) Број анкета (годишње)	0 2	30 4
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Друштвена кохезија је предуслов одрживог економског и друштвеног развоја. Мјерама ће се унаприједити јачање повјерења између припадника различитих скупина друштва и Општине чиме се повећава и опште повјерење грађана, друштвеног ангажовања и колективне ефикасности, те повећања осјећај повезаности са локалном заједницом.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Износ: 600.000 (Извор: 100 % буџет Општине).		
Период имплементације мјере	2022–2028.		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Источно Ново Сарајево, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности.		
Носиоци мјере	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, организације цивилног друштва.		
Циљне групе	Грађани општине Источно Ново Сарајево.		

